

új magyar szó

20 oldal
Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VII. évfolyam,
192. (1512.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

1 euró	4,3222 ▼
1 amerikai dollár	3,2369 ▲
100 magyar forint	1,4676 ▲

Aktuális

2

Elkezdődött a Nobel-díjak hete

Az orvosi-fiziológiai Nobel-díj bejelentésével kezdődött tegnap a Nobel-hét: ma a fizikai, holnap a kémiai, pénteken a Nobel-békedíj idei kitüntetettjeit nevezik meg. Az orvosi elismerést idén az amerikai Bruce Beutler, a luxemburgi Jules Hoffmann és a kanadai Ralph Steinman kapta.

Kultúra

8

Prah-siker Nagyváradon

A temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház Prah című előadása lett a nagyváradi Rövid Dráma Fesztivál Legjobb előadása, Szász Enikő pedig a Legjobb színésznő-díjat kapta. Harsányi Attila a legjobb színésznek járó díjat nyerte el.

Média

9

Perel az SZNT-s rádiós

Bürokráciával, a törvények semmibe vételével és politikai tisztogatással vádolja a Marosvásárhelyi Rádió vezetését Bíró Zsolt újságíró, a közszolgálati adó hírszerkesztője. Tegnap a sajtótájékoztatóján bejelentette: perelni készül a vásárhelyi közmédiiumot.

Vezércikk

3

Ne mentsen meg, Boc úr!

A görögök, portugálok, írek, olaszok sorsa miatt aggódó kormányzat propagandájára a válaszuk: Boc úr, ne mentsen meg a ránk leselkedő veszélyektől! Osztozunk inkább mi is szerencsétlen uniós polgártársaink sorában: kérünk portugáliai bért, görögországi munkanélküli-segélyt és olaszországi szociális támogatást. ▶

Salamon Márton László

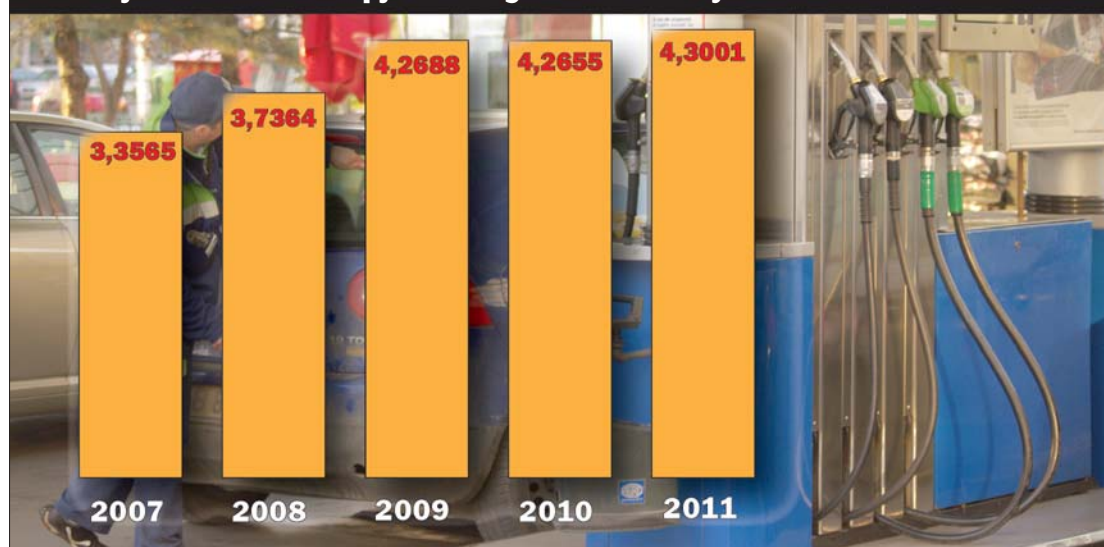
Az egyetemi reform éve

Újdonságokat tartogat a tegnap elkezdődött tanév a hallgatók számáraMagyar Tivadar leköszönő rektorhelyettes elűjságolta: a Babeş-Bolyai Egyetemen a hallgatók a mesterképzőn is anyanyelvükön tanulhatnak Fotó: Sipos M. Zoltán

Százezerrel kevesebb hallgató kezdte meg tegnap az oktatási miniszter által „reformévnék” nevezett tanévet a korábbi években megszokott létszámnál. Az egyik legfontosabb újdonság számukra az, hogy az egyetemek és a szakok országos rangsorolása révén tisztában lehetnek azazal, milyen minőségű oktatásban részesülnek tanulmányaik során. A kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetemen nem panaszkodnak diákhányra. A tanévnyitón Magyar Tivadar rektorhelyettes fontosnak nevezte, hogy a magyar diákok mesterképzőn is anyanyelven tanulhatnak. **7. oldal ▶**

Az euró drágítja jövőre a benzint

▶ Drágul január elsejétől az üzemanyag, a kávé és a cigaretták, mert az ideizhez képest 0,8 százalékkal nő jövőre a jövedéki adók szintje. A „luxustermékek” illetékét az Európai Központi Bank tegnapi euróárfolyamára alapozva számolja ki a kormány. Számításai szerint a jövedéki adó révén a költségvetés bevételei legalább 8 százalékkal múlják majd felül az ideiz szintet. **6. oldal ▶**

A jövedéki adó alapjául szolgáló euróárfolyam az elmúlt öt évben

„Zavaros” a PDL vokstörvénye

Cs. P. T., M. Á. Zs.

▶ Nem sikerült megegyezniük a tegnapi koalíciós tanácskozáson a kormányt támogató alakulatoknak a választási törvény módosításáról. „A demokrata liberálisok szóban terjesztették elő elképzelésüket az új törvényről, s amit mondtak, az számunkra meglehetősen zavaros volt” – számolt be lapunknak a tanácskozásról Fekete Szabó András, az RMDSZ szenátusi frakcióvezetője. Alsóházi kollégája, Máté András Levente azt is leszögezte, hogy a szövetség nem támogatja a levél útján történő szavazás törvényét. **Folytatása a 3. oldalon ▶**

Mai mellékletünk:

úmsz *kisebbségben*

Röviden

Átalakították a líbiai ideiglenes kormányt

Líbia ideiglenes vezetői tegnap kormányátalakítást jelentettek be, és megígérték, hogy lemondanak posztjukról, ha az ország „teljes biztonságban” lesz. A változást Musztafa Abdel Dzsálil, az Átmeneti Nemzeti Tanács elnöke és Mahmúd Dzsibríl ideiglenes miniszterelnök jelentette be sajtóértekezleten. Közölték, hogy Líbia felszabadulását akkor jelentik be, ha elfoglalják Szirtet, az elűzött Moammer Kadhafi szülővárosát, amelyet változatlanul védének a volt líbiai vezetőhöz hű erők. Abdel Dzsálil szerint a felszabadulás bejelentése után egy hónapon belül új átmeneti kormány alakul.

Földcsuszamlás Örményországban

Nyolc ember eltűnt Örményország északi részén egy földcsuszamlásban, amely 33 gépkocsit temetett maga alá – közölte tegnap a rendkívüli helyzetek örményországi minisztériuma. Az eltűntek közül hat örmény, kettő a szomszédos Grúziából való. Nyolc sérültet elsősegélyben kellett részécsíteni. A vasárnap esti katasztrófa egy pénteki, kisebb földcsuszamlásra vezethető vissza. Az utóbbi időszak nagy esői miatt akkor az útra omlott földet, törmelékét sikerült ugyan eltávolítani, de a nehéz, pótkocsis járművek mozgása tovább gyengítette az esőktől felzatatott utat.

Milliárdos a kommunista pártban

Hivatalosan is felkerült Kína leggazdagabb milliárdosa, Liang Veng-en (képiünkön) a Kínai Kommunista Párt (KKP) központi bizottságának (KB) tagjelöltlistájára. Megvá-

lasztása esetén a Sany nehézipari vállalat alapítója lehet az első magánvállalkozó a párt 300 legbefolyásosabb tagját tömörítő testületben, amely a KKP politikájának irányvonalairól dönt. A KKP idén 90 éves történelmében még sosem jutott politikán kívülről érkező párttag ilyen magasra. Az 55 éves, 9,3 milliárd dolláros vagyonnal rendelkező Liang Veng-en 2004-ben csatlakozott a párthoz, és 2007-ben már a 17. pártkongresszus delegáltja volt.

Mubarak nem lövett tüntetőkre

Hoszni Mubarak volt egyiptomi elnök nem lövett tüntetőkre – jelentette ki tegnap Huszein Tantávi tábornok, az Egyiptomot irányító Fegyveres Erők Legfelsőbb Tanácsának elnöke, hozzátéve, hogy ezt mondta akkor is, amikor tanúként meghallgatták Mubarak perében. Az el-Fajjúmba látogató Tantávi, aki a Mubarak lemondásához vezető megmozdulások idején védelmi miniszter volt, kijelentette: „Esküszöm a Mindenhatóra, hogy a bíróságon őszintén beszéltem és csak az igazat mondtam. Senki se adott tűzparancsot, és ha ilyet kapok, nem hajtottam volna végre.” Hoszni Mubarakot azzal vádolják, hogy a tüntetők közé lövett és része volt 800 ember halálában. Ha ez bebizonyosodik, a volt államfőt akár halálra is ítélik.

Nobel-díjak hete

Bruce Beutler

Hírösszefoglaló

Hagyományosan az orvosi-fiziológiai Nobel-díj bejelentésével kezdődött meg tegnap a Nobel-hét: ma a fizikai, holnap a kémiai, pénteken pedig a Nobel-békedíj idei kitüntetettjeit nevezik meg. Az irodalmi Nobel-díj odaítélését csütörtökre várják – ezt az időpontot még nem erősítette meg az akadémia, de általában a békedíj előtti napon hirdetik ki az irodalmi díjazottat.

Az orvosi-fiziológiai Nobel-díjat idén az amerikai, a luxemburgi Jules Hoffmann és a kanadai születésű Ralph Steinman kapta. Beutler és Hoffmann a hivatalos indoklás szerint a természetes immunitás aktiválása terén végzett felfedezéseikért kapták a díjat,

Jules Hoffmann

Steinman pedig azért, mert felfedezte a dendritikus sejteket és azok szerepét az adaptív immunitásban.

A New York-i Rockefeller Egyetem hétfőn jelentette be, hogy Ralph Steinman szeptember 30-án, pénteken elhunyt. A kanadai tudós a négy éve diagnosztizált hasnyálmirigyrákban halt meg, három nappal a Nobel-díj odaítélése előtt.

Goran Hansson, a Nobel-bizottság tagja az AP-nek elmondta, amikor a bizottság odaítélte Steinmannak a díjat, nem tudták, hogy a tudós már nem él. Az alapszabályzat viszont nem teszi lehetővé, hogy posztumusz ítéljék oda, így a bizottság számára sem világos, hogy a díjat vissza kell-e vonni.

Ralph Steinman

A fiziológiai vagy orvostudományi Nobel-díjnak korábban magyar díjazottjai is voltak. Az első Bárány Róbert, aki Svédországban élt és 1914-ben kapta a díjat az egyszülvszerv fiziológiájával és kórtanával kapcsolatos munkáiért. 1937-ben Szent-Györgyi Albert részesült a kitüntetésben az egyetlen olyan magyarként, aki Magyarországon folytatott kutatásaival érdemelte ki a Nobel-díjat. Ő a biológiai égszfolyamatok terén tett felfedezéseért (különösen a C-vitamin, valamint a fumársav-katalízis kutatásáért) kapta az elismerést. Az Amerikában letelepedett Békésy György a fül csigájában létrejövő ingerületek fizikai mechanizmusának felfedezéseért 1961-ben kapott Nobel-díjat.

Dacic: Koszovó nincs megoldva

Hírösszefoglaló

Szerbiának ki kell dolgoznia álláspontját a Koszovóban élő szerbek státuszát illetően, s „többé nem áltathatja magát azzal, hogy Koszovó egésze hozzá fog tartozni” – jelentette ki tegnap Ivica Dacic szerb kormányfőhelyettes, belügyminiszter. A Pink TV-ben elhangzott nyilatkozatában kifejtette: Koszovóban „az évszázadok folyamán legalizálódott az etnikai tisztogatás, de nem rabolhatják el tőlünk a szerb területeket, Koszovó szerb részét, és ott kell meghúzni a vörös vonalat”. Dacic utalt arra, hogy egyesek Európában „megoldottnak tekintik Koszovó kérdését”, és a nemzetközi közösség egy része „teljesen befejezett tényként kezeli Koszovó függetlenségét”. A szinte kizárólag szerbek által lakott Észak-Koszovóban a helyzet július végén éleződött ki, amikor a pristina kormány különleges rendőri egységei megkísérelték ellenőrzésük alá vonni a Jarinje és Brnjak átkelőket. A szerbek azóta többször is tiltakozó megmozdulásokat tartottak, a közelmúltban pedig súlyos fegyveres incidens is történt Jarinjenél. Belgrád és az észak-koszovói szerbek azzal vádolják az átkelőket ellenőrző nemzetközi békeerőket (KFOR) és az EU koszovói igazságügyi és rendőrségi misszióját (EULEX), hogy Pristina szekerét tolják. Televíziós nyilatkozatában Ivica Dacic szólt arról is, hogy a hét végén Szerbiában több mint húsz embert vettek őrizetbe – közülük szombaton egy tucat személyt Temerinben –, s valamennyien szélsőséges szervezetek tagjai.

Újabb tüntetés Bulgáriában

ÚMSZ

Több mint kétezer fiatal tüntetett Plovdivban vasárnap este azzal vádolva a bolgár kormányt és a törvényhozást, hogy mentelmi jogot adott az újjgazdagoknak és a romáknak. A tüntetők a Kiril Raskov roma vezető egyik családtagja által elűzött fiatalra emlékeztek, „Nem felejtünk, nem bocsátunk meg” és „Nem akarunk fizetni a cigányoknak” feliratokat és a bolgár nemzeti zászlót lobogtatva. A tüntetők a kormányfőtől, az államfőtől, a főügyestől és a bírói tanács elnökétől azt követelték, intézkedjenek a „korrupció és az önkényeskedés” felszámolásáért, alkalmazzák a törvényeket, vessenek véget a koldulásnak, rombolják le az illegális építményeket, ne adjanak szociális segílyt azoknak a szülőknak, akiknek gyereke nem jár iskolába, továbbá tekintsék terrorcselekménynek a sinek, csatornafedők ellopását. Plovdiv romagettójában, Stolipinóvóban a lakosok aggodtak, nehogy a tüntetők rájuk támadjanak – írta a Mediafax. Egyikük szerint a nacionalista pártok bujtogatják a fiatalokat a romák ellen, hogy megnyerjék az október 23-i választásokat. Nem került sor erőszakos cselekményre, a tüntetők pedig támogatásukról biztosították az egyetemista szervezetek nyilatkozatát, miszerint a tüntetéseknél „nincs etnikai jellege”. ◀

Kihallgatták Gyurcsány Ferencet

MTI

Esküszegéssel vádolta az ügyészség vezetőit és az ügyben eljáró ügyészeket Gyurcsány Ferenc azután, hogy tegnap hivatali visszaélés gyanúsítottjaként kihallgatták a Központi Nyomozó Főügyészségen a sukorói kaszinóberuházással kapcsolatban.

A volt miniszterelnök alig több mint háromnegyed órát töltött az ügyészségen. Ezután – a kihallgatása alatt az utcán tüntetőkhöz szólva – elmondta: vallomást tett, ugyanakkor panasszal élt a gyanúsítás ellen. Közlését, amely szerint a panaszt Polt Péter legfőbb

ügyész bírálja el, a demonstrálók füttyszóval nyugtázták.

Gyurcsány Ferenc szavai szerint rövid vallomásában „az ügyészek szemébe nézve” azt mondta: megsértették esküjüket, és ahelyett, hogy részrehajlás nélkül, elfogulatlanul végeznék munkájukat, politikai ellenfeleinek ösztökélésére „ocsmány, cinikus koncepciók perben vesznek részt”. A sukorói kaszinóberuházásról szólva annyit mondott: egymilliárd dollárt hozott volna Magyarországra, 2500 munkahelyet teremtett volna.

A kormányt hosszan bíráló Gyurcsány Ferenc azt mondta:

2002 óta a jobboldal, különösen annak radikális szárnya – olykor „az elkeseredett sokaság” támogatását maga mögött tudva – meg-megújuló erővel tört rá a köztársaságra, a demokraták pedig nem voltak elég erősek, hogy megvédjék azt.

A volt kormányfő kihallgatásának idejére az MSZP-ben működő, általa vezetett Demokratikus Koalíció Platform tüntetést szervezett. A többségében idős demonstrálók szinte folyamatosan skandáltak: Orbán Viktor távozását követelték és szolidaritásukról biztosították Gyurcsány Ferencet. ◀

Igen rövid „vallomásában” Gyurcsány Ferenc esküszegéssel vádolta a kihallgatást végző ügyészeket

Fotó: MTI

„Zavaros” vokstörvény

Folytatása az 1. oldalról

Fekete Szabó András tájékoztatása szerint a PDL tervezetének lényege az, hogy 250 egyéni választókerületet hoznak létre az országban: a kerületenként legtöbb szavazatot elnyerő jelöltek automatikusan bekerülnek a parlamentbe, emellett a pártokra országosan leadott szavazatok arányában 50 kerületből a második helyezett is mandátumhoz jut. Ezt a változatot egyébként vasárnap esti tanácskozásukon ötölték ki a nagyobbik kormányzó párt vezetői. Sajtóértesülések szerint ülésükön többször elhangzott: a PDL nem érthet egyet a kompenzációs listákkal. Ezt hangsúlyozta korábban többször az államfő is.

A német vagy magyar modellt támogatnak

A szövetség felsőházi frakcióvezetője lapunknak elmondta: a PDL változatával sem az RMDSZ, az a kisebbségek frakciója nem ért egyet. Az RMDSZ ugyanis a magyarországi vagy németországi modellhez hasonló választási rendszer híve. E szerint egyéni választókerületekből, illetve országos kompenzációs listáról kerülnek be a parlamentbe a jelöltek. Ez utóbbi arányos képviselést tesz lehetővé, hogy „ne veszzenek el” a mandátumot el nem nyerő egyéni jelöltekre leadott szavazatok. „A megyei listákhoz nem, de az országos kompenzációs listához ragaszkodunk” – mondta a frakcióvezető.

Elkerülhetetlen az országos lista?

A koalíciós pártok végül tegnap abban állapodtak meg, hogy a vitát holnap, az új törvény kidolgozásával megbízott bizottságban folytatják. Fekete Szabó András bizakodó: szerinte a választási törvény módosítása nem vezet majd a koalíció szakításához. „Bizom abban, hogy a jövő heti ülésünkig sikerül közelíteni az álláspontjainkat” – tette hozzá Fekete Szabó. „Elkerülhetetlenek” nevezte az országos kompenzációs

lista beiktatását Marian Sârbu, az Országos Szövetség Románia Haladásáért (UNPR) elnöke, aki a koalíciós tanács elmondta, hogy alakulata a „tisztta” egyéni választási rendszer mellett teszi le voksát, viszont „valószínűleg nem lehet elkerülni az RMDSZ által kért országos visszaosztást”.

Az USL kivonul a parlamentből?

A jövő évi parlamenti választások kimenetelét nagymértékben befolyásolhatja a levél útján történő szavazás törvényének sorsa. A PDL által szorgalmazott jogszabályt az ellenzéki pártok tegnap vehemensen támadták, Crin Antonescu és Victor Ponta, a Szociál-Liberális Szövetség (USL) két társelnöke azaz fenyegetőztek, hogy az ellenzéki honatyák lemondanak mandátumukról amennyiben a kormánypártok rájuk erőltetik a törvényt. Victor Ponta szociáldemokrata elnök szerint a választási csalásnak teret adó jogszabály életbe léptetése esetén az ellenzé-

A PDL Bocra és Bănescu bízta a kormányátalakítást

A Demokrata Liberális Párt (PDL) vasárnap esti tanácskozásán a nagyobbik kormánypárt honatyái és területi elnökei felhatalmazták Emil Boc miniszterelnököt, hogy az esetleges kormányátalakítás időpontját és annak „mélységét” Traian Bănescu államfővel közösen döntse el. A kiszivárgott információk szerint Ioan Oltean főtitkár arra kérte a jelenlevőket, hogy a jövőben ne nyilatkozzanak a témában. Végül a PDL bővített országos vezetősége hét ellenszavazattal fogadta el a Boc-Bănescu páros felhatalmazásáról szóló javaslatot. Mint korábban írtuk, Valeriu Tabără mezőgazdasági-, Ion Ariton gazdasági-, Gheorghe Ialomițianu pénzügyi- és Teodor Baconschi külügyminiszterek neve merült fel a lehetséges leváltandó tárcavezetők között.

ki alakulatok számára értelmetlenné válik a választásokon való indulás is. Roberta Anastase, az alsóház demokrata liberális elnöke ironikusan üdvözölte az ellenzéki pártvezető bejelentését, ugyanis az USL-s honatyák lemondásával „megoldódna” a képviselők és szenátorok számának csökkentésére vonatkozó probléma.

Roberta Anastase szarkazmusát lohaszthatja Máté András Levente, az RMDSZ alsóházi frakcióvezetőjének azon bejelentése, hogy a levél útján történő szava-

zással a szövetség sem ért egyet, mivel nincs garancia arra, hogy a rendszer nem teszi lehetővé a választási csalást. „Nem tudjuk leellenőrizni, hogy a beküldött szavazatot valóban az arra jogosult személy adta-e le.

Azt sem tudjuk időben megvizsgálni, hogy a személyesen szavazók nem voksoltak-e már levélben is, és amíg mindennek a végére járunk a Központi Választási Bizottság hitelesíteti a választásokat” – fogalmazta meg az RMDSZ néhány ellenvetését Máté. ◀

A kisebbség dönt? Varujan Pambuccian és Kelemen Hunor ellenzi Emil Bocék választási törvényét

Gabriel Oprea UNPR-je megelőzte az RMDSZ-t

ÚMSZ

► Két újabb képviselő csatlakozásával az Országos Szövetség Románia Haladásáért (UNPR) tegnap lekörözte az RMDSZ-t a honatyák számát illetően. Az UNPR parlamenti frakciója 31-re növelte azzal hogy Tudor Ciuhodaru és Mihail Boldea belépett Gabriel Oprea alakulatába, így 21 képviselőjével és 9 szenátorával az RMDSZ a harmadik helyre esett vissza a koalíciós pártok között a Demokrata Liberális Párt (PDL) és az UNPR mögött. Az ellenzéki honatyák soraiból „duzzadó” UNPR megálmódója, Gabriel Oprea védelmi miniszter nemrég bejelentette, hogy alakulata „saját lábán” szándékosan indulni a jövőben esedékes parlamenti választásokon. „Arra szá-

mitok, hogy a szavazatok legalább 10 százalékát begyűjtjük és a jelenlegi koalíciós partnereinkkel együtt újból kormányozhatunk” – fogalmazott Oprea. Hozzátette: alakulata kapui továbbra is nyitva maradnak azok előtt, akik „a nemzeti érdeket szem előtt tartva” át szeretnék lépni az ellenzék soraiból. „Úgy gondolom, hogy azok a honatyák, akik az utóbbi időben csatlakoztak hozzánk elsősorban komolyságunk és következetességünk miatt tettek” – mondta Oprea. Mint ismeretes, az őszi ciklus elején a dezertőr honatyákból verbuvált UNPR-nek sikerült megvetnie lábát a parlament vezetőségében is: Marian Sârbut, illetve Cristian Diaconescu megválasztották képviselőházi, valamint szenátusi alelnököknek. ◀

A román bűnözőket bírálta a francia belügyminiszter

ÚMSZ

► Claude Gueant francia belügyminiszter „a románok által elkövetett bűntetteket” kritizálta, ugyanakkor visszautasította, hogy stigmatizálta volna a roma közösséget. „Soha nem ejtettem ki a roma szót. Román állampolgárokról beszélek, mert egy sor téma magyarázatra szorul” – mondta a miniszter. Párizsban néhány éve és az idén is tapasztalható a román állampolgárok által elkövetett bűntények számának növekedése, és sok esetben gyermekek az áldozatok – emelte ki.

Mint mondta, Strasbourghban tudta meg, hogy egyes családok 120 ezer euróért adják-veszik a fiatal lányokat, akiket tolvajlásra kényszerítenek, és akiknek

egy év alatt vissza kell téríteniük saját vásárlási árukat a vevőnek. „Vannak problémák, melyeket helyesen kell megfogalmazni, hogy kezelni lehessen őket. Hogy akarnának tárgyalni egy országgal, ahonnan az elkövetők érkeznek, hogy megszervezzük a bünszövetkezetek elleni harcot, a hálózatokat vezető személyek javainak elkobzását, ha nem mondjuk ki, ezek az elkövetők milyen állampolgársággal rendelkeznek?” – tette fel a kérdést.

Mint korábban írtuk, Claude Gueant francia belügyminiszter múlt hónapban hadjáratot indított a „románok bűnözése” ellen, mondván, Párizsban minden igazságszolgáltatás elé kerülő tiz személyből egy romániai származású. ◀

Ne mentsen meg, Boc úr!

Salamon Márton László

Barack Obama: „Nálunk egy amerikai munkás keres havi háromezer dollárt, kétezerből meg lehet élni, és nem érdek, hogy mire költi a maradék ezret.”

Angela Merkel:

„Nálunk egy német munkás keres havi kétezer eurót, ezerötzszből meg lehet élni, és nem érdek, hogy mire költi a maradék ötszázat.”

Orbán Viktor: „Nálunk egy magyar munkás keres havi hatvanezer forintot, kilencvenezerből meg lehet élni, és nem érdek, hogy honnan teremti elő a maradék harmincezeret.”

Egy magyarországi internetes oldal karikatúrájának fenti szövege az egykori kommunista országok és a fejlett nyugati államok bő két évtizeddel a kelet-európai rendszerváltások után sem csökkenő jövedelem- és életszínvonalbeli különbségeire utal. Arra a mély gazdasági szakadékra, amely azóta is – hidegháborús vasfüggőnyénél is áthághatatlanabban – elválasztja a két térség államait, annak ellenére, hogy politikailag és katonailag is azóta már minden összeköti őket: az Európai Unió, az Észak-Atlanti Szövetség.

Ezért is tűnik nevetségesnek, amikor az egykori „keleti tömb” valamely országának kormánya azzal riogatja az illető állam, tehát saját polgárait, hogy az Európa „boldogabbik feléhez” tartozó másik EU-tagállam polgárainak sorsára juthatnak. „Az a szerencsétlenek, hogy mi vagyunk kormányon, és nem az ellenzék, mert akkor úgy járnátok, mint azok a szerencsétlenek” – bújjik ki ilyenkor a szög a zsákból.

Pedig ha jól belegondolnánk az érintettek ebbe a kormányzati intézésbe, akkor azon nyomban az ellenzékre szavaznának. Ki nem szeretne például a háromszáz eurós átlagbértű Románia állampolgáraként a tízszer annyit kereső görög, portugál, olasz vagy ír munkavállalók – de akár az ezer eurós segélyt bezebeelő munkanélküliek – „sorsára jutni”? A válság ellenére továbbra is ezekben az országokban élő, dolgozó romániaiak milliós nagyságrendű tömege bizonyítja: igencsak kevesen.

A görögök, portugálok, írek, olaszok sorsa miatt aggódó, értük krokodilkönnyeket hullató román kormányzat propagandájára tehát a válaszuk: Boc úr, kérjük, ne fúradjon velünk, ne mentsen meg a ránk leselkedő veszélyektől! Osztozunk inkább mi is szerencsétlen uniós polgártársaink sorsában: kérünk portugáliai bért, görögországi munkanélküli segélyt, olaszországi szociális támogatást és írországi nyugdíjat.

► Román lapszemle

Parlamenti pártot akarnak maguknak a románok. A szándék a Romániai Romák Demokratikus Polgári Szövetségének kongresszusán fogalmazódott meg. Az összejevetelen egyébként áttekintették a közösséget leginkább foglalkoztató gondokat: az oktatás hiányosságait, a munkanélküliséget, a román rossz külföldi megítélését. (Adevărul) ► Több, mint 13 ezer munkahelyet bocsát az állást keresők rendelkezésére október 6-ig az Országos Munkaerő-foglalkoztatási Ügynökség. A legnagyobb eséllyel a középfokú végzettséggel rendelkezők pályázhatnak. (Evenimentul zilei) ► Közel 400 gépkocsivezető maradt hajtási jogosítvány nélkül a rendőrség által végrehajtott nagyszabású ellenőrzés nyomán. (Jurnalul național). A határon túl élő románok döntő többsége támogatja a levél útján történő szavazási rendszer bevezetését. (Curentul) ► Romániában és Bulgáriában követik el a legtöbb törvénytsejtést az európai uniós alapok felhasználása során. (Curierul național)

A nemzet (elszomorító) állapota

Szociológusok szerint az a tény, hogy a bérek viszonylag kevés embert foglalkoztatnak, azt bizonyítja, hogy az országban nem a fizetés nagyságát, hanem a munkahelyet tartják a legfontosabbnak.

Bogdán Tibor

► A munkanélküliség, a korrupció, a bérszint, az egészségügyi rendszer állapota, a szegények és a gazdagok között mélyülő különbségek aggasztják mindenkélt Románia lakosságának 80 százalékát – derül ki egy közvélemény-kutatásból.

A nők jobban félnek

A nemzet állapotáról készített tanulmányt az Értékelési és Stratégiai Román Intézet. A dokumentumból kitűnik, hogy a lakosságot elsősorban a pénzhány és az anyagi helyzetének súlyosbodása aggasztja. A megkérdezettek 23 százaléka jelölte meg ezt legfőbb gondjaként. Mintegy 20 százalékot az egészségügyi rendszer ingatlansága, saját egészségi állapota nyugtalanítja, elsősorban a nők körében, minden nyolcadik lakos pedig a munkahelyek hiányát pana-

solja fel. Jóllehet a nyugdíjasok lakossági részaránya több, mint 20 százalékra tehető, mégis, mindössze 8 százalékuk kifogásolta nyugdíjának összegét, a bérekkel pedig csupán 7 százalék mutatkozott elégedetlennek. Közülük 55,1 százalék nő és csak 39,1 százalék férfi. A fizetések mindenekelőtt a középfokú végzettségűeknek okoznak gondot – közel 55 százalékuk nyilatkozott így – majd több, mint 49 százalékkal az elemi iskolát végzetek, nem egészen 37 százalékkal pedig a felsőfokú tanulmányokkal rendelkezők következnek.

Szociológusok szerint az a tény, hogy a bérek viszonylag kevés embert foglalkoztatnak, éppen azt bizonyítja, hogy az országban általában nem a fizetés nagyságát, hanem a munkahelyet tartják a legfontosabbnak. Még érdekesebb adat az, hogy gyermekei, unokái jövője a mintacsoport alig 4 százalékának

okoz gondot. Nagybik ré- szük nő, közép- és elemi iskolai végzettséggel rendelkező, faluhelyen élő, vagy a Moldovai Köztársaságból áttelepült személy.

Hasonlóképpen, a nőket foglalkoztatja inkább a nyugdíjrendszer helyzete – a megkérdezettek 55,6 százaléka került ki a szebbik nem sorai közül, a férfiak 45,1 százalékkal szemben. A korosztályok szerinti megoszlás alapján az aggodalmaskodók 64 százalékát képezik az 51 és 65 év közötti személyek, ami azazal magyarázható, hogy ők közelebb állnak a nyugdíjazáshoz.

A nők vannak többségben a munkanélküliségtől félők között is, hasonlóképpen a közép- és alacsony végzettségűek tartanak leginkább állásuk elvesztésétől.

Gazdaság, boldogság

Szociológusok figyelmeztetnek tartják azt a körülményt, hogy a lakosság 81 százaléka nagyon rossznak, illetve rossznak tartja az ország gazdasági helyzetét, és csak 15 százalék van ellenkező véleményen. Csaknem 60 százalék szerint Románia gazdasági helyzete jelenleg rosszabb, illetve sokkal rosszabb, mint 1989 előtt. En-

nek ellenére 52 százalék meggyőződése, hogy 5 éven belül talpra áll az ország gazdasága; 11 százalék szerint azonban a helyzet fél évtized múltán sem változik számottevően, 26 százalék pedig a gazdaság további visszaesésével számol.

A gazdasági helyzet alakulása a 18 és 35 év közötti fiatalokat jóval kevésbé foglalkoztatja, mint az idősebb korosztályokat. A gazdasági helyzetért főleg az alacsony fokú végzettséggel rendelkező személyek aggodnak, a felsőfokú tanulmányokkal rendelkezőket kevésbé nyugtalanítja a jelenlegi állapotok. Ami saját maguk vagy családjuk anyagi helyzetét illeti, az aggodalmaskodók között közel 32 százalékkal ismét túlsúlyban vannak a nők, a férfiak közel 19 százalékához képest.

A legtöbb romániai nem érzi boldognak magát. A megkérdezettek 47 százaléka állította ezt magáról, az alig 40 százalékos „ellentáborral” szemben. 12 százalék vallotta azt, hogy se nem boldog, se nem boldogtalan, 63 százalék pedig azon a véleményen van.

A magukat boldogtalanak érzők legnagyobb része az 51 és 65 esztendő közötti személyek közül kerül ki, a

fiatalabb nemzedék tagjai közül viszont sokkal többen tekintik magukat boldognak. A felsőfokú végzettségűek boldogabbak az alacsonyabb végzettséggel rendelkezőknél: csaknem 52 százalékuk nyilatkozott így, a középfokú végzettségűek valamivel több, mint 32, és a csupán elemi iskolai tanulmányokkal rendelkezők 24 százalékkal szemben.

Aggasztó adat az, hogy a megkérdezettek közel háromnegyede azt ajánlaná a fiataloknak, hogy külföldön nézzenek megélhetés után, és csupán egynegyede adna ellenkező tanácsot nekik.

Rossz emberek, becstelen gazdagok

A mintacsoport 80 százaléka van igen rossz véleménnyel embertársairól, de a gazdagokról is. A mintacsoportban 10 személy közül 8 állította, hogy az emberek nagy többsége csak hasznot akar húzni a többiekből. A megkérdezettek 40 százaléka nem érzé magát biztonságban, az ezen a véleményen lévők közel egyharmada a bűnözés, 27 százalék az anyagi gondok, 8 százalék a munkahelyek bizonytalansága, 6 százalék az emberekbe vetett bizalom

hiánya, 4–4 százaléka a korrupció valamint az ország helyzete, 3 százaléka egészségi állapota illetve előrehaladott életkora, 1 százaléka pedig az ország vezetői miatt nyugtalan.

A lakosság 90 százalékának meggyőződése, hogy Romániában a gazdagok túlnyomó többsége csalással szerezte vagyonát, és mindössze 4 százalék van ellenkező véleményen.

A megkérdezettek 94 százaléka szerint a jelenlegi helyzetben igen nehéz házat vásárolni Romániában, és alig egy százalékkal kevesebb állítja ugyanezt a pénzszerzésről, 90 százaléka a gyermekek felneveléséről, 86 százaléka a normális életvitel biztosításáról. 74 százalék pedig a vállalkozás beindításáról.

A lakosság közel kétharmad szerint havi 2000 lejese bérből normálisan meg lehet élni, csaknem egyharmada 2001–3000 lej, 7 százaléka 3001–4000 között, 3 százaléka pedig 4000 lej fölött jelöli meg a megfelelő összeget. A nyugdíjak esetében a legtöbben (62 százalék) az 1500 lejt tartják optimális szintnek, 9 százalék viszont 2001–3000 lej közötti összegben gondolkodik. ◀

Vörös iszap – fekete napok Kolontáron

Az országos méretű és nemzetközi összefogásnak köszönhetően a magyar hatóságoknak sikerült leküzdeniük a vörösiszap-szennyeződés okozta környezeti károkat, megakadályozniuk a Rába és a Duna szennyeződését.

MTI/B. T.

► Kerekén egy esztendővel ezelőtt, 2010. október 4-én történt a szörnyű katasztrófa az ajkai térségben, ahol a Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Zrt. (MAL Zrt.) Ajka melletti tározójából több százezer köbméternyi mérgező vörösiszap ömlött a szabadba gátszakadás miatt.

Rövid kronológia

A térségben katasztrófa-helyzet alakult ki, a magas polgármesteri hivatal értékű vörösiszap elöntötte a szomszédos Kolontárt, Devecsert és Somlóvásárhelyt. Egy nappal később, október 5-én a kormány veszélyhelyzet kihirdetését rendelt el Veszprém, Győr-Moson-Sopron és Vas megye területeire. Semlegesítő anyagokkal megkezdődött a védekezés. 2010. október 7-ére a Rábán keresztül elérte a Duna főágát is a vörösiszap-szennyeződés, két nap múlva pedig, mivel az ajkai iszapról 10-es kazetta gátja tovább gyengült, elren-

delték a veszélyhelyzetben lévő Kolontár kiürítését, ami összesen 715 embert érintett. Október 12-ére elkészült a Kolontár lakóit védő terelőgát, és kijelölték Devecserben annak a lakótelepnek a helyét, amelyet azok számára építenek fel, akik a vörösiszap által elöntött területen laktak. Egy nappal később már kilencre nőtt a katasztrófa halálos áldozatainak száma, miután az ajkai kórházban elhunyt az egyik kolontári sérült. Feloldották viszont a kitelepítési készletet, miután a Kolontárt érintő új gát építésével biztonságba kerültek Devecser lakói. Október 15-én a lakók visszaköltözhetek Kolontárra.

A tragédia nyomán mintegy 8000 családot kellett kitelepíteni, közülük 2500 mindent elveszítette.

Az országos méretű és nemzetközi összefogásnak köszönhetően néhány nap leforgása alatt a magyar hatóságok végül is megnyugtató híreket közölhettek: sikerült elkerülniük a Rába és a Duna súlyos lúgos kémhatású és nehézfém-szennyeződését, a

2010. október 4. Több százezer köbméter mérgező vörösiszap ömlött a szabadba gátszakadás miatt

Dunába pedig nem került mérgező anyag, egyben azt a felröppent hírt is cáfolhatták, miszerint a Marcalba arzén került volna.

Aggodalom és hisztériakeltés

A nyilvánvaló tragédia ellenére a szennyező MAL Zrt. teljes felelőtlenséggel közölte, hogy a vörösiszap az unió hulladékszabványa szerint nem minősül veszélyesnek. Állításának szögesen ellentmondott Brüsszel véleménye, miszerint a Magyarországon kiömlött vörösiszap más országokban is környezeti katasztrófát okozhat. A tragédia nyomán ag-

godalmukat fejezték ki az illetékes román hatóságok is. Borbély László környezetvédelmi miniszter műszaki segítséget ajánlott fel Magyarországnak, ugyanakkor nem titkolta, hogy Bukarestet nyugtalanítja annak lehetősége, hogy a szennyeződés elérheti Romániát is. Emiatt rendszeres tájékoztatást kért a helyzetről magyar kollégájától, Fazekas Sándor vidékfejlesztési tárcavezetőtől. Dávid Csaba, a romániai folyóvizekért felelős állami hivatal igazgatója elmondta, figyelemmel követik a romániai folyók vízminőségét, tekintve, hogy a szennyezés a Duna romániai szakaszát is elérheti. A szakemberektől eltérően a politikusok hisztériakeltésre használták fel a történeteket. A Nemzeti Liberális Párt Kolozs megyei képviselője, Horea Uioreanu például a történeteket a nagybannyai Aurul által 2000-ben okozott ciánkatasztrófához hasonlította és kártérítést követelt Budapestről, még mielőtt bármilyen kár érte volna Romániát, egyben válságbi-zottság felállítását sürgette.

De magyarellenes hangulat gerjesztésére használták a tragédiát szlovák nacionalisták is: az ellenzéki Szlovák Nemzeti Párt sürgős tájékoztatást követelt a magyar féltől arra vonatkozóan, milyen kihatásai lehetnek a szennyeződésnek Szlovákiára nézve.

Néhány nap elteltével vilá-gossá vált, hogy az ajkai szennyeződés ugyan eléri Romániát, de a mérgező anyagok koncentrációja olyanra csekély lesz, hogy az nem jelent majd semmiféle veszélyt az ökoszisztémákra nézve.

Logi fejlemények

A magyar Országgyűlés megszavazta a „lex Malt”, amely lehetővé tette, hogy állami felügyelet alá vonják a katasztrófát okozó vállalatot. A törvényt Schmitt Pál köztársasági elnök aláírta, gondoskodott azonnali kihirdetéséről is. A cég élére kormánybiztosként Bakondi György került.

Nemrégiben a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség összesen több, mint 135 milliárd forint hulladékgyártási bírságot szabott ki a MAL Zrt-re. A katasztrófa mértékére és a kiömlött mérgező anyag közel két millió tonnát elérő mennyiségére való tekintettel a testület a legszigorúbb szankciót alkalmazta. A bírság kiszámításánál az is szerepet játszott, hogy ilyen mértékű és kiterjedésű környezeti kárra még nem volt példa Magyarországon.

A MAL Zrt. jogi úton megtámadta az általa „a bármilyen vállalat által kifizetetlen” bírságot. ◀

Lap-top

A nap címe. 2011. október 25. A „királyság visszaállítása” hadművelet, *Evenimentul zilei*

Magyarázat. Ördögi tervet leplez le az *Evz*: egy olyan diverzióé, amelyet I. Mihály exkirály felhasználásával Dan Voiculescu (Felix), a Konzervatív Párt volt besúgó elnöke készül végrehajtani. Mint ismeretes, az egykori uralkodó (az utolsó élő volt államfő a „világháborúsok” közül) beszédet mond a román parlamentben abból az alkalomból, hogy betölti a kilencven évét. A lap szerint – ez a nagyszabású manóver célja és lényege – az agg elhelyez majd néhány kulcsmondatot, egyrészt Traian Băsescu lejárataására, másrészt a monarchia visszaállításáról. Lám, tudhattott valamit Traian Băsescu, amikor a nyilvánosság előtt kitérte a királyt. A cikkből a forgatókönyvek pompázatos változatossága tárul elő – mindazonáltal minket leginkább az foglalkoztat, hogy mi lesz ezek után szegény Toader Paleologuval...

Jó vicc volt. Persze éreztük mi, hogy valami női fifika, kis hamisság van a bejelentésben, de azért kellett Udrea asszony nyilatkozata, hogy megnyugodjunk. Miután a múlt héten kijelentette, hogy fontolgatja a Székelyföldön indulását a parlamenti választásokon, a hétvégén E. U. bevallotta, hogy csak viccelt. Voltaképpen azt a pszichológiai falat akarta ledönteni, amely a román politikusokat megakadályozza, hogy természetes hangon beszéljenek a Székelyföldről. Most megnyugtatta a bukarrestieket, hogy „nem szabadulnak meg tőle”. Mi, bevalljuk, nem csupán attól ijedtünk meg, hogy a Székelyföldön indul, hanem inkább attól, hogy az RMDSZ színeiben. A legesleginkább pedig attól, hogy be is jut a parlamentbe. Köszönjük, Iluska!

A nap állírá. Új közmondás van kialakulóban a halasztás és a bizonytalan terminus kifejezésére: „Majd akkor (például nyer román csapat a Nemzeti Arénában), amikor meglesz a schengeni csatlakozás...”

Minden napra egy mondás

„Morális megfontolásból ateista vagyok. Az a véleményem, hogy egy teremtőt a teremtéséről ismerhetünk meg, és a világ szerintem annyira sajátlatos módon van összerakva, hogy inkább azt hiszem, senki sem csinálta, mintsem hogy abban higgyek, hogy valaki ezt szándékosan tette.”
Stanislaw Lem

Fogas kérdés

Horváth István

Európai EÁ!

SZELLEMLIDÉZÉS

Például: rövid idő dolga, hogy Európában, legalábbis a kontinensen, ne lehessen tovább fenntartani a vámbeli elzárkózást, melyet a repülőgép fejlődése amúgy is halálosan kerülget. Már pedig arra történelmi példák vannak, hogy a vámbeli egység csak indulás még szorosabb egységek felé – s ma már nem utópia (vagy, ha félnék tőle, nem rémlátás) európai egyesült államokról beszél. Mentől kristályosabb s egy pontból vezethetőbb lesz ez az egység, annál több szabadságot és saját egyéniséget engedhet meg az egyes álladalmaknak s ezeken belül nemzeteknek, fajoknak, akár városoknak is, és, mindenestre, minden nyelvnek, sőt dialektusnak. Lehetetlen, hogy néhány száz millió egyformán élő, érző, gondolkodó, dolgozó s öltözködő és mindenképpen összetartozó ember a nyelvi különbség egyetlen korlátját sokáig vállalja, s minden ne hajtsa: elébb kiségitőül egy világnyelvhez, majd pedig hogy ez a világnyelv éppúgy ne váljék e közösségen belül minden műveltebb ember anyanyelvévé, mint ahogy ma minden műveltebb flamand tud már franciául – ugyanakkor, mikor a flamand nyelv számára a legteljesebb egyenlő jogot vitták ki parlamentben, igazgatásban, a közélet minden terén, az érintkezés minden területén. S valami igen messze nincs az a jövő, mikor az egész emberiség, európaiak, anglo-amerikaiak, japán-kínaiak és így tovább: három-négy ilyen nagy egységbe csoportosulva és különülve, vetélkedésük és leszámolásaik közben mind gyakorabb és szorosabb érintkezésbe kerül egymással... hol az az egyes nép, még oly hatalmas és művelt, melynek nyelve ennek az érintkezésnek nyelvété hatalmasodhatnék?

Ignotus: *Eszperanto, Nyugat, 1911, 18. szám*

86 százalék

Miniszterelnökünk nem mondhatja magát teljességgel boldogtalannak, hiszen havonta 5300 lejt vizs haza fizetés gyanánt – jelentette ki nemrégiben a kormány első embere. Ebből, közvetve, az is kiviláglik, hogy maradéktalanul boldognak sem érezheti magát. Az 5300 lejből jó, ha annyira futja, hogy ne legyen mégsem éppen annyira boldogtalan. Mint például a lakosság 86 százaléka, amely a legcsekélyebb mértékben sem érzi magát boldognak, amint az a Gallup intézet egyik legutóbbi felméréséből kiderül. Románia lakosságát mindössze három százaléknál boldogtalanság-minusz választja el a szómáliaiaktól és a líbiaiaktól, de hát ez természetes egy olyan ország esetében, amelyben a miniszterelnök boldogsága sem felhőtlen.

A 86 százalék boldogtalansága is érthető, hiszen a pénzühiány mellett a kilátástalanság sem ad számára sok okot az örmre. Pedig nem több százezer eurós autóról, kacsalábon forgó villáról, nem Bahama-szigeteki nyaralásról, nem kaviárról, kolibrinnyelvel megtűzdelt, pezsgóval locsolt fácánsült-ről álmodik. A 86 százalék a kormányzók ígéreteiben bízva csupán némi fizetésemelésre vár – de csak 25 százalékos bércsökkenést kap. Szeretné, ha gyermeke többre vinné nála, ám – „hála” a céltalan reformoktól teljességgel megkeveredett oktatási rendszernek – az még az érettségien sem képes átvégődni. Civilizált szolgáltatásokra vágyik, arra, hogy emberszámba vegyék, és kénytelen beérni baksishajhász, unott, agresszív köztisztviselőkkel. Nyugodt öregséget kívánna magának, csak hogy a nyugdíjak megadóztatásával fenyegetik, mert a mind kevesebb alkalmazott egyre nehezebben tudja eltartani a növekvő számú nyugdíjast – aki pedig jó előre kifizette már az államnak az öregkori járandóságát biztosító pénzalapot, csak hogy azzal rosszul gazdálkodott az, akire rábízta. (Persze, máskor válogassa meg jobban az emberét). Ápolná az egészségét – ha erre lehetőséget adnának a számára anyagiilag még elérhető állami kórházak. Torkig van a jelenlegi politikai osztállyal, ám húsz éve ennek tagjait cserélgeti a hatalom élén. De mit is tehetne mást, amikor politikusaink gondoskodtak arról, hogy a széles látókörű, valóban európai gondolkodású újabb politikus nemzedék kinevelésének tudatos szabotálásával bebetonozzák magukat a hatalomba – legyenek akár ellenzékben is.

Hát mitől is lehetne boldog az a boldogtalan 86 százalék?

Bogdán Tibor

Kormányfőnk, a maga „nem teljesen boldogtalan” állapotát magyarozgatva azt is kifejtette, hogy bár a boldogság relatív filozófiai fogalom, miniszterelnöki fizetéssel mégsem kesereghet senki. Ami viszont abszolút igaz.

Világörökség

Mint olvasom, a ferences rendtartomány és a hazai kulturális tárca között nézeteltérések támadtak a csíksomlyói búcsú világörökségi bejegyeztetésével kapcsolatosan, mindegyik pedig gyorsan ráharapott a média, megpróbálván rögtön egy kis erdélyi magyar politikai színkeveréket is rámozolni a háttérre. (Az RMDSZ-elnök Kelemen Hunor vezette kulturális tárca előzetesen nem tanácskozott a ferencesrendiekkel, akik a búcsú szervezői, a bejegyeztetésnek nem lehet kulturális jellege, csak vallási és így tovább, mindehhez pedig felzárkóztak a pró és kontra vélemények szavait csak ritkán megvágató internetes fórumozók, az EMNT, az MPP és az RMDSZ várfalai mögül lövöldözve egymásra a nyilatkat.)

Mielőtt tovább fajulna a „kinek mit áll jogában tenni és kinek mit nem” típusú vita, érdemes egy kissé szétnézni az UNESCO honlapján (www.unesco.org) és megkeresni a világörökség témát (world heritage), ahol nagyon szépen le van írva minden

olyan tudni- és főként tennivaló, amit az igénylő államoknak kell betartani, ugyanis e tekintetben csakis a csatlakozott államok nyújthatnak be előterjesztést. És mivel senki nem a világ közepe, létezik ott még egy háromszáz oldalas kalauz, amelyet úgyszintén érdemes elolvasni, mert a tulajdonjogtól kezdve a legutolsó kritériumig mindent rögzít, ami a világörökségi bejegyzéssel kapcsolatos.

Ugyanis ez esetben nem egy polgármesteri ötletéről van szó, aki közpénzből turulmadarat szobrászoltat valakivel a hivatala előtti, porladó sziklatörmelék övezte fenyőfára, hogy a falu népe előtt bizonyítsa nemzeti elkötelezettségét, hanem olyan pontos szabályok és értelmezési lehetőségek irányították a nemzetközi intézményrendszer működéséről, amelynek előírásai minden szereplő számára egyaránt érvényesek. De mindez csupán a bevezető. Miközben ugyanis megindult a vita a csíksomlyói világörökségről, kétszer-háromszor is kigyalogoltam a helyszínre, újból meg újból szemügyre venni vallási-avagy a kultúrtárat, és többször is megütötte a szemem va-

lami, amiről korántsem az UNESCO dönt, amihez nem kell semmiféle beadvány, amire csupán fel kellene figyelni. Őt esztendővel ezelőtt a hagyományos székelyföldi fürdők felújításának keretében a jól ismert Polgár-Társ Alapítvány kezdeményezésére, a ferencesrendiek, a helyhatóság, helyi és kistérségi egyesületek, a helyi közbirtokosság támogatásával és több mint harminc hely-

lyi cég támogatásával, valamint 350 helyi lakos és 80 magyarországi önkéntes közvetett vagy közvetlen részvételével, tíz napos lelkes kalákával, a csíksomlyói borvív szomszedságában nem csupán helyreállították az egykori Barátok Feredőjét, hanem egész sor vallásos jelképpel bővítették (keresztút, rózsafüzér út, táblákra és kötömbökre festett imádságok, a búcsújárás motívumaira emlékeztető faragott falalakzatok vagy élő fűzépítmények és így tovább). A szándék az volt, hogy mindazok, akik nem csupán a pünkösdi búcsújárás alkalmával keresik fel Csíksomlyót, máskor is találjanak valamiféle látnivalót és egyben okot-indokot a testi-lelki felüd-

lésre. A közös munkáról, annak eredményéről könyvet is kiadtak, sok-sok fotó és film is készült, és miközben néhány héttel az ötéves évforduló után többször is arra jártam, nem tudtam szabadulni a gondolatától: most is filmet kellene készíteni. A beomlott ösvényekről, a hiányzó deszkalapokról, a rothadó és lesüllyedt gerendákról, az élettelen fűzépítményről, a mindent felverő gazról, a kifakult és kezeletlen faépítményekről és így tovább. Vajon mindarról, amit főként a fiatalok közös munkával, ízlésesen, tájba hangolódoan készítettek és a jövő örökségének szántak, miért nem lehetett gondoskodni? Nem a felelősöket keresem, hanem csupán annyi érdekel: vajon miért nem épült be a közösségi tudatba ez a felújítás, mint ahogyan számos, ugyancsak kalákával helyrehozott székelyföldi népi fürdőre az átadás után a helyiek rá sem néznek, és azok továbbra is csak a hangzatos nevű programokban szerepelnek? Bizony, ahhoz hogy világörökségünk legyen, ezeket a mindennapi emberi kapcsolatrendszereket is jobban meg kellene vizsgálni. Soha nem feledve a bármilyen szép fogalmak mögött is a tartalmat.

Számos székelyföldi népi fürdőre az átadás után a helyiek rá sem néznek.

Röviden

EB-látogatás a Nokianál

A nemeszsuki gyáregység felszámolásáról és ennek lehetséges szociális következményeiről is tárgyalt a Nokia vezetésével Antonio Tajani, az Európai Bizottság alelnöke és egyben ipari biztos a tegnapi finnországi látogatása alkalmával – írta a *Mediafax*. A megbeszélések során az uniós illetékes érdeklődött a telefongyártó vállalat átszervezési politikája felől, ugyanakkor felajánlotta a bizottság segítségét is.

Törlik a finn járatot

Arra való hivatkozással, hogy nem volt nyereséges, megszünteti egyenes romániai járatait a Finnair légitársaság – közölte Laura Varga, a cég sajtóreferense. A döntés értelmében október 29-től a Bukarest–Helsinki útvonalon mindkét irányban megszűnik a légi közlekedés – írta a *Mediafax*.

Kimerült az FP-alap

Kimerítette a saját részvényei visszavásárlására előirányzott pénzeszközt a Fondul Proprietatea befektetési alap kezelője. A Franklin Templetonnak eredetileg 6,62 millió lej állt rendelkezésére erre a célra, mostanig aktíváinak 1,62 százalékát sikerült a börzén visszaszereznie. A Fondul Proprietatea papírjai az idén januári tőzsdérelépés óta 33 százalékot veszítettek értékükből.

Menne az OMV?

Az osztrák tulajdonú OMV olajtársaság elemzi annak lehetőségét, hogy megváljon magyar, bolgár, szlovák, olasz, cseh és Bosznia-hercegovinai vállalatának részvényeitől, ugyanakkor minden bizonnyal megtartja romániai és törökországi pozícióit – adta hírül egy cseh CT24 televízió információira hivatkozva a *Mediafax*.

Nagy Britanni „AAA”

Megerősítette Nagy-Britannia – az euróvezeten kívüli legnagyobb EU-gazdaság – lehetséges legjobb, AAA-szintű hosszú távú szuverén adósbesorolását hétfőn a Standard & Poor's. A hitelminősítő felidézi, hogy a jelenlegi kormánykoalíció a 2015–2016-os pénzügyi évre a hazai össztermék 1,6 százalékára tervezi csökkenteni az államháztartási hiányt a 2009–2010-es pénzügyi évben mért 11,4 százalékról.

„Nem” az orosz gázra

Törökország nem hosszabbít meg egy Oroszországgal most lejáró gázszállítási szerződést – írta a *BBC*-re hivatkozva az *MTI*. Az indoklás szerint Ankara a magas ár miatt nem vásárol több gázt a Gazpromtól az úgynevezett nyugati útvonalon – Ukrajnán, Románián és Bulgárián át.

Az euró drágítja a benzint

Közel egy százalékkal nő január elsejétől a jövedéki adó

Hírösszefoglaló

Miután az ideinél 0,8 százalékkal módosul 2012-ben a termékekre kivetett jövedéki adók szintje, láncreakció-szerű drágulási hullám várható országszerte. Mint ismeretes, az Adótörvénykönyv előírásai szerint minden év október első munkanapján kihirdetett hivatalos euróárfolyam lesz irányadó a következő évi illetékek kiszámításában, így ennek függvényében módosul a cigaretta, kávé, benzin, villanyáram vagy az alkohol ára is – az üzemanyag és az energiaárak növekedése azonban közvetve minden egyéb termék és szolgáltatás árát megdrágítja. A tegnapi árfolyam-emelkedés – csupán a jövedéki adók révén – 175 millió lejes többletbevételt jelenthet 2012-ben a központi költségvetés számára.

Az illeték-meghatározásban döntően az Európai Központi Bank (EKB) árfolyamát veszik alapul, amely tegnap 4,3001 lejben határozta meg az euró átváltását, amely 0,03 lejjel volt magasabb az egy évvel korábbi 4,2655 lejhez képest.

A Román Nemzeti Bank maga dönthet, hogy az illetékszámításban saját, vagy az EKB árfolyamát veszi alapul – a kettő közötti különbség amúgyis csupán pár ezreléknyi – , így sokan arra számítottak, hogy a mostani

szándékosan „meglovagolja” az elmúlt napok lejjengülését és hétfőn drágább átváltást jelent be – hogy ezáltal is minél több bevételhez segítse jövőre az államkasszát. Ezzel szemben a jegybanki árfolyamban a nemzeti fizetőeszköz tegnap mégis enyhén erősödésnek indult múlt péntekhez viszonyítva: az euró 0,71 százalékkal volt olcsóbb, mint három nappal korábban.

Az illetékek révén az idei év első nyolc hónapjában 12,46 milliárd lej áramlott az államkasszába, ami az

Nem mozdul az üzemanyag ára?

Annak ellenére, hogy január elsejétől 0,8 százalékkal emelkednek az illetékek Romániában, elméletileg megvan az esélye, hogy az üzemanyag ára a jelenlegi szinten maradjon – esetleg kissé olcsóbbá is váljon – annak köszönhetően, hogy a kőolaj világpiacon a visszaesésben van. Ha a globális pénzügyi fejlemények – elsősorban a görög válság – következtében a dollár gyengülésnek indul, illetve a negatív kilátások miatt csökken a kereslet az energiahordozók

összes bevétel tíz százalékának felel meg. Ez az összeg 16,2 százalékkal volt magasabb, mint a tavalyi év ha-

íránt, Romániában literenkénti 2-3 banis olcsulás is bekövetkezhet az üzemanyagpiacon – vélekedett Victor Safta, az X-Trade Brokers nemzetközi bróker cég Romániai vezetője a *Ziarul Financiar*-nak. Az elemzők ugyanakkor arra is rámutatnak: a Romániai üzemanyagszektor jellegzetessége, hogy míg a világpiacon drágulások azonnal érezhetőek a kutaknál, az árcsökkenés szinte sosem érhető tetten, legfennebb az árak stagnálása észlelhető.

sonló időszakában. A bevétel-növekedés jövőre még jelentősebb lehet: a kormány számításai szerint a büdzsé

21,75 milliárd lejjel gazdagodik, amely nyolc százalékkal múltnál felül az idei szintet. ◀

Teljeskörű felárzás. Az üzemanyag- és energiaárak révén minden kosárba kerülő termék drágább lesz

Fotó: Tofán Levente

„Lazább” lehet a deficitcél

ÜMSZ

Majdnem bizonyos, hogy a román kormánynak módosítania kell a jövő évre vonatkozó költségvetési hiánycélt, aminek következtében az eddigi 3 százalékos körülbelül 3,2-3,4 százalékra változna. A deficit feléle korrigálására állítólag a Nemzetközi Valutaalap (IMF) is áldását adja, bár ezt hivatalosan csak az október végi bukaresti látogatás alkalmával jelentik be, az erről szóló tárgyalások meg is kezdődtek Washingtonban – számolt be róla a *HotNews.ro*-nak egy neve elhallgatását kérő illetékes. A nyilatkozó ugyanakkor hangsúlyozta, ez nem jelenti azt, hogy az ország számára túl nagy elterést engednének meg a büdzsé kiadási és bevételi oldala között.

„Sokat nem nyerünk, de legalább nem veszítünk, egy 3,5 százalékos hiánycéllal fenn lehet tartani a gazdaságot” – fogalmazott megkeresésünkre Lakatos Péter. A közgazdász-politikus ugyanakkor rámutatott, jövőtől a veszteséges állami nagyvállalatok hiánya is beszámítódik az országos deficitbe, ha az állami támogatás mértéke meghaladja

költségvetésük 50 százalékát.

„Az IMF és az Európai Bizottság képviselőivel az október végi látogatás alkalmával át fogjuk nézni a jövő évi költségvetés tervezetét. A hitelintézetek növekedési előrejelzéseinek függvényében valószínűleg csökkennek az államkassza remélt bevételei is, ez pedig maga után vonja a költségek lefaragását is” – fogalmazott Gheorghe Gherghina pénzügyminisztériumi államtitkár a *Ziarul Financiar* megkeresésére.

Mint ismeretes, a nagy befektetőházakhoz és pénzintézetekhez hasonlóan az IMF is lefele korrigálta Románia jövő évre várható gazdasági növekedését: a bruttó nemzeti össztermék viszonylatában a korábbi 3,5 százalék mellett Washingtonban már csak mintegy 2 százalékot valószínűsítene. Ezt Jeffrey Franks valutaalapi küldöttsége vezető is megerősítette a *Mediafax*-nak. A hazai döntéshozók köréből kiszivárgott hírek szerint a kormány úgy biztosítaná a büdzsé bevételeinek szinten-tartását, hogy megadóná a nyugdíjakat és jobban odafigyelne az adócsalás visszaszorítá-

sára. Másrészt pedig – így a találgatások – azzal fogná vissza a költségek, hogy „lecsippentene” a befektésekre szánt összegekből, illetve elhalasztaná a közszféra béreinek visszaállítását.

Lucian Anghel, a Román Kereskedelmi Bank (BCR) vezető közgazdásza szintén valószínűnek tartja a hiánycél újratárgyalását, ugyanakkor határozottan kijelentette: mindez nem mehet a befektetések rovására. „Úgy kell meghatározni a befektetési prioritásokat, hogy annak segítségével fokozható legyen a gazdasági növekedés” – mutatott rá a szakember, aki ugyanakkor nem számít arra, hogy jövőre változna az egyszerű adókulcs és az áruforgalmi adó (áfa/TVA) szintje.

Lakatos meglátása szerint a hazai gazdaság teljesítményén sokat javított volna, ha a kormány elfogadja azokat az RMDSZ által javasolt intézkedéseket, amilyen például a munkaadók által fizetett társadalombiztosítási hozzájárulások csökkentése vagy az adózás leegyszerűsítése, amelyek erősítették volna egy befektetőbarát környezet kialakulását az országban. ◀

IT-karaván Temesváron

ÜMSZ

A Távközlési és Informatikai Társadalom Minisztériuma, az IBM, a HP, a Microsoft, az Oracle, illetve az EOS Alapítvány meghívott képviselőitől szerezhetek információkat azon vállalkozások képviselői, akik tegnap részt vettek az Európai digitális menetrend című konferencián Temesváron. A szaktárca és az Agora Group tanácsadó cégel közösen szervezett rendezvényen jelen volt Moldován József távközlési államtitkár is – az esemény része volt annak a roadshow-nak, amely a napokban a bányászati városon kívül

még Kolozsvárra és Iași-ba is ellátogat. A résztvevők megismerkedhettek a hazai IT-szektorban létező úgyszólván PPP-partnerségekről, új e-infrastrukturák létrehozásáról, új generációs internetes szolgáltatásokról. Ezenkívül betekintést nyertek a számítástechnikában érdekelt kis- és középvállalatok állami támogatási lehetőségeiről, valamint az Európa 2020 Digitális Menetrendről, de információt szerezhetek a digitális aláról, a cloud computingra alapozott technológiák felhasználásáról, e-egészségügyi szolgáltatásokról és a számítástechnikai rendszerek interoperabilitásáról. ◀

Lefulladt a növekedés

MTI

A Fitch Ratings jelentősen rontotta az idei és a következő két évre adott világgazdasági növekedési előrejelzését legfrissebb negyedéves összeállításában. A legnagyobb európai hitelminősítő közölte, hogy 2011 egészére az előző, júniusi globális prognózisában szereplő 3,1 százalékos helyett már csak 2,6 százalékos GDP-növekedést vár a világgazdaságban.

A Fitch Ratings szakemberei 2012-re szóló növekedési becsülésüket 3,4 százalékról 2,7 százalékra, 2013-ra érvényes globális előrejelzésüket szintén 3,4 százalékról 3,1 százalékra csökkentették. A ház a negatív módosításokat azzal indokolta, hogy az idei második negyedév „számtalán gyengébb” volt a várakozásainál, a legnagyobb fejlett ipari gazdaságok növekedése „2009 óta nem látott ütemben fulladt le”. ◀

Az egyetemi reform éve

Antal Erika, Sipos M. Zoltán

▶ A kudarcos érettségi miatt a tavalyhoz képest megfogyatkozott számú, mintegy 900 ezer hallgató kezdte meg tegnap a Daniel Funeriu oktatási miniszter által a „felsőoktatási reform évének” nevezett tanévet Romániában. A tárcavezető az új tanügy törvény alkalmazásának köszönhető újdonságokra utalt tanévnyitó beszédében, amelyek szerinte a minőségi oktatás biztosítékai lesznek.

Növekvő remények

Az idei tanév legfontosabb újdonsága, hogy az oktató- és kutatómunka szerint osztályozzák az egyetemeket, a további finanszírozás pedig a kategóriáknak megfelelően alakul a jövőben. Kiemelt kutató és oktató központként működik a továbbiakban például a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem (BBTE), oktató és kutató központként a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem, művészeti oktatóközpont besorolást kap továbbá a szintén marosvásárhelyi Művészeti Egyetem is.

Újdonság az is, hogy a minisztérium szakonként is osztályozta az egyetemeket: a minőség függvényében öt „súlycsoportba” sorolta az intézményeket. Így például a legmagasabb szintű szociológiai képzést a kolozsvári BBTE-n és a Bukaresti Egyetemen biztosítják.

Az egyetemisták szempontjából meghatározó, hogy várhatóan az idei tan-

Markó Béla példaértékűnek nevezte a marosvásárhelyi Művészeti Egyetem multikulturalitását

évben lép hatályba a hallgatók jogállásáról szóló törvény, amely szabályozza a hallgatói jogviszonnyal rendelkezők köteleseit és jogait, az egyetemi illetékek meghatározásának és fizetésének a módját, illetve biztosítja a diszkriminációmentes oktatási rendszer működtetését. Az egyetemek átjárhatósága, a rugalmas tanrend, illetve az átlátható ösztöndíjfelzetés szempontjából egységes hallgatói nyilvántartási rendszert indítanak el az illetékek.

Az egyetemek finanszírozása terén fontos változás, hogy várhatóan a következő években több felsőoktatási intézmény is összeolvad, hogy a forrásokat hatékonyabban használják fel. Az első egyetemi fúziót Temesváron kezdeményezték: itt az orvostudományi és a műszaki egyetem egyesítése folyik.

Kolozsvár: még felsőbb fokon

Szinte minden, a BBTE-n működő magyar nyelvű alapképzés folytatható magyarul a működő mesterképzőkön – jelentette be a tegnapi tanévnyitón Magyarai Tivadar, az RMDSZ oktatási ügyekért felelős főtitkárhelyettese, aki örömmel állapította meg: a korábbi aggodalmakkal ellentétben a BBTE-n nem tapasztalható a diáklétszám drasztikus visszaesése. Az idén a rossz érettségi miatt nem fogyatkoztak meg a kolozsvári diákok, jellemző azonban, hogy egy-két év után szakot váltanak a továbbtanulók. A most induló mesterképző programoknak köszönhetően egyre többen jelentkeznek a BBTE programjaira: jelenleg a magyar tannyelvű képzéseket több mint 6000 diák látogatja.

oktatás az idei tanévben a marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen. A tanévnyitó ünnepségen Markó Béla miniszterelnök-helyettes mondott köszöntő beszédet. A politikus emlékeztetett rá: három egyetem nyerte el Romániában a multikulturális besorolást, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem, a marosvásárhelyi Művészeti Egyetem és az ugyancsak ebben a városban működő Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem. Míg a BBTE-n és a Művészeti Egyetemen önálló intézményes formában működik a magyar oktatás, a MOGYE-n még nem sikerült létrehozni a magyar intézeteket, ennek politikai képviselőként kezeli az RMDSZ. A MOGYE-n tegnap külön tanévnyitót tartottak a román és a magyar tagozat hallgatói: előbbieket a Kultúrpalotában, utóbbiakat az egyetemen gyűltek össze. Nagy Örs rektorhelyettes megerősítette, számítanak a politikai segítségre, a magyar intézményalapítást az egyetemi érdekképviselő támogatás nélkül nem tudja elérni. ◀

Magyarai Tivadar elmondta, a tanárok létszáma csökken, mert az oktatás a doktori cím megszerzéséhez kötött. A BBTE éppen ezért kiemelt figyelmet fordít a doktori programok működtetésére is.

Marosvásárhelyi multikult

Önálló magyar és önálló román tagozaton indul az

Egyetemet a bukottaknak?

Heves politikai váltott ki Ecaterina Andronescu volt szociáldemokrata oktatási miniszternek az a törvénytervezete, amely azoknak is lehetővé tenné az egyetemi továbbtanulást, akiknek az idei érettségien nem sikerült átmenő jegyet szerezni. A jogszabály szerint az egyetemeken nulladik évén tanulhatnak állami támogatással tovább azok a fiatalok, akik egy tantárgyból nem szereztek átmenő jegyet, de érettségi átlaguk eléri a hetest. A politikus úgy érvelt: a kormány százezer fiatalért felelős, ennyien vallottak kudarcot az idei „reformérettségien”. Andronescu javaslatait az egyetemi rektorok elutasítóan fogadták, tervezetét még az ellenzék sem támogatja egységesen.

KÖZÉRDEKŰ HIRDETÉS

Külföldön élő, magyar nemzetiségű román állampolgárok figyelmébe!

Kedves honfitársunk, erdélyi magyarok!

2011. október 20–31. között népszámlálás lesz Romániában, amelynek során minden román állampolgársággal rendelkező személyt összeírnak.

Számunkra, erdélyi magyarok számára különösen fontos ez a népszámlálás. Mindannyiunkat foglalkoztat: hány magyar él Erdélyben? Csökkent vagy nőtt a magyarok száma? Változott-e a magyarok aránya? A népszámlálás az elkövetkező tíz évre meghatározza a magyar nyelv használatának, iskoláink, egyetemünk, egyházaink, kulturális intézményeink sorsát. Nem csak jövőbeli lehetőségeink, hanem önbecsülésünk is függ ettől.

A külföldön élőket a népszámlálás során két csoportra osztják: tartósan, illetve ideiglenesen külföldön élők. Fontos tudni, hogy Románia lakosságába csak azok számíthatnak bele, akik az ideiglenesen külföldön élők csoportjába lesznek besorolva.

A szabályozás értelmében minden olyan külföldön élő román állampolgár, aki az elmúlt 12 hónapban hosszabb-rövidebb időt töltött az országban, az ideiglenesen külföldön élők csoportjába kerül, függetlenül attól, hogy rendelkezik-e érvényes romániai lakcímmel vagy személyazonossági okmánnyal.

A külföldön élő állampolgárokat az Erdélyben élő családtagjai vagy – bejelentett lakhely megléte esetében – a szomszédok, a házmester információi alapján írják össze. Az adatok közül a legfontosabb a személyi szám ismerete, ezért jó, ha az otthon élők rendelkeznek egy olyan dokumentum fénymásolatával, amelyen ez megtalálható (anyakönyvi kivonat, útlevél, személyazonossági igazolvány). Amennyiben valamelyik külföldön tartózkodó vagy ott élő családtag személyi számát nem tudjuk, a népszámlálási biztosok ennek hiányában is kötelesek felvenni az ő adatait.

A népszámlálás módszertana szerint a nemzetiség, az anyanyelv és a vallás olyan személyes adat, amelyről csak a kérdeztől saját maga vagy valamely családtagja nyilatkozhat. Azon személyek esetében, akik adatait nem valamely családtag, hanem a házmester, vagy más személy nyilatkozata alapján veszik fel, a nemzetiség, az anyanyelv és a vallás mezzé nem kerül kitöltésre. Ezért fontos, hogy a külföldön tartózkodó személyről lehetőleg családtagjai nyilatkozzanak. A családtagnak számító rokonsági fokot a népszámlálás módszertana nem határozza meg.

A népszámlálás során ügyeljünk arra, hogy minden esetben csak magyar nemzetiséget és anyanyelvet, valamint a megfelelő felekezeti hovatartozást regisztrálják, ideiglenesen távol levő személyként, a P (persoane), és G (gospodărie) úrlapon!

RMDSZ-Főtitkárság

„Sing Sing”: szociális segítség csak feltételekkel

Kovács Zsolt

▶ Szigorítja a szociális segélyezés feltételeit a sepsiszentgyörgyi önkormányzat: az új rendelkezések következtül érintik a városban „Sing-Singként” ismert, Csiki negyedi tömbházban lakó 110 családot. Antal Árpád polgármester a módosításokkal kapcsolatban úgy fogalmazott, nem számíthat többé a többség szolidaritására az, aki csak segélyekből él. A polgármester korábban kifejtette: éveken keresztül rossz döntés volt egy tömbházba költöztetni 110 „problémás” családot, mert jelentősen romlott a Csiki negyed megítélése, és csökkent a környékbeli ingatlanok ára. Az önkormányzat úgy döntött, felszámolja a rossz hírű épületet, és egy újonnan felújított Mikes Kelemen utcai tömbházban azoknak ad lakást, akik hajlandóak dolgozni. Lesznek olyan érintettek, akiknek a polgármesteri hivatal 300 lejes albérlet-kiegészítést fizet. Az elmúlt hónapokban szociális szakembe-

rekből álló bizottság mérte fel a Sing-Singben lakó családok helyzetét, a felmérések nyomán készült jelentést megvitatották az önkormányzat szociális bizottságában. Három – a polgármester által „problémásnak” nevezett – családot azonnal kilakoltatnánk, illetve bíróságon kezdeményezik a szülői jogok megvonását. Az érintettek állítólag nem járatták gyermekeiket iskolába, óvodába, és orvosi ellátásukról sem gondoskodnak. Az elképzelések szerint a Sing-Singben lakók 30 százaléka marad a télire a jelenlegi szociális tömbházban, de őket három emeletre költöztetik össze, és őrző-védő szolgálattal szigorúan felügyelik, hogy ne fordulhasson elő rendbontás. A maradék tavaszig az előjáró szerint „bebizonyíthatják”, hogy képesek az integrációra. A tervek szerint az önkormányzat Sepsiszentgyörgy félipari zónájában éjjeli szállást épít, és ott szigorú szabályok között külön helyezik el az állandó lakhely nélkül maradt nőket és a férfiakat. ◀

Röviden

Akuttá vált az orvoshiány

Nyílt levélben fordult az Orvosi Kamara Emil Boc kormányfőhöz; a szakmai szervezet azt szeretné elérni, hogy a kormány a gazdasági megszorító intézkedések ellenére tegye lehetővé új orvosi posztok meghirdetését. Romániában ezer lakos ellátására egy szakorvos jut, az orvos elvándorlás pedig felgyorsult: 2011 első félévében 1700 orvos kért és kapott külföldi munkavállalási engedélyt.

Nem lesz tüntetés

Elmarad a marosvásárhelyi orvosi egyetem magyar intézetének létrehozásáért október 6-ra tervezett demonstráció. Az aradi vértanúk emléknapján közös megemlékezést tart a városban az RMDSZ, az EMNP és az MPP, a hónapok óta húzódó intézetalapítással kapcsolatban az RMDSZ képviselői úgy fogalmaztak, ez a kérdés már meghaladja az egyetemi érdekvédelmet és ezért politikai úton rendezik.

Beköszöntött a fagy

Megdőlt az idei őszi hidegrecorde: Gyergyóalfaluban mínusz 2,1 fok volt tegnap hajnalban. Ennél valamivel melegebb volt Csíkszeredében, itt mínusz 1,8 fokot mértek a hét első napján. Az abszolút rekord 1988 októberében született, ugyancsak ebben a térségben, ekkor mínusz 13,5 fokkal „büntetett” az október.

Újabb korrupciós eljárás

Eljárást indított a Korrupcióellenes Ügynökség a Dolj Megyei Agrárügynökség vezetője, Sergiu Drăganca ellen, a feltételezések szerint az intézményvezető 25 ezer dollárt kért egy kereskedelmi társaságtól azért, hogy a már megítélt területalapú támogatást időben folyósítsák.

Brutális gyermekverés

Fahusággal ütlegelte négy éves unokáját egy Argeş megyei idős asszony, a kislány sérüléseit az óvodában vették észre. Az áldozatot az óvónők bejelentése nyomán azonnal kórházba szállították, ügyében a megyei gyermekvédelmi igazgatóság és a rendőrség is vizsgálódik. A tettest kihallgatták, a nagymama azzal indokolta a kegyetlen verést, hogy unokája engedély nélkül diót szedett.

Marihuánás konzervet kapott

Kábítószerrel „dúsított” élelmiszerkonzervet kapott egy elítélt a bukaresti 13-as börtönben, a kábítószerrel a romániai juttatták be a büntetés-végrehajtási intézetbe. A gyári konzerv látszólag érintetlen volt, vélhetően korszerű technológiával csempésztek bele a kábítószerrel.

▶ Röviden

Őszi koncert
Csíkszeredában

Zenei újdonságot ígér a Codex régizene-együttes ma este hét órakor kezdődő koncertje a csíkszeredai református templomban – írja a *Székelyhon.ro*. Az együttes tevékenységének mindenkor célja az erdélyi kéziratok feldolgozása és közkinccsé tétele – ezúttal a még kiadatlan *Sepsiszentgyörgyi kottás kéziratból* dolgoznak fel és játszanak műveket, társítva más erdélyi forrásokban fellelhető barokk kori zeneművekkel. A zenészek tematikus órát is tartanak ma 8.30-tól a Nagy István Művészeti Szakközépiskolában.

Vándorkiállítás Nopcsa báró fényképeiből

Báró Nopcsa Ferenc, a tudós fényképész címmel látható az őszi hónapokban vándorkiállítás Dél-Erdély több városában. A dévai születésű polihisztor 140 fotója tekinthető meg a tárlaton, olyan képek, amelyeket eddig még nem láthatott a romániai közönség. A kiállítás péntekig a vajdahunyadi művészeti galériában, október 10-e és 14-e között a hátszegi művelődési házban, majd október közepétől november 12-ig Déván, a múzeumban tekinthető meg. A fényképek többségét 1903 és 1916 között készítette a dévai születésű Nopcsa Ferenc a Balkán-félsziget albánok lakta területein, a mai Albánia, Koszovó és Macedónia vidékein.

Prah-siker Váradon

Temesvár vitte el a pálmát a Rövid Dráma Hete fesztiválról

Totka László

▶ A temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház *Prah* című előadása lett a nagyváradi Rövid Dráma Hetének legjobb előadása, Szász Enikő pedig a legjobb színésznő díjat kapta. Harsányi Attila az Aradi Kamaraszínház művésze *A Rudolf Hess tízparancsolata* című előadásban nyújtott alakításáért a legjobb színésznek járó díjat nyerte a 17. alkalommal megrendezett fesztiválon. A kétévete megrendezett seregszemlén idén 30 előadást értékelt az öttagú zsűri (Ludmila Patlanjoglu – zsűrielnök, Marius Zarafescu, Mircea Morariu, Claudiu Groza és Anton Tauf). A versenyprogramban bécsi, bonni, a hazai színházak közül a bukaresti Odeon és Nottara, temesvári, váradi, petrozsényi, brassói, tordai, marosvásárhelyi, resicabányai és nagybányai társulatok szerepeltek.

Hiánypótló fesztivál

A vasárnap esti lapzártánk után zárult színházi fesztivál országos szinten egyedülálló rendezvénysorozat, a nagyváradi az egyetlen ilyen jellegű fesztivál.

A rendezvény a rövid színházi művek fesztiválja, ugyanis a daraboknak legtöbb másfél órába kell beilleszkedniük. „A bemutatott

A nagyváradi Szigligeti Színház *Leonce és Léna* című előadását idén utoljára láthatta a közönség

színművek erőssége, hogy különlegesebb, rendhagyó helyszíneken, rendhagyó jellegű művészeti performanszokkal vonzzák az embereket is, akik a mindennapokban nincsenek szoros kapcsolatban a színház világváival” – magyarázta az *Új Magyar Szónak* Meleg Vilmos színművész a Rövid Dráma Hete szervezője.

A különböző stílusú előadások valóban különleges helyszíneken játszódtak, például egy csárda kis termében késő este 11 óra után volt megtekinthető egy színmű továbbá a színház, a bábszínház és a Szakszervezetek

Művelődési Házának színpadán, ahol stúdió jelleggel maga a közönség is a színpadon foglalt helyet.

Gazdag repertoár

„Klasszikustól, az alternatíván át a látványszínházig mindenféle stílus megtalálható volt a repertoárban. A fesztivál alap gondolata, hogy minden rétegnek, egyetemistáknak és idősebbeknek is érdekes, vonzó művészeti alkotásokat állítsanak a fesztivál színpadára” – magyarázta érdeklődésünkre Meleg Vilmos. A szervezők nyolc napon át napi négy előadás-

sal várták a színház világa iránt érdeklődőket, Németországból és Magyarországról is érkeztek társulatok. A lapunknak nyilatkozó szervező elmondása szerint a rendezvény rendkívül népszerű volt, telt ház előtt játszottak minden darabot, egyes előadásokat sokan csak állva tudtak megtekinteni. „Nagyon sok magyar anyanyelvű néző is jelen volt, annak ellenére, hogy magyar előadással csak a Szigligeti Színház, az Aradi Kamaraszínház és a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház lépett fel” – tette hozzá. ◀

Műemlékeket
rombolnak

Hírösszefoglaló

▶ Bihar megyében és annak székhelyén, Nagyváradon már hónapok óta olyan építményeket bontanak le hivatalos engedély nélkül, amelyeknek nincs ugyan műemléki besorolásuk, de a kulturális örökség részének tekinthetők, és megérdemelnék, hogy műemlékként kezeljék azokat – jelentette ki tegnap tartott nagyváradi sajtótájékoztatóján Csomortányi István, az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) partiumi igazgatója. Állítása szerint a Bihar megyeiek az elmúlt hónapokban több „műemlékbotrány” tanúi lehettek. Elmondta, a botrány-sorozat augusztusban kezdődött, amikor a román állami vasúttársaság bejelentette: le akarja bontani a nagyállomás melletti gyalogos vasúti felüljárót. Ugyancsak augusztusban robbant ki a másik botrány: Érmihályfalva mellett, Semjénfalva határában egy XIX. század elején épült, téglaszervezetű híd bontottak le az ottani útfelújítás alkalmával. Csomortányi szerint ezt az építményt is műemlékként kellett volna kezelni, mert annak az erdélyi sóútnak a nyomvonalán fekszik, amely a középkor óta létezik, Dés környékéről indul, és egészen a Tiszáig tart. A harmadik botrányos ügy szeptember elején robbant ki, amikor lebontásra ítélték egy 1885-ben épült nagyváradi gőzmalom, amely a belváros műemlékvédelmi övezetében van. ◀

Színház a könyvekben is

Csibi Márta

▶ A Gyergyószentmiklóson javában zajló kollokvium nem csupán a színházi előadások, de a kísérő rendezvények tekintetében is a szervezők kifinomult ízléséről árulkodik. A hétvégén a kora délutánokat könyvbemutatók töltötték ki: ismerítették Kötő József *Színjátzó személyek Erdélyben (1919–1940)* című könyvét és Sebestyén Rita *Tizenegyedik* című regényét. Bár Kötő József nem színész, valamilyen módon mégis közéjük tartozik: közel négy és fél évtizede foglalkozik az erdélyi magyar színjátszás titkainak feltárával. *Színjátzó személyek Erdélyben (1919–1940)* című munkája tulajdonképpen a két világháború közötti színház életrajzát összesíti és abban tér el a szokványos lexikonoktól, hogy az aprólékos korrajz mellé egy regényes, olvasmányos nyelvezetet használ. „Kötőnek olyan forrásokat sikerült feltárnia, amelyek után eddig senki sem kutatott, ezért méltán jelenthetjük ki, hogy kötet egyedi és pótolhatatlan” – fogalmazott a kötetet bemutató Bonchidai Éva. A szerző szerint „a lexikont befe-

Kötő József *Színjátzó személyek Erdélyben (1919–1940)* című könyvét Bonchidai Éva mutatta be

jezni nem lehet, csak félbehagyni”, s reméli, hogy a fiatal kutatók majd folytatják ezt a tevékenységet. Vasárnap Sebestyén Rita *Tizenegyedik* című regényét mutatta be Láng Zsolt, a *Látó* szépirodalmi folyóirat szerkesztője. A beszélgetés olyan témák és kérdések kerültek fel, amelyek többek között az írói gyakorlatra és az ennek eredményeként megszületett írás történetére is próbáltak rávilágítani. A bemutató

közvetlen légkörét nem csupán Sebestyén Rita őszinte válaszai teremtették meg, de Láng Zsolt írói kuriózumokra irányuló kérdései is barátságos mederbe terelték a beszélgetést.

A kísérő rendezvények sora holnap Színházi Kerekasztallal folytatódik, amelynek meghívottai: Márta István, a POSZT művészeti vezetője, a Magyar Fesztiválszövetség elnöke, a Fővárosi Színigazgatók Egyesületé-

nek alelnöke, az Új Színház igazgatója; Bálint András a Fővárosi Színigazgatók Egyesületének elnöke, a Radnóti Színház igazgatója; Csizmadia Tibor, a Magyar Színházi Társaság elnöke; Horányi László, a Magyar Játékszíni Társaság elnöke; valamint az ötletgazda, Gáspárik Attila, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház igazgatója és a házigazda, Bérés László, a Figura Stúdió Színház igazgatója. ◀

Restaurátorok Udvarhelyen

Baloga-Tamás Erika

▶ „Székelyudvarhely méltán lehet büszke arra, hogy évről évre egy olyan patinás rendezvénynek lehet a szervezője és házigazdája, mint az Erdélyi Magyar Restaurátorok Továbbképző Konferenciája, annál is inkább, mivel Romániában jelenleg ez az egyetlen olyan fórum, amely a múzeumokban dolgozó restaurátorok magyar nyelvű továbbképzését, szakmai fejlődését biztosítja” – magyarázta az *Új Magyar Szónak* Miklós Zoltán, a tegnapi kezdődött restaurátorkonferencia szervezője. A szombatig tartó rendezvénynek, amely mintegy hatvan szakmabeli résztvevővel zajlik, tizenkettedik alkalommal ad otthont Székelyudvarhely.

„Az idei eseményen valamennyi erdélyi múzeum képviselteti magát, jelen vannak a budapesti és a bécsi restaurátorképzés képviselői, valamint azokról a hazai egyetemekről is vannak résztvevők, ahol restaurátorképzés zajlik” – tájékoztatót a Haáz Rezső Múzeum igazgatója. Elmondása szerint az ötnapos képzés elméleti és gyakorlati részt is tartalmaz, az első három napon többnyire szakmai előadásokon

vesznek részt, a restaurátori etika és a restaurátorok felsőfokú képzése témákat járva körül. Terítékre kerül például a hazai és külföldi restaurátorképzés témája is, de számos, már elvégzett restaurálási munkát, terv bemutatása is, mint például a kolozsvári Mátyás-szobor vagy az Apafi Mihály fejedelem által kiadott Csíkszereda város kiváltságlevelének restaurálása. „Az elhangzott előadások anyagai az *Isis Erdélyi Magyar Restaurátor Füzetek* című kétnyelvű folyóiratban is megjelennek, így a szakmai beszámoló az egyetemeken tanuló restaurátorhallgatóknak nagy segítséget nyújtanak a dokumentálásban” – magyarázta a múzeumigazgató.

A konferencia keretében egyébként kiállítás megnyitóra is sor kerül, amely a Székelyudvarhelyen korábban rendezett restaurátori tanfolyamok munkáit ismereti, ugyanakkor a program részét képezi a *Boldogság, gyere haza* című zenés darab bemutatása is.

A konferenciát kétnapos tanulmányút zárja, amelynek során a nagyszabású és kolozsvári egyetemi oktatási központokat jelentősebb múzeumokat látogatják meg a résztvevők. ◀

Perel az SZNT-s rádiós

Antal Erika

► Bürokráciával, a törvények semmibevételével és politikai tisztogatással vádolja a Marosvásárhelyi Rádió vezetését Bíró Zsolt újságíró, a közszolgálati adó hírszerkesztője. Tegnap sajtótájékoztatóján bejelentette: perelni készül a marosvásárhelyi közmédiát, mivel március 14-ig kérvényezett fizetés nélküli szabadságának megszakitását elodázza az intézmény vezetősége és emellett nem hajlandó visszahelyezni a hírszerkesztőség élére, ahol korábban dolgozott. „Több kérvényt is megfogalmaztam, több nyilatkozatot írtam, türelmesen vártam, hogy visszamehessek. A múlt héten többször is hívatott a rádió vezetősége, utoljára péntek délután szólt a titkárnő, hogy újabb nyilatkozatra lenne szükség. De elegendő lett a kérvényekből és nyilatkozatokból” – fogalmazott tegnap sajtótájékoztatóján Bíró Zsolt.

A rádiós újságíró azt követően kérvényezte a fizetéslen szabadságot, hogy állítása szerint a rádió vezetősége koncepciók eljárást indított ellene. Meghurcoltásának szerinte az az oka, hogy tisztséget vállalt a Székely Nemzeti Tanácsban (SZNT). Bíró politikai nyomásgyakorlással vádolta Borbély Melindát, a vásárhelyi

Bíró Zsolt rádiós újságíró bíróságon próbálja bebizonyítani, hogy politikai tisztogatás áldozata

rádió aligazgatóját, aki „nevetségessnek” nevezte a vádakat. A rádióst május közepén választották a Székely Nemzeti Tanács marosvásárhelyi elnökévé, állítása szerint azóta háromszor idézték a Marosvásárhelyi Rádió igazgatótanácsa elé, a testület pedig mindannyiszor arra figyelmeztette, hogy a Székelyföld autonómiájáért síkra szálló SZNT tevékenysége alkotmányellenes. Az újságíró, miután az ASTRA román kulturális szervezet beadvánnyal fordult a rádió vezetéséhez, július 14-én beidéztek a Román

Közszolgálati Rádió bukaresti székházába az ügy kivizsgálása végett. Megállapították, hogy Bíró esetében az összeférhetlenség nem áll fenn, így vétség hiányában nem indul ellene fegyelmi eljárás. Borbély Melinda, a Marosvásárhelyi Rádió igazgatóhelyettese, a magyar szerkesztőség vezetője az *Új Magyar Szónak* elmondta: Bíró Zsoltnak hétfő reggel kellett volna jelentkeznie, amit ő megtagadott. „Új kérvényt kellett volna írnia, amibe azt is bele kellett volna foglalnia, hogy miért kéri a fizetés nélküli

szabadság megszakitását. Ha a Román Rádió elnöke jóváhagyja, visszajöhet dolgozni. De akár holnaptól is visszajöhet, csak nem kap még fizetést, amíg hivatalosan nem kapott választ a kérvényére” – magyarázta lapunknak Borbély Melinda. Hangsúlyozta: a rádió munkatügyi jogásza szerint az eddig leadott kérvények nem voltak jól megfogalmazva. „Azzal, hogy Bíró politikai üldözésről beszél, ő csinál politikai ügyet ebből” – hangsúlyozta a magyar szerkesztőség vezetője. ◀

Kettős tükröz

Az elszórta rangos tartalmat is forgalmazó Viasat Broadcasting felvásárolta a napokban a Prima TV által licenccelt Miss fata de la țară nevű fűluszépeverseny jogait, így végre a Pro TV és az Antena 1 mögött sunnyogó, X-Faktor-szerű, vagy egyéb, nagyobb formátumú tehetségkutató műsorokat nélkülöző, bevalótlan szórakoztatásra szakosodott kereskedelmi csatorna is hallat magáról. Híres lesz a „konceptió”, hiszen a Viasat 11 országban (köztük Svédország, Dánia, Norvégia) akarja továbbkövetíteni ezt a „száz százalékban hazai” (értsd: Miorica-romantikájú), negédesen rurális, és biedermeier szexizmusra alapozó adást. Ezúttal azonban azt is elárulja az általunk eddig civilizáltabbnak hitt népekről, hogy médiakultúra szempontjából valószínűleg még azok is legalább száz esztendővel vannak lemaradva önmagukhoz képest. A siker garantált, az izlés már nem annyira...

(prier)

Röviden

Az MTVA feljeli a Duna TV-t

Feljelentést tesz a Duna Televízió Zrt. által 2010-ben, Cselényi László elnökségi időszak alatt megkötött egyes műsorgyártási szerződések vonatkozásában a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) vezérigazgatója – tájékoztatta az MTI-t az MTVA szóvivője. Az alap kommunikációs igazgatója azt közölte: mintegy 8 cég lehet érintett az ügyben. Cserháti Ágnes közleménye szerint az MTVA hamarosan részletes tájékoztatást ad a közszolgálati médiában lefolytatott vizsgálatokról – melyek egyaránt érintették a Duna Televízió akkori vezetése, valamint az általa megbízott, a valódi producerek és a Duna Televízió közé beékelte „fantomcégek” felöltségét –, illetve a feljelentések tartalmáról.

Médiatanács: botrányos volt a VV4

Az RTL Klub Való Világ című valóságshow-jának negyedik szériája mind a trágár kifejezések használata, mind az alkoholfogyasztás és dohányzás, mind pedig a kiskorúakat sértő tartalmak megjelenítése tekintetében „felülmúlta” az eddigi évadokat – derül ki a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiaintézmények elemzéséből. A hatóság 2010. november 20-a és 2011. május 9-e között kísérte figyelemmel a valóságshow-t és kapcsolódó műsorait. Ennek eredményeképpen jelent meg a médiatanács honlapján is elérhető, a tapasztalatokat összegző tanulmány, amely szerint az egyik legjelentősebb probléma a dohányzás és az alkoholfogyasztás gyakori megjelenése volt a műsorban – olvasható a közleményben. A széria vége felé közeledve jelentősen csökkent az alkoholfogyasztást, dohányzást és szexuális tartalmakat megjelenítő adásrészek száma, a Való Világ új, ötödik évadját pedig a szolgáltató már „16-os karikával” ellátva sugározza.

Megvan az EMNP-s „kakukk”

ÚMSZ

► A Gift Media Kft. lapkézbesítői helyezték az *Új Magyar Szó* múlt hétfői számának lapjai közé az Erdélyi Magyar Néppárt népszámlálási szórólapjait – ismerte be felkeresésünkre a kolozsvári sajtóterjesztő cég igazgatója, Dragus László. Az igazgatót azután kérdeztük, hogy a hétfőn kolozsvári előfizetőink azzal a kérdéssel fordultak szerkesztőségünkhöz: az illető politikai párt szórólapjainak terjesztése kiadónk tudtával történik-e. Mint tegnap lapszámunkban jeleztük: az Erdélyi Magyar Néppárt szórólapja kiadónk tudta és beleegyezése nélkül került be az *Új Magyar Szó* Kolozsváron terjesztett hétfői lapszámainak egy részébe, saját melléklet benyomását keltve. Dragus lapunknak elmondta, cégük kereskedelmi szerző-

Az EMNP szórólapja szerkesztőségünk tudta nélkül lett az ÚMSZ „melléklete”

dést kötött a megbízóval – amely nem is az Erdélyi Magyar Néppárt, hanem a magyar állam pénzén a kettős állampolgársággal kapcsolatos tájékozta-

tást ellátni hivatott demokráciaközpont-hálózat kolozsvári irodája – az EMNP-s szórólapok terjesztéséről. „Számunkra ez biznisz: a magyar lapok terjesz-

tése révén meglévő, kolozsvári magyarok nevét, lakcímét tartalmazó adatbázisunkat felhasználva a szórólapokat eljuttattuk az ő célközönségükhöz” – magyarázta Dragus, aki sajnálatosnak nevezte, hogy a szórólapokat egyes lapkézbesítők behelyezték az újságok lapjai közé. „Ez nem állt szándékunkban” – szögezte le a kolozsvári cég igazgatója, akitől azt is megtudtuk, hogy az Erdélyi Magyar Néppárt nemcsak a demokrácia-központok pénzéből fizetett lapterjesztő vállalatokon, hanem az erdélyi magyar egyházakon keresztül is szórja kampánykiadványait. „Alighanem sok esetben fedik egymást a címzettek, ugyanarra a helyre több irányból is megérkezik ugyanaz a küldemény, de úgy tűnik, a pénz nem jelent számukra gondot” – tette hozzá az igazgató. ◀

Túlélésért küzdenek az unióban a kisebbségi nyelvű napilapok

Hírösszefoglaló

► A túlélésért küzdenek a kisebbségi és regionális nyelvű napilapok az Európai Unióban – állapították meg az Európai Parlament kisebbségügyi frakcióközi munkacsoportjának e témával foglalkozó, hétfői találkozásánál. A csoport a Kisebbségi és Regionális Nyelvű Napilapok Európai Egyesületének (MIDAS) delegációját is fogadta az ülésen. A kolozsvári Szabadságot, a nagyváradi Bihari Naplót, és a pozsonyi Új

Szót is tagjai közt tudó egyesület elnöke, a dél-tiroli Toni Ebner előadásában hangsúlyozta: az anyanyelven való tájékozódás lehetősége alapvető fontosságú a nemzeti és nyelvi kisebbségek számára, ennek biztosítása azonban egyre nehezebb. (A MIDAS tíz éves múltra visszatekintő civil szervezet, amely jelenleg 14 országban, 13 nyelven megjelenő mintegy 30 kisebbségi napilapot egyesít.) Elmondta: nemcsak a gazdasági válság és az ebből eredő csökkenő reklámbevétel nehe-

zíti a fennmaradásukat, valamint a minőségi munka elkészítését, hanem az előfizetők csökkenő száma is. Sok esetben elérhetetlen emellett a minőségi anyanyelvű újságíróképzés. Gál Kinga fideszes EP-képviselő a vita után kijelentette: biztosítani kell a kisebbségi nyelvű sajtó fennmaradását és meg kell találni támogatásának uniós lehetőségeit, egyben felajánlotta támogatását és együttműködését a kérdésben – olvasható a Brüsszelben kiadott közleményben. ◀

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.
Postacím: 030032, București, Lipsani nr.29-31, O.P. 15, C.P. 40

* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA
2011. október 5.

A nap filmjei

Pro Tv, 20.30
Tűzdráma

Egy fiatal anya és gyermeke halálával végződő tűzmentő akció után Jeff Talley, a Los Angeles-i rendőrség szakértője egy csendes kisváros rendőrfőnökeként folytatja pályáját. Nem sokkal megérkezése után azonban három rablásra kényszerítő tinédzser tévedésből egy korrupt könyvelő tulajdonában lévő, több millió dollárt érő villában találja magát.

VIASAT3, 22.15
A múmia visszatér

1933, London: tíz évvel az előző történet megrázó eseményei után. A régész Rick O'Connell boldog házasságban él Evelynnel és nyolcéves kislukkal, Alex-szel Londonban. A British Museumban pihenő Imhotep fáraó újra feléled, miután az átok véletlenül megtört. A bosszúszomjas fáraó múmiája az öröklétet akarja visszaszerezni.

TVR1, 23.10
A grófnő

A Julie Delpy rendezte film Báthory grófnő kétségbeesett küzdelmét állítja középpontba, amellyel megpróbálja visszazselezni fiatal szerelmét Thurzó Istvánt, és felvenni a harcot az öregedéssel és saját démonaival. István apja, a nagyhatalmú Thurzó György mindent megtesz, hogy megakadályozza a szerelmek boldogulását, a grófnőt lassan az örületbe kergetve.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebened bízunk 15.05 Arcvonalok 16.05 Közelről 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenés üzenetek 14.00 Délutáni váltás 15.00 Híradás KultúrPresszó, Könyv- és lemeztéka 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hírek 8.10 Hangoló, Meditáció: unitárius műsor 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorismertető

DUNA TV

7.00 Közbeszéd (ism.)
7.30 Híradó
7.35 Kisváros (magyar sor.) (ism.)
8.30 Híradó
8.40 MacGyver (am.-kan. sor.) (ism.)
9.30 Híradó
9.35 Térkép (ism.)
10.05 Mad Men - Reklámőrültek (am. sor.) (ism.)
11.00 Család-barát
12.00 Unser Bildschirm
12.30 Srpski Ekran
13.00 Kívánságkosár
15.15 Korea, Kína és Japán kultúrájának története
16.10 Ízörzők: Siklós
16.40 Rózsaszín taxik Dubaiban
17.35 Ivánovits Katalin - Az első szerb festőnő
18.15 Kisváros (magyar sor.)
19.00 Híradó
19.30 Közbeszéd
20.00 Térkép
20.30 MacGyver (am.-kan. sor.)
21.30 Kis Dorrit (angol minisor.)
22.20 Hírek
22.30 Rebecca, az első feleség (olasz filmdráma, 2. rész, 2008)
0.05 Dunasport
0.10 A könyv-ügynök

TVR 1

7.00 Reggeli híradó
8.00 Románia, nap mint nap! (live)
10.10 Lee Sun: Vihar a palotában (sor.)
11.25 Kortárs hírességek: Heath Ledger
12.20 TVR 55
12.40 A palota legendái: Lim Sang (ism.)
14.00 Hírek
14.45 Közéleti hozzászólás
15.15 Teleshopping
15.30 Hasonszöriek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 Hírek
18.30 Regina Esther
18.25 A palota legendái: Lim Sang (sor.)
19.45 Sport
20.00 Hírek, időjárásjelentés
21.10 Dr. House (amerikai sorozat)
22.45 Túl a hírességen
22.50 Szerelmem a képernyőn túl
23.10 A grófnő (francia-német történelmi dráma, 2009)
0.55 Psych - Dilis detektívek (amerikai krimisor.)
1.50 Közérdek (ism.)
2.15 Kortárs hírességek: Heath Ledger (ism.)
3.05 Sport (ism.)
3.20 Hírek (ism.)

VIASAT 3

10.45 Titkos könyvtára - A Szent Lándzsát küldetés (am. film) 12.40 Topmodell lesznek! 13.40 Feleségcsere 14.40 Órangyal (sorozat) 15.40 Doktor House (ism.) 16.35 Nyomtalanul (sorozat) 17.30 Gyilkos számok (ism.) 19.20 Jóbarátok (sorozat) 20.20 Két pasi (ism.) 21.15 Doktor House (sorozat) 22.15 A múmia visszatér (am. f.) 0.45 Te-repen (sorozat) 1.40 Futballistafeleségek

m1

6.29 Kárpát Expressz
6.56 Ma Reggel
10.00 Bűvölet (olasz sor.)
11.05 DTK (talk show) (ism.)
12.10 A Kennedy család (kan. minisor.)
13.01 Híradó délben
13.25 Kárpát Expressz
13.55 Hrvatska kronika (am. sor.) (ism.)
15.00 Tudástár 2011
15.30 Pannon sivatag (ismerett. f.)
16.00 Angyali érintés (am. sor.)
16.50 Robbie, a foka (német sor.)
17.40 MM
A megoldások magazinja az egészségről
18.40 Észak és Dél (am. kaland sor.)
19.30 Maradj talpon!
20.30 Híradó este
21.00 Sport hírek
21.15 Hacktion (magyar akció sor.)
22.05 On the spot
23.05 Az Este
23.40 KorTárs
0.10 A nap, mikor a terror lesújtott Norvégiára (dokumentumf.)
1.00 Zegzugos történetek
1.30 Sport hírek
1.40 Észak és Dél (ism.)

TVR 2

8.00 A Simpson család
8.35 Familie Dr. Kleist (sor.)
9.30 Olasz meló Jamie módra
10.00 Elfelejtett istenek
10.30 Túlélők a nagyvárosi dzsungelben (ism.)
11.00 Vallomások (ism.)
12.00 Hírek
12.30 Biznisz óra
13.30 Miért ABC
14.00 Az ajándék (auszt. sor.)
14.35 Együtt Európában
15.30 IT zon@ (ism.)
16.00 Familie Dr. Kleist (német sor.)
17.00 Vallomások (live)
18.00 Hírek
18.30 Olasz meló Jamie módra
18.55 Adio
19.30 Elfelejtett istenek
19.30 UEFA Champions League Women Stúdió (live)
20.00 Női UEFA: Olimpia Cluj - Olimpique Lyon mérkőzés (live)
22.00 Hírek
23.05 Biznisz óra
0.00 Csillagközi romboló (am.-ang. akció sor.)
0.55 IT zon@ (ism.)
1.30 Túlélők a nagyvárosi dzsungelben (ism.)

SPORT.RO

7.00 Hírek 10.00 Pontos sportidő (live) 12.00 Sport.ro Hírek (live) 13.00 Sport.ro Hírek (live) 13.10 Pontos sportidő (live) 14.00 Sport.ro Hírek (live) 16.00 Sport.ro Hírek (live) 16.30 Pontos sportidő (live) 18.00 Sport.ro Hírek (live) 19.05 Információk (live) 20.00 Pontos sportidő (live) 21.00 Sport.ro Hírek (live) 22.00 Boxbuster: Mari meciuri

m2

6.55 Ma Reggel
10.00 Vívát Benyovszky! (magyar-csehszl. sor.)
11.00 Magyar válogatott 11.55
12.20 Öt perc próza
12.30 Az én Budapestem
13.01 Híradó délben
13.25 Kárpát Expressz
13.55 Híres magyar könyvtárak
14.35 A rejtélyes XX. század
15.00 Szabaddalbon a Tiszaháton
15.30 Rocca parancsnok (sor.)
16.20 Elit gimí (sor.)
17.15 Mindentudás Egyeteme 2.0
18.10 McLeod lányai (auszt. kaland sor.)
18.50 Angyali érintés (am. sor.)
19.40 Esti mese: Zorro legendája
20.05 Halhatatlan szépség (francia sor.)
21.00 Híradó este
21.29 Sport hírek
21.35 Maradj talpon!
22.30 24 (am. sor.)
23.10 Stingers (auszt. krimisor.)
0.00 Az Este
0.30 Napló
0.35 On the Spot
1.25 Bűvölet (olasz sor.)

PRO TV

6.00 Happy Hour (ism.)
7.00 Pro Tv hírek, Sport, Könyvbemutató
10.00 Egy dühös nő naplója (amerikai vígjáték, 2005) (ism.)
12.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sorozat) (ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
14.00 Árnyékfeleség (amerikai vígjáték, 1996)
16.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sor.)
17.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 Tűzdráma (am.-német akcióf., 2005)
22.30 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
23.30 Odaát (amerikai akció sor.)
0.00 Tűzdráma (am.-német akcióf., 2005) (ism.)
2.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
3.30 Odaát (akció sor.) (ism.)

ACASĂ

8.15 Analia másik arca (sorozat) 9.45 Dona Barbara (sorozat) 12.45 A kötelék (sorozat) 14.15 Clase 406 (sorozat) 15.30 Amor real (sorozat) 16.30 Igaz történetek 17.30 Vad szív (sorozat) 18.30 A lángoló ég alatt (sorozat) 19.30 A csábítás földjén (sorozat) 20.30 A szerelem győzelme (sorozat) 22.00 Éjszakai történetek 22.30 Perro amor (sorozat) 23.30 Szerelmemkönyvek (román sorozat)

RTL KLUB

6.30 Top Shop
7.00 Fókusz reggel
Közszolgálati magazin
7.55 Reggeli
Reggeli magazinműsor
10.05 Rubí, az elbűvölő szörnyeteg (mexikói sorozat)
11.05 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó
13.10 Asztró Show
14.30 Fél kettő
Magazin a legjobb történetekkel
15.05 Második esély (amerikai-mexikói-kolumbiái sorozat)
16.05 A szív útjai (török sorozat)
16.55 Ezel
- Bosszú mindhalálíg (török sorozat)
19.30 RTL Klub Híradó
20.15 Fókusz
Közszolgálati magazin
21.20 Barátok közt (magyar sorozat)
22.00 ValóVilág (2011) (élő) - összefoglaló
23.35 Vámpírnaplók (amerikai kaland sorozat)
0.35 Reflektor - Sztármagazin
0.50 Agglegény örömök (amerikai vígjáték, 2003) Sz.: David DeLuise, Missi Pyle, Carol Locatell

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
8.00 Reggeli matiné - műsora (live)
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea műsora
10.50 Menyasszony a fiamnak - reality show
11.30 Csillagháló - szórakoztató műsor (ism.)
13.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
14.00 Menyasszony a fiamnak - reality show
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (live)
17.00 Közvetlen hozzáférés - Simona Gheorghe műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (live)
20.20 Nyerj 60 másodperc alatt - szórakoztató műsor
21.50 Nárcisz: Törvénytelen szerelmek (román dráma sor.)
23.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés (live)
23.50 Egy bűnös show - Dan Capatos műsora (live)
1.05 Shaolin Kung Fu (kínai akció sor.)

FILM+

8.05 Televíziós vásárlás
11.10 Az aztékok bukása (olasz-spanyol-portugál film) 13.05 Doktor végzet (am. akciófilm) 14.45 Kötelék nélkül (am. akciófilm) 16.45 Lapátra tett férjek (am. vígjáték) 18.25 Fedőneve: Takarító (am. vígjáték) 20.00 Csonthülye 2. - Csapás a múltból (amerikai-indiai-dél-af. vígjáték) 22.00 Tengerre, tata! (am. vígjáték) 0.00 Balhé (francia-am.-kanadai vígjáték)

TV2

7.00 Két Testőr (ism.)
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Mokka habbal
10.50 Stahl konyhája
11.00 Babapercek
11.10 Teleshop
12.45 A Bádogember (am. kaland sor.)
14.30 EZO.TV
15.30 (krimisor.)
16.30 Második élet (am.-kol.-mex. sor.)
18.25 Update Konyha
18.30 Eva Luna (am.-mex. sor.)
19.30 Tények
20.20 ÖsszeEsküvök (valóságshow), A Döntés
Utána: Skandinávlottó sorsolás
21.35 Jóban Rosszban (magyar sor.)
22.15 Aktív
22.50 Doktor House (am. sor.)
Közben: Kenősorsolás
23.50 Született feleségek (amerikai vígjáték sor.)
0.45 Aktív Extra
0.50 Esküdj! 1.20 Tények Este
1.55 EZO.TV
2.30 Halálós megszálottság (kanadai krimi, 2007)
4.00 Két Testőr (ism.)
Életmódmagazin

PRIMA TV

7.00 Titkos szerelmek (telenovella) (ism.)
8.00 Családban (román sorozat) (ism.)
9.00 Teleshopping
9.30 Szívek találkozása (indiai sorozat)
10.30 NCIS (amerikai krimisor.)
11.30 Fințescu hídja
12.30 Teleshopping
13.00 Kandikamera
13.30 Teleshopping
14.00 Szívek találkozása (indiai sorozat)
15.00 Családban (román sorozat)
16.00 A cseresznye a tortán
17.00 Lököttek (vígjáték sorozat)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
19.00 Sport
19.30 Titkos szerelmek (telenovella)
20.30 Kötekedők krónikája
22.15 Lököttek (vígjáték sorozat)
23.15 Mondenii - szórakoztató műsor
23.45 NCIS (amerikai krimisor.)
1.00 Fințescu hídja (ism.)
2.00 Hírek, időjárásjelentés (ism.)
3.00 Autofórum (ism.)
3.30 Teo (ism.)

KANAL D

7.30 Családi történet (török sorozat) 10.00 Kedves barátom 12.30 Kanal-D Hírek 13.15 Légy az enyém 15.00 Teleshopping 15.15 A szív úrnője (török sorozat) 16.45 Célpontban 18.45 A nap híre 19.00 Kanal-D Hírek 20.00 Akarsz milliomos lenni? - verseny show 21.00 Véletlen anyja 22.30 Cancan TV 0.30 Kanal-D Hírek 1.15 Véletlen anyja (ismétlés) 2.30 Ez Románia!

HÍR TV

7.30 Lapzártá Vitamúsor újságírókkal
8.00 Híradó
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Versus (ism.)
10.30 Globál (ism.)
11.00 Híradó
Friss napi információk
11.30 Zöld övezet (ism.)
A hírTV környezetvédelmi magazinja
12.05 Stopper (ism.)
12.30 GyógyHír (ism.)
Egészségügyi magazin
13.00 Déli híradó
13.35 Hungarorama
14.05 Lapzártá (ism.)
Vitamúsor újságírókkal
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Vetítő (ism.)
15.06 Vörösiszap és más ketyegő időzített bombák (ism.)
16.00 Híradó
Friss napi információk
16.30 Panaszkönyv (ism.)
17.05 Ősök tere (ism.)
17.30 Paletta
18.00 Híradó
18.30 Iskolapélida
19.20 Retrográd
20.00 Híradó
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzártá (ism.)
23.00 Híradó
23.30 Ikon
0.05 Rájátszás (ism.)

DISCOVERY

6.30 Szétépítők - Kompresszor
7.00 Hogyan készült?
8.00 Autókereskedők
9.00 Hogyan csinálják?
UPS, szén, Tetra Pak, házépítés, mentők
10.00 Hogyan készült?
11.00 Amcsi motorok - A Sunoco motor
13.00 Autókereskedők - Jaguar E-Type
15.00 Állítólag... - Vírusok órája
16.00 Hogyan készült?
17.00 Amcsi motorok - A Sunoco motor
18.00 Autókereskedők - Mazda MX5
19.00 A túlélés törvényei - A Yukon-folyó
20.00 Állítólag... - Végzetes szalmazsál
21.00 Hogyan készült?
22.00 A túlélés törvényei - A maorik földjén
23.00 Egy idióta külföldön
0.00 Hétpóba a világ körül
1.00 Autókereskedők
2.00 A túlélés törvényei - A Yukon-folyó
3.00 Állítólag... - Végzetes szalmazsál

ETV

9.30 Erdélyi Kávéház
10.00 Zene 10.30 Ájtáró
16.00 Híradó 16.15 Mészét 16.35 Kárpát Expressz 17.00 Ájtáró 17.30 Híradó 17.40 Izelítő 14.45 Kalendárium 17.55 Könyvajánló 17.57 Életképek 18.00 Reggeli terefe-re 18.30 Híradó 19.00 Hitélet 20.00 Útmutató 20.15 Made in Hungary 20.30 A hétmérföldes, dokf. 21.00 Hitélet ism. 21.30 Híradó 22.00 Ájtáró ism.

Október 4., kedd

Az év 39. hete és 277. napja, hátravan 88 nap

Ma Ferenc, Aranka és Edvin napja van.

A Ferenc az olasz Francisko név latinított Franciscus formájából származik, jelentése: francia. Eredetileg Assisi Szent Ferenc gyerekkori beceneve, melyet azért kapott, mert anyja francia származású volt. Az Aranka latin-magyar név, az arany szó kicsinyítőképzős származéka, az Aurélia magyarítása.

Az Edvin germán (angol-szász) eredetű férfinév, jelentése birtok, vagyon + barát.

Holnap az **Attila, Etele és Palma** nevéket köszöntjük.

Évforduló

- 1468 – I. Mátyás király Brassó városa számára a magyar pénz mellett a havasalföldi pénzek használatát is engedélyezi.
- 1664 – Új-Amszterdam neve New York-ra változik.
- 1857 – Megindul a Szépirodalmi Közlöny, szerkesztője névleg Szelestey

László, valójában Székely József.

• 1877 – Megkezdte működését Budapesten az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem.

Vicc

– Mít mond a kéményseprő, amikor belenéz a kéménybe?
– A koromhoz képest jól nézek ki.

Recept

Amerikai káposztasaláta

Hozzávalók: 1 kg-os fej káposzta, 1 fej vörshagyma, só, 1/2 üveg ecetes tormasó, 45 dkg majonéz, 1 pohár tejföl, 1 tk porcukor, 1 ek mustár, 1 zeller, 1 alma.

Elkészítése: A káposztát és a vörshagymát lereszeljük. Leszozzuk, 2-3 óráig állni hagyjuk. Tartármártást készítünk: a majonézt, tejfölt, porcukrot, mustárt elkeverjük, hozzáadjuk a fél üveg ecetes tormasót, a hámozott, lereszelt almát, lereszelt zellert, ezzel is elkeverjük. Végül a kicsavart hagymás káposztát is belekeverjük.

Gondolatjel

Visky István rovata

Az igaz barát olyan társ, aki változtatni is akar rajtam, meg nem is. Egyszerűt változtat azáltal, hogy élő lelkiismeretként vezet és tanácsol akkor is, ha azt nem kértém. Másrésztől viszont ha tévedek és elrontok valamit, akkor elfogad úgy, ahogy vagyok. A változásnak és az állandóságnak szép egyensúlya minden igaz barátság. Aki mindig változtatni

akar rajtad valamit, az önző és hiú ember, aki mindent és mindenkit a saját képére és hasonlóságára akar változtatni. Aki pedig mindent rád hagy, annak nem vagy fontos. Az igaz barát és társ pedig akkor változtat rajtad, amikor szívesebben maradnál, és akkor fogad el úgy, ahogy vagy, amikor szégyelled előtte magadat. A jó házasság is így működik.

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)

Hold az első negyedben jár, s önének szerencsés napja lesz. Nem várt elismerést, ajándékot kaphat, amit mások irigyelhetnek.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

Őn ma szinte ellenállhatatlan. A Hold első negyedében minden dolog összefonódik. Csúszón beszédszólására kell odafigyelnie, nehogy megsértsen valakit.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Az érzelmek és az odafigyelés határozza meg mai napját. Hallgasson a szívére! A szokottnál sokkal többet intézhet.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

Hajlamos elodáznia a teendőit, de szerencséjére az idő most nem sűrű. Örömmel veszi tudomásul, hogy a családtagjai segítenek összekenteni lemaradását.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

Szó nélkül hordozza sérelmeit, akár éveken át, de amint alkalom nyílik, törleszt. Valaki olyan sebeket szakít fel, melyek felkorsólják a múlt érzelmét.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

Kisiklik kezéből az irányítói szerep. Inkább bizzon meg valakit, mint hogy felügyelet nélkül működjenek a dolgok.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)

Valami fontos esemény évfordulója van ezen a napon, de semmi kedve az ünnepléshez. Felesleges kibúvót keresnie, erről a nagy eseményről nem maradhat távol.

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)

Valaki fontos valamit el akar titkolni. Legyen oly ravasz, mint ő, és ugrassza ki a nyulat a bokorból. E magatartással alaposan rájesszethet.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

Apróbb nézeteltérések után ismét egymásra találhatnak kedvesével, és ez most egy új, kiegyensúlyozott időszak kezdetét jelzi.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

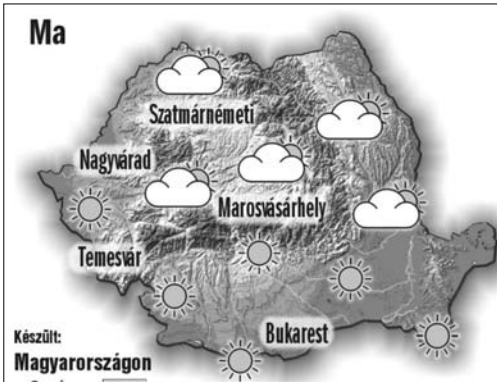
Apró sérülések, rosszullétek bolygathatják meg egyébként szerencsés napját. Ha helyére kerülnek a dolgok, könnyen túltesz magad a történeten.

VIZTŐNTŐ (I. 21.–II. 19.)

A feszítő tettvágyat ma végre szabadjára engedheti. Kicsattanó formában van, és munkatársai és az ön között feszülő ellentétek is feloldódnak.

HALAK (II. 20.–III. 20.)

A helyzet kedvezően alakul. Családtagjai is támogatják. Immáron mindennel szabadon rendelkezhet, minden a kezére játszik.

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

Többnyire napos időre számíthatunk, de főképp az északi országrészben fátyolfelhőzet szűri meg időnként a napsütést. A nyugati szél időnként megélelnkül, a legmagasabb hőmérséklet 19 és 27 fok között alakul.

A következő napok időjárása

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	27°C	11°C
Brassó	22°C	9°C
Bukarest	27°C	10°C
Csikszereda	19°C	9°C
Kolozsvár	24°C	9°C
Marosvásárhely	22°C	8°C
Nagyvárad	25°C	13°C
Szatmárnémeti	24°C	12°C
Temesvár	27°C	11°C

Amnézia

Horváth István

***	MEGFE-SZŰL A NYAKA	FRANCIA ARANY	A-NAK TÁRSA	BÁLvány	***	TŰZET ÉLESZTŐ	VERSET MÓDOSÍT	... MADRID; SPANYOL KLUB	NYOMTATÓ ELEMEI!
BONIFÁC BECEZVE					KEDVES-SÉG, BAJ ELCSEN				
SZÁRMAZ-TAT									
AZ OLT MEDREI		HASCSI-KARAS MOHAMED LÁNYA							POKRÓC
TEFLON-DARABI			ADATOT LEMÁSOL TISZTSÉG-RE JELÖL						
KAMION-MÁRKA				MAGYAR OLAJCEG MORZSÁ-LÓDÓ				AZ EGYIK VITAMIN CSILLOGÓ ASVÁNY	
ATTILA NEVVÁL-TOZATA					SZEMÜVEG TARTOJA MARY ... SLÁGER				
INDULATOS HANGON KIÁLT						PANAMAI AUTÓJEL VÁROS SZELE!			
E MÉG KÖZELEBBI					ERŐDÍT-MÉNY RÉGI RÉSE				
MEGHÁ-ZUDTOLÓ					RÓMAI 5				

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
Bukarest, 3. kerület, Lipszani u. 29-31 sz., I. emelet. Telefon/fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Postacím:
Redacția „Új Magyar Szó” OP 15, CP 40, sector 5, București

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Agoston Hugó

Főmunkatársak:
Ady András, Bíró Béla, Krebsz János, Gyulay Zoltán, Sebestyén Mihály, Székedi Ferenc, Székely Ervin

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Hátér)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Kultúra, Média)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószervező:
Osváth Annamária, Toth Réka

Tudósítók:
Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0788-715876 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárad), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739
Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Logtanácsos:
Czédly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szó-ra való hivatalozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

Lapunk megjelenését támogatja a

COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY
Alapította az RMDSZ és a Szabad Sajtó Alapítvány

94.0MHz PROFIRÁDIO
A ZENE ARAD BELŐLE

agnus
RADIO 88.3 FM
naponta 03-08 és 12-15, csütörtökön 19-23 óra között a világhálón:
www.agnusradio.ro

95,1 fm Paprika Rádió
Fűlön csíp.

95 FM SICULUS Rádió

Sláger Rádió
fm 105.9

KOLOZSVÁRI RÁDIO
FM 95,6
www.radiocluj.ro

MÉDIAPARTNEREK

Tizenhatan a serlegért

Teremlabdarúgás

ÚMSZ

▶ A Barcelonával együtt bejutott a 16 csapatos elitkörbe a magyar bajnok Rába ETO a futsal-UEFA-kupa rigai selejtezőtornájáról, miután 7-5-re nyerte vasárnapi utolsó mérkőzését a bosnyák Leotar Trebinjével szemben. Al-Ioani és Dróth duplázott, s Gyurcsányi és Balázs is betalált, csakúgy, mint a bosnyák Mullahmetovic – saját kapujába. A csoport végeredménye: 1. Barcelona 9 pont (29-2), 2. Győri Rába ETO 6 (16-17), 3. Leotar Trebinje 1 (8-19), 4. Nikars Riga 1 (7-22). Az első csoportból a holland Futsal Club Eindhoven és az orosz Moszkvai MFK Dinamo, a harmadikból a grúz Iberia Star Tbiliszi és a szlovák Pozsonyi Slov-Matic, a negyedikből a belga Châtelaineu Futsal és a cseh FK EP Chrudim, az ötödikből az olasz Marca Futsal és a román bajnok Marosvásárhelyi City' us, a hatodikból pedig a szerb KMF Ekonomac Kragujevac és az ukrán Uragan Ivano-Frankovszk jutott az elitkörbe. Október 11-én Nyonban a négy kiemelt, az olasz ASD Città di Montesilvano (címvédő), a Sporting Clube de Portugal, a kazah Kairat Almaty és az azeri Araz Naxçivan mellé sorsolnak, 4 négyes csoport alakul ki. ◀

Hajsza a hat pontért

Labdarúgás

ÚMSZ

▶ Victor Pițurcă keretet hirdetett a közelgő, Fehéroroszország és Albánia elleni labdarúgó-Európa-bajnoki selejtezőkre. Tudatosan vagy sem, a szövetségi kapitány fele-fele arányban osztotta meg a 24 meghívót a hazai bajnokságban, illetve a határokon túl szereplő labdarúgók között. Mutu és Tamaș visszatért a trikolórokhoz, Bălgrădean, Găman és Sînmărtean pedig először kapott meghívást. A Steaua négy, az Astra és a Dinamo 3-3, a FC Vaslui és a Kolozsvári U pedig egy-egy játékosal képviselteti magát.

Románia kerete az utolsó 2012-es Eb-selejtezőkre: Costel Pantilimon (Manchester City), Silviu Lung (Astra Ploiești), Cristian Bălgrădean (Dinamo) – hálóőrök, Alexandru Mățel (Astra), Srdjan Luchin (Dinamo), Dorin Goian (Glasgow Rangers), Gabriel Tamaș (West Bromwich Albion), Valerică Găman (Astra), Cosmin Moți (Dinamo), Florin Gardoș (Steaua), Răzvan Raț (Sahtar Doneck), Iasmin Latovlevici (Steaua) – háttvédek, Gabriel Torje (Udinese), Bănel Nicolijă (St. Etienne), Răzvan Cociș (Rosztov), Costin Lazăr (PA-

Victor Pițurcă hat pontot akar pénteken és kedden, s már építené az új válogatottat

Fotó: Mediafax

OK Szaloniki), Alexandru Bourceanu (Steaua), Lucian Sînmărtean (FC Vaslui), Cristian Tănase (Steaua), Adrian Cristea (Kolozsvári U) – középpályások, Adrian Mutu (Cesena), Bogdan Stancu (Orduspor), Ciprian Marica (Schalke 04), Gigel Bucur (Kuban Krasznodar) – csatárok. A találkozóra már tegnap délben sor került Mogoșoaián, csak Sînmărtean hiányzott, aki tegnap este bajnoki mérkőzést vívott csapatával Mioveniiben.

Október 7-én, pénteken, Románia Fehéroroszországot fogadja a Național Arenában (21.30 óra, TVR 1 élő), majd négy nappal később, Tiranában, az albán válogatott ellen zárja szereplését az Eb-selejtezőkben. Ahhoz, hogy a továbbjutásban reménykedhessen, a román csapatnak mindkét mérkőzését meg kell nyernie. A D csoportban jelenleg Franciaország (17 pont, 11-3) vezet Bosznia-Hercegovina (16, 11-7), Románia (12,

10-6), Fehéroroszország (12, 6-5), Albánia (8, 6-10) és Luxemburg (4, 3-16) előtt. A papírforma a franciák csoportgyőzelmét ígéri, s a gall kakasok „felügyelik” a második helyért folyó küzdelmet is, miután pénteken az albánokat fogadják Párizsban, jövő kedden pedig a bosnyákokat ugyanott. Pénteken még egy bosnyák-luxemburgi párharcra is sor kerül Zenicán, amelyen hazai siker teljesen áthúzná a román számításokat. ◀

Barcelonában nyert a Real

Labdarúgás

Híresszefoglaló

▶ Csak éppen nem az örök vetélytársat, hanem az Espanyolt ütötte ki 4-0-ra a spanyol labdarúgó-Primera División 7. fordulójának vasárnapi mérkőzésén. Gonzalo Higuaín hármat rúgott, Cristiano Ronaldo két gólpasszt adott, s Callejón is betalált.

A címvédő Barcelona 1-0-ra nyert a sereghajtó Gijón otthonában, miután Adriano a hálóba pöckölte a Xavi lövése nyomán a kapufáról kikapott labdát. További eredmények: Atlético Madrid–Sevilla 0-0, Real Betis–Levante 0-1, Real Sociedad–Athletic Bilbao 1-2. A Barcelona (14 pont, 23-4) vezet a Levante (14, 8-3), a Real Madrid (13, 20-5), a Málaga (13, 10-4) és a Valencia (13, 9-6) előtt.

Lampard triplájával és Sturridge duplájával a Chelsea 5-1-re nyert a sereghajtó Bolton Wanderers otthonában az angol Premier League 7. fordulójában.

További eredmények: Fulham–Queens Park Rangers 6-0, Swansea City–Stoke City 2-0, Tottenham Hotspur–Arsenal 2-1. A Manchester United (19 pont, 24-5) vezet a Manchester City (19, 23-5), a Chelsea (16, 17-8), a Newcastle United (15, 9-4) és a Liverpool (13, 10-8) előtt.

A Juventus a vasárnap esti rangadón két Marchisio-hajrágóllal legyőzte az AC Milant (2-0) az olasz Serie A 5. fordulójának zárómérkőzésén.

A torinóiak (11 pont, 9-3) visszavették a vezetést az Udinesétől (11, 7-1), míg a Palermo, a Napoli és a Cagliari 10-10 pontot gyűjtött.

A Hannover 3-2-re legyőzte a Werder Bremet vasárnap a német Bundesliga 8. fordulójának Hanza-városi rangadóján. A hazai csapat mindhárom gólját a marokói származású norvég csatár, Mohammed Abdellaoue szerezte. A Schalke 2-1-re nyert Hamburgban, a gelsenkircheniek góljait a holland Klaas-Jan Huntelaar szerezte.

A Bayern München (19, 21-1) vezet a Werder (16, 16-10), a Mönchengladbach (16, 9-4), a Schalke 04 (15, 17-13), a Hannover 96 (15, 11-10) és a címvédő Borussia Dortmund (13, 13-7) előtt.

A francia Ligue 1 kilencedik fordulójának vasárnapi eredményei: OSC Lille–Stade Rennes 2-0, Olympique Marseille–Stade Brest 1-1, Paris St. Germain–Olympique Lyon 2-0. A PSG (20 pont, 16-7) vezet a Montpellier (17, 17-11), a Lyon (17, 14-9), a Toulouse (17, 12-10) és a Lille (16, 15-10) előtt. ◀

MOL Liga: vendégsikerek

Jégkorong

T. J. L.

▶ Antal Zsombor 25 másodperccel a vége előtt lőtt góljával nyert 4-3-ra a Corona Fenestela a Ferencvárosi TC otthonában a magyar-román jégkorongbajnokság, a MOL Liga vasárnapi játéknapján. A fordulatos összecsapáson 84 büntetőpercet osztottak ki a játékvezetők. Sikerével Antal Előd csapata felkapaszkodott a képzeletbeli dobogó harmadik fokára. Kétharmadnyi jó játék elég volt a címvédőnek a sikerhez: a HSC Csík-

szereda 6-4-re nyert az Újpesti Jégcsarnokban. Negyven perc után 5-1-re vezettek Nagy Béla tanítványai, a csíki gólokon Mihály Ede, Becze Tihámér (2), Vaclav Novak, Szócs Szabolcs és Lubomir Hurtaj osztozott. A csapatok mindössze 10-10 percet játszottak emberhátrányban. Az élvonalas Dab. Docler simán legyőzte a vendég Steaua Rangerst (7-1), a bukarestiek becsületgólját Adrian Irimia ötötte, 0-4-es állásnál. A Steaua 18 percet játszott emberhátrányban, a dunaújvárosi csapat pedig csak negyet.

Lapzárta után, Dunajívá-

A táblázaton:	
1. Dab.Docler	9 7 0 2 46-21 20
2. Csíkszereda	7 6 0 1 36-14 18
3. Brassó	9 4 0 5 36-33 13
4. Fehérvár	9 5 0 4 33-33 13
5. FTC	9 4 0 5 29-38 12
6. Miskolci JJSE	7 3 0 4 26-20 10
7. Steaua	9 2 0 7 24-52 7
8. Újpest	7 2 0 5 20-39 6

A győzelemért 3 pont jár. Ha büntetők vagy hosszabbítás után születik, 2-1 arányban oszlik a győztes és vesztes között.

rosban, Dab.Docler–HSC Csíkszereda-csúcsrangadót rendeztek. Ma este Miskolcon a Jegesmedvák csapata az újpesti gárdát fogadja. ◀

Kapaszkodik a bajnok

Labdarúgás

ÚMSZ

▶ Az élvonalas Debreceni VSC 5-0-ra verte hazai pályán a Diósgyőri VTK-t a magyar labdarúgó-OTP Bank Liga 11. fordulójának vasárnapi játéknapján. Egy diósgyőri szurkoló súlyosan megsebesült, miután lezuhant a mintegy tíz méter magas lelátóról. Szentgyörgyi János, a debreceni Kenéz Kórház szóvivője elmondta: a férfi a zuhanást követően nyílt combcsonttörést és csípőtáji törést szenvedett –

még vasárnap este megműtötték. Szintén vasárnap, a címvédő Videoton megszerezte idénybeli első győzelmét idegenben: a székesfehérvári csapat 1-0-ra nyert a Ferencváros otthonában.

A 12. forduló programja: október 15., szombat: Debreceni VSC–Győri ETO, Videoton–Kecskeméti TE, Diósgyőri VTK–Pécsi MFC, Kaposvári Rákóczi–Budapest Honvéd, MVM Paks–Haladás, BFC Siófok–Vasas; október 16., vasárnap: Újpest–Zalaegerszegi TE, Lombard Pápa–Ferencvárosi TC. ◀

Az állás	
1. Debrecen	11 9 2 0 26-8 29
2. Győri ETO	11 9 1 1 21-7 28
3. Videoton	11 6 2 3 17-7 20
4. Honvéd	11 6 1 4 21-13 19
5. Pécsi MFC	11 5 4 2 18-19 19
6. Diósgyőri	11 5 3 3 16-15 18
7. Kecskeméti	11 4 4 3 18-16 16
8. Pápa	11 4 3 4 11-11 15
9. Haladás	11 4 2 5 12-16 14
10. MVM Paks	11 3 5 3 22-25 14
11. BFC Siófok	11 2 5 4 9-10 11
12. Vasas	11 2 5 4 12-16 11
13. Kaposvár	11 1 6 4 14-20 9
14. Újpest	11 2 2 7 13-19 8
15. FTC	11 1 2 8 6-14 5
16. ZTE	11 0 3 8 7-27 3

Botlott a CFR 1907

Labdarúgás

Turós-Jakab László

▶ Egy-egy hazai, illetve vendégsiker mellett egy döntetlen is született a labdarúgó-Liga-1 kilencedik fordulójának vasárnapi mérkőzésein. Nagyszebenben a Rapid 1-0-ra verte a Voințát, a gólt Ciprian Deac szerezte büntetőből (12. perc). A újonc szakvezetése elmarasztalta Kovács István bírót. Szerintük a nagykarolyi sípmester nem adott meg egy tizenegyeset Cornel Coman buktatásánál, majd a 71. percben vitatható leshelyzet miatt érvénytelenítette ugyanazon játékos gólját. Ami azonban a statisztikákba kerül: a Rapid a negyedik újoncot is legyőzte, a Petrol (1-0), a Concordia Chiajna (2-0) és a Ceahlăul (2-1) után. Kolozsváron Ovidiu Hațegan ténykedése került pellengérré, miután a CFR 1907 csak ikszelnit tudott a Petrollal, 1-1. A ploiești-iek Borza büntetőjével szereztek vezetést a 19. percben, miután Peralta kézzel ért a labdához. A 31. percben azonban a síp néma maradt Sipovici kezezésénél, pedig a tizenegyes a napnál is világosabb volt. Újabb 20 perc múlva Bastos egyenlített, de Hațegan támadó szabálytalanság miatt érvénytelenítette a gólt. A 67. percben a frissen beállt Roberto De Zerbi nem várt passzt kapott a tizenhatoshoz közel cselezgető Weldonól és kilötte Zimmemann kapujának hosszú sarkát, 1-1. A hajrában hazai részről csatártúltengés volt, a prahovaiaknál pedig túlméretezett háttvédsor, de ennek ellenére az eredmény nem változott. A botlás ellenére Jorge Costa CFR-tréner azt nyilatkozta: csapata bajnokságot fog nyerni még akkor is, ha 11, 12 vagy 13 ellenfél áll majd vele szemben. A késő esti mérkőzésen, Buzăuban, a látogató galaciak kerültek előnybe Punosevac révén (15. perc), a „házigazda” Steaua vitatható büntetőből egyenlített a 61. percben, Nikolici révén. Nyílt sisakos hajrában mindkét részről voltak villanások, de gólt csak a bukaresti csapat szerzett, Florin Costea utolsó másodpercekben tanúsított szemfülessége révén. Az Oțelul elleni 2-1-gyel a Steaua 36 napos „ínségnek” vetett véget, hiszen utoljára augusztus 28-án nyert bajnoki meccset, az újonc Marosvásárhelyi MFC ellen. A legutóbbi 15 hónapot figyelembe véve nyolcadik Steaua-edzőként Ilie Stan győzelemmel mutatkozott be a kispadon és azt nyilatkozta: csak a győztes mentalitás hiányzott új tanítványainak. Lapzárta után Brassói FC–Ceahlăul Piatra Neamț- és CS Mioveni–FC Vaslui-mérkőzésekkel zárult az élvonalbeli pontvadászat 9. fordulójára. ◀

ÚMSZ *kisebbségben*

Havi melléklet

Szerkeszti: Zsehránszky István
2011. október 4., kedd

Történelem 14

A románok etnogenézise és folytonossága

A szerző, Gabriel Catalan két, 1990 után kiadott történelemtankönyvet elemez, amelyben hemzsegnak a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint tárlják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a végre lehetővé váló román–magyar megbékélésnek.

Recenzió 18-19

Kisebbségismertető a kultúraközi térben

Az „új könyvek”, „friss szerzemények” könyvespolcán a legutóbb érkezett művek is több időt kívánnának, mint amennyi dukál. Olyik nem is tegnapi, hanem szinte múltú dejtű opusz, egymás mellé kívánczolásuk csupán a recenzens örökösi trükkje által hiteles (valamelyest). A. Gergely András könyvismertetője.

Nyelvészet 18-19

„Zsidók”, „Cigányok” és a Román Akadémia

„A Román Akadémia – „a szellemiség szimbóluma, az általánosan elismert fórum, az alaputatások helye” – által kiadott mű, A román nyelv értelmező szótárának (a DEX-nek) a 2009-es kiadása leszögezi, hogy a jidan kifejezés hímnemű főnév, amelynek első jelentése zsidó, bizalmas szóhasználatban.” Radu Ioanid írása.

Erdélyi magyar oktatás: a beiskolázás kérdéseiről

Fotó: Tofán Levente

Miért van szükség a mennyiségi mutatók föltérképezésére, elemzésére? A válasz egyszerű, mert enélkül mindenféle és fajta oktatáspolitikai koncepció a levegőben lóg. A rendszerváltozás után, már-már közhellyé vált, hogy Romániában a népesség alakulása csökkenő tendenciát mutat. Ez nyilván a tanulók számának alakulására is hatással van. De milyen arányban? Hogyan hat ez a tendencia a magyar vagy a magyarul tanulók arányára? Ezeknek és az ezekhez kapcsolódó kérdéseknek a megválaszolására vállalkozott Murvai László oktatáspolitikai szakértő. **16-17. oldal**

Nyitás és visszatérés – a gyergyói kollokviumon

ÚMSZ

„Az idei kollokviumnak több fontos tényezője van. Programját tekintve gazdagabb. Próbáltunk egy nagyon erős szakmai programot összeállítani, és számomra nagy öröm, hogy az eddigiekhez hasonlóan most is jelen van az összes erdélyi magyar színház, valamint a két német színház és a bukaresti Állami Zsidó Színház. E hivatásos kőszínházak mellett jelen van jó pár független színház is. Így igazából teljes képet tudunk nyújtani nemcsak az erdélyi magyar, hanem a romániai kisebbségek színházainak jelenlegi helyzetéről. A kisebbségek színházi életének keresztmetszetét. Ez is volt a cél, hiszen a kollokvium

Béres László, a Figura Színházi Stúdió igazgatója, a kollokvium főrendezője

indulásától kezdve azt a célt szolgálja, hogy áttekintést nyújtson a nemzetiségi színházak működéséről, a Romániában működő és a nemzeti kisebbségek nyelvén játszó színházak helyzetéről, mondhatni azt is, hogy minőségi állapotáról. A gyergyószentmiklósi Nemzetiségi Színházi Kollokvium olyan hely, olyan fórum, ahol meg lehet beszélni a szakmai dolgokat, szakmai gondjainkat, épp ezért a kísérő programok is: a tervezett könyvbemutatók, felolvasó színházi előadás, koncertek java része, ezt a célt szolgálja, és erősíti, hiszen mindegyik valamilyen módon a színházi előadásokhoz, a színházi alkotómunkához kötődik.”

Interjúnk a 15. oldalon

A románok etnogenézise és folytonossága

A szerző két, 1990 után kiadott történelemtankönyvet elemez, amelyben hemzsegnek a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint tálalják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a végre lehetővé váló román–magyar megbékélésnek.

Gabriel Catalan

A függetlenség és a függetlenségért való harc eszméjének visszavetítése a középkori Európába, abba a világba, amelyet a kereszténység és a lovagság elvei, a feudális hierarchia és a nemesek közötti vazallusi kapcsolatok kormányoztak, a túlhajtott nacionalizmus kézzelfogható jele. Ez egy másik hamisítással társul: a középkori román egység teóriájával, aminek az alapvető következménye a Román Országok közötti megszakítatlan politikai-katonai együttműködés, amely az érdekek azonosságán alapult: az ottomán veszély elleni védekezésen. Így az egyik tankönyv állítása szerint: „Ebből az óriási közös erőfeszítésből született meg a XIV. és a XV. század fordulóján, a Basarabok és a Muşatinok vezetése alatt az ország örök teste. A népi tudatban mélyen meggyökerezett egység kifejezésre jutott már ezekben az időkben, átívelt az ideiglenes határok fölött.” A másik tankönyv pedig azt állítja: „Rövid idővel azután, hogy politikailag független államként nyilvánult meg, Havasalföld és Moldva jelentős politikai erőként szerepelt Délkelet-Európa történelmében. A román államok önálló politikai tájékozódása beleütközik a nagy feudális államok, Magyarország és Lengyelország terjeszkedési törekvéseibe, amelyek gyakran egymással is konfliktusba kerültek, miközben megpróbálták hatalmukat biztosítani.”

A fenti állításnak ellentmondó dokumentumokat meghamisították értelmezés közben. Például az 1395. március 7-i keltezésű brassói okiratról ezt írják: „Ez az egyezmény nem egy vazallusi levél, hanem szövetségi okmány a törökök ellen, egy keresztshadjárat céljából.” Mindkét tankönyv továbbra is a kommunista történetírás kedvenc nézetét bizonygatja: „a Román Országok alkotta közös ottománellenes front” téveszméjét, amelyet nemrég Ovidiu Cristea oszlatozott szét.

E fabuláció eredménye egyébként a „Román Országok” ostromlott várak tekinthető mítosz is, mely szerint ezek képezték a legfőbb akadályt, ezek alkották a középkori keresztény civilizáció pajzsát a török offenzívával szemben, amely Közép-Európa ellen irányult: „Itt, ezen a földön és az itt lakó népek körében támadt fel a kereszt-

shadjárat eszméje, amelyet aztán Hunyadi János, Vlad Ţepeş és Ştefan cel Mare vált valóra. És e törekvések között talál helyet magának a Román Országok ereje egyesítésének eszméje, mely szerint olyan politikai és katonai szervezet kell létrehozni, amelyik segítségével helytállóan az ottomán állam azon törekvéseivel szemben, hogy török tartománnyá változtassa ezeket az országokat”.

Miként P. P. Panaitescu is bebizonyította, a tankönyvszerzők eltítolják a valóságot, miszerint „a Nyugat felé irányuló ottomán előrenyomulás nem a román területen haladt át, hanem a Belgrád–Buda–Bécs útvonalon”. Az igazság megcsonkítása ez a beállítás: „A Román Országoknak sikerült hosszantartó erőfeszítéssel eltávolítani a veszélyt, hogy török tartománnyá változtassák őket, ugyanakkor egy időre megállították az otomán behatolást Közép-Európába. Ők voltak az európai civilizáció védelmezői.” Megfogalmazója szándékosan megfeledkezik arról, hogy az ottománokkal szembeni ellenállást (beleértve a keresztshadjárat gondolatát is, ami korábbi elképzelés) elsősorban a pápa szorgalmazta, aztán pedig Magyarország apostoli királysága, és időnként más nyugati típusú keresztény államok, közöttük gyakran Lengyelország.

A XI-es történelemtankönyv tartózkodóbb (árnyaltabb) hangú, amikor a „Román Országok” mint egy ottománellenes tömb tagjait mutatja be, amelyeket a mi XV. századi, egyvégtében emlegetett vajdáink vezettek. Mégis *A Román Országok a XV. század közepi ottománellenes keresztshadjáratban* cím alá csoportosított leckék felépítése és tartalma nagyjából ugyanaz; nem olyan nagy hangon, némi (csupán látszólagos) kompromisszummal ugyanazt a benyomást kelti, miszerint: „A szomszédos keresztény államok, Magyarország és Lengyelország kihasználta a hatalmi bizonytalanságot, a Basarabok és a Muşatinok által különben elfogadott függőséget arra, hogy az Al-Duna és Fekete-tenger mentén kiépítsék hegemoniájukat. [...] az első időszakban Magyarország és Lengyelország szerep az ottománellenes harcban, e körülmények között tűnik ki Hunyadi János személyisége. A magyar korona és

az Ottomán Birodalom közötti összecsapás a Balkán-félszigeten és Havasalföld területén bontakozott ki, amely gyakorlatilag vita tárgyát képezte a magyar és a török állam között. Vlad Ţepeş érdeme, hogy vállalta egy nagy ottománellenes politikai és katonai akció minden felelősségét, azt remélve, hogy országát függetlenné teheti ezáltal. A román állami centralizáció és függetlenségi politika Ştefan cel Mare – amilyen hosszú, ugyanolyan példás – uralkodása alatt éri el csúcspontját.”

Azt hiszem, ki kellene mondani más történelmi igazságokat is, mint például

Hunyadi János

Moldva és Havasalföld különböző (olykor kettős) vazalluságát, miáltal egymással elmentéses politikai-katonai táborban helyezkedtek el (lásd a rendkívül gyakori konfliktusokat Moldva és Havasalföld között); vagy azt, hogy ezek az országok nem rendelkeztek politikai függetlenséggel (annak ellenére, hogy a tankönyv állandóan a függetlenségi harcukat hangsúlyozza, s a minimumra csökkenti Magyarországgal, illetve Lengyelországgal szembeni függőségüket, sőt eltekint ettől, az Ottomán Birodalommal való kapcsolatukban viszont elfogadja a vazallusi viszonyt, jöllehet ebben a birodalomban ilyesmi nem létezett); ami pedig az ottománellenes küzdelmet illeti, azt a „Román Országok” egymagukban nem vívhatták (akkor sem, ha egymással szövetségben voltak), s nem lehettek e küzdelem vezetői – a térségben ezt a harcot Magyarország koordinálta a Pápaság anyagi, harcra mozgósító katonai, valamint szellemi-erkölcsi segítségével (ennek korlátozottságával és hibáival együtt). Következésképpen a „Román Országok” sokkal szélesebb, európai ottománellenes szövete-

ségek keretében illeszkedtek be, különben hiú ábránd lett volna a siker remélésük.

Különben a tankönyvek nemcsak a középkori országok közötti viszonyt kódolják el (gondolok itt a „kései keresztshadjáratokra”), hanem a jóérzés logikáját is mellőzik azáltal, hogy eltúlozzák „a román tömb» politikáját”, illetve Mircea, Vlad, Ştefan és Mihai ottománellenes sikereit. Egyes vajdákat hásszá ütöttek, és egyes, némileg kétes kiemelésű csatákat (Rovine – 1394/1395., az 1462-es hadjárat, valamint Călugăreni – 1595. augusztus 23.) „fényes győzelemmé” avattak, jöllehet azok közvetlen következménye az volt, hogy a győztes elvesztette trónját, illetve az ország területének egy részét – például Mircea cel Bătrân elvesztette Dobrudzsát, amit szerzőink későbbre tettek át, Mircea utódai: I. Mihai és II. Dan idejére; Vlad Ţepeş Giurgiut és Turnut, Ştefan cel

ben létrejött román cselekvési egység dokumentumait, holott ez a vazallusi státus („a hűbéru elleneségeinek ellensége és barátainak barátja”) természetes tartozéka. Román-román katonai együttműködésnek mutatják be a Mircea cel Bătrân és Stibor erdélyi vajda, valamint II. Dan (1421–1431) és Pippo Spano, Temesvár főispánja közötti kapcsolatot, eltekintve a Luxemburgi Zsigmonddal 1395-től, és egyes, némileg kétes kiemelésű csatákat (Rovine – 1394/1395., az 1462-es hadjárat, valamint Călugăreni – 1595. augusztus 23.) „fényes győzelemmé” avattak, jöllehet azok közvetlen következménye az volt, hogy a győztes elvesztette trónját, illetve az ország területének egy részét – például Mircea cel Bătrân elvesztette Dobrudzsát, amit szerzőink későbbre tettek át, Mircea utódai: I. Mihai és II. Dan idejére; Vlad Ţepeş Giurgiut és Turnut, Ştefan cel

Különleges figyelemmel részesítik Hunyadi Jánost, aki 1441 és 1456 között erdélyi vajda volt, s 1446 és 1453 között egyben Magyarország kormányzója is. Hunyadi János román származása miatt örvendő különleges figyelemnek (hátszegi volt, egyes vélemények szerint pedig havasalföldi). Ottománellenes akcióit tekintve a szerzők proromán megfontolásokat tulajdonítanak neki. „A hadjáratokban részt vevő sok román kenéz nemesi címet kapott”, és „Az 1447–1448-as években a Román Országokból alkotott és az ottomán állammal szembenálló közös politikai-katonai rendszer körvonalazódik, amelyben mindenik román ország részt vesz.” Ha megtisztítjuk a nacionalista jellektől, mindkét megállapítás teljes mértékben igaz. Mindenki megjutalmazta, aki a törökellenes harcokban kitűnt vitészségével, nemcsak a román kenézeket, és tény az, hogy Hunyadi János „megbízható vajdákat” ültetett Havasalföld és Moldva trónjára – az előzőbe II. Basarabot 1442-ben, Vlad Dracul 1443-ban, II. Vladislavot 1447-ben, az utóbbiba pedig II. Petrut 1448–49-ben és II. Bogdant 1449-ben (de továbbra sem mondják ki nyíltan, hogy vazallusokról van szó, jöllehet Hunyadi Jánost a „protektoruknak” nevezik). Hunyadi János akciója – Moldva együttműködésének biztosítása a törökök elleni küzdelemben, Erdéllyel és Havasalfölddel együtt, ez utóbbira kétségtelenül számított – Magyarország ottománellenes politikájának az eredménye, amelyet Luxemburgi Zsigmond tervezett meg 1412-ben, a Lengyelország királyával, II. Ulászlóval kötött lubloui szerződés révén. A III. Ulászló uralkodása idején (1440–1444) ideiglenesen helyreállított magyar–lengyel politikai és dinasztikus unió körülményei között, majd később a kiskorú magyar uralkodó, Luxemburgi László (V.

László) idején (1444–1453) és a lengyelországi interregnum alatt (1444–1447) Hunyadi János gyakorlatilag Magyarország régense lett (hivatalosan kormányzója 1446 és 1453 között), jó lehetőség adódott a törökök elleni küzdelemre, de nem tudták gyümölcsöztetni sem 1444-ben Várnában (ahová Moldva nem küldte el csapatait, mert „a lengyel Diéta arra kérte II. Ştefant, tegyen vazallusi esküt III. Ulászló, kizárólag mint lengyel királynak”), és 1448-ban Rigómezőn (Koszovóban) sem, pedig ebben az egy esetben dokumentumokkal igazolható, hogy az ottománellenes harcban katonailag együttműködött mindhárom vajdaság. Különben a Hunyadi János által trónra ültetett vajdák (akárcsak később a Ştefan cel Mare által trónra ültetett havasalföldi fejedelmek), nem voltak hosszú ideig hűségesek „protektorukhoz”, vagy eltávolították őket a törökök (II. Basarabot, Vlad Dracul, Vlad Ţepeş), illetve a lengyelbarát trónkövetelők (II. Petru, II. Bogdan), vagy megegyeztek a törökökkel (Vlad Dracul, II. Vladislav). Ezért aztán érthető, hogy Hunyadi János miért távolította el a trónról a hitszegő II. Vladislavot, aki levélben tiltakozott a brassóiaknál, azzal a kéréssel, hogy „ellenem küldi azokat, hogy elvegyék tőlem jogos birtokomat és az országot, s rosszat tesz nekem”. A tankönyv szerzői szerint „a hegyeken túli részek” nem hűbirtokok voltak, amit a havasalföldi vajdák vazallusságukért kaptak a magyar királyoktól, hanem az ő jog szerinti birtokaik, a legendás Negru vajda idejéből származó örökségük, a románok egységének a bizonyítékai a középkorból (sőt a történelmi hagyomány is hallgatolagosan tartalmazta ezt az igazságot), jöllehet pontosan ebben az időszakban kerül sor Amlás és Fogaras elkobzására, amelyek újra Erdély fenntartására alá kerülnek. Hunyadi Jánosról viszont elfelejtik elmondani, hogy bár román származású nemes, mégis római katolikus vallású (a középkori ember számára pedig a vallási hovatartozás sokkal fontosabb volt, mint az etnikai) és a magyar királyok vazallusa volt (azok nevezték ki valamennyi magas tisztségébe: Szörénység bánjává, Erdély vajdájává, Temesvár főispánjává, Magyarország kormányzójává, katonai főparancsnokká), s mindig tisztségének megfelelően tevékenykedett, nagy szorgalommal és hűségesen teljesítette mind a pápa mindpedig az uralkodója iránti vallási, illetve vazallusi kötelességeit.

(Folytatjuk)

Nyitás és visszatérés – a gyergyói kollokviumon

Interjú Béres Lászlóval, a Figura Stúdió igazgatójával, a Nemzetiségi Színházi Kollokvium főrendezőjével

Zsehránszky István

► **A 2011-es kollokvium mintha sokkal, de sokkal gazdagabbnak ígérkezik az eddigieknél. Kérem, jellemezze a rendezvényt.**

– Az idei kollokviumnak több fontos tényezője van. Programját tekintve gazdagabb. Próbáltunk egy nagyon erős szakmai programot összeállítani, és számomra nagy öröm, hogy az eddigiekhez hasonlóan most is jelen van az összes erdélyi magyar színház, valamint a két német színház és a bukaresti Állami Zsidó Színház. E hivatásos kőszínházak mellett jelen van jó pár független színház is. Így igazából teljes képet tudunk nyújtani nemcsak az erdélyi magyar, hanem a romániai kisebbségek színházainak jelenlegi helyzetéről. A kisebbségek színházi életének keresztmetszetét. Ez is volt a cél, hiszen a kollokvium indulásától kezdve azt a célt szolgálja, hogy áttekintést nyújtson a nemzetiségi színházak működéséről, a Romániában működő és a nemzeti kisebbségek nyelvén játszó színházak helyzetéről, mondhatni azt is, hogy minőségi állapotáról.

► **Minőségi állapotáról – erősíteném meg –, mert a tervezett vitákban azért a színházak anyagi állapotáról nincs szó. Ez szakmai fórum, nem gazdasági...**

– Próbáljunk visszatérni a kollokvium eredeti jelentéséhez, a találkozáshoz. A gyergyószentmiklósi Nemzetiségi Színházi Kollokvium olyan hely, olyan fórum, ahol meg lehet beszélni a szakmai dolgokat, szakmai gondjainkat, épp ezért a kísérő programok is: a tervezett könyvbemutatók, felolvasó színházi előadás, koncertek java része, ezt a célt szolgálja, és erősíti, hiszen mindegyik valamilyen módon a színházi előadásokhoz, a színházi alkotómunkához kötődik. Így nem véletlen, hogy a nyitónapon például a kísérő programok között ott lesz Cári Tibor *A színház zenéje* című koncertje.

► **Nagyszerűen beleillik a rendezvénybe!**

– Vagy a gálaműsor olyan igazi színházi ember koncertje, mint a Palya Beáé. A kollokvium idején olyan színházi emberek könyvei kerülnek bemutatásra, mint Kötő József, aki egyébként a zsűri tagja. Egy másik zsűritag, Sebestyén Rita, Erdélyből elszármazott, jelenleg Budapesten élő dramaturg, esztéta, és most már íróként is bemutatkozik a kollokvi-

um közönségének. Szeretnénk sort keríteni egy Szócs Géza-könyvbemutatóra is, akinek a beszélgetőpartnere Farkas Wellman Endre, akivel szintén elsősorban színházi témájú emlékeket eleve-nítenek fel. Sor kerül egy kortárs dráma felolvasására. Ifjabb Csuszner Ferenc, aki egyébként gyergyói származású, *Cifra virrasztás* című darabját adjuk elő felolvasószínházi előadás formájában. A darab a múlt évben a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem drámapályázatán első díjat nyert, elvitte a nagydíjat.

► **Jó, hogy legalább felolvasásra kerül, remélhetőleg talán a színpadra is feljut majd.**

– Valóban az a célunk, hiszen már az idén tervbe vettük, de sajnos, anyagi problémák miatt nem tudtuk színre vinni, de viszont a jövő évben sor kerül a színpadi bemutatójára is a Figura Stúdió Színházban. Ugyanakkor nyitottabbá tettük a rendezvényt, illetve visszatértünk a kollokvium hagyományaihoz, hiszen az idén a bemutatásra kerülő 23 színházi előadás között nemcsak romániai, hanem más országbeli nemzetiségi színházak előadásaira is sor kerül: jelen lesz Budapestről a Cinka Panna Cigány Színház, Szarvasi Cervinus Teatrumszínház magyarországi szlovák színház is. Igazában ez a nyitás a hagyomány folytatása, hiszen legutoljára 1992-ben Sepsiszentgyörgyön, a kollokvium harmadik kiadásán is volt arra példa, hogy felléptek a környező országok nemzetiségi színházai ...

► **Magyar nemzetiségű színházak voltak Szlovákiából például, és azt hiszem Jugoszláviából.**

– És úgy emlékszem, hogy szerepelt ott egy litván színház is. Az idén a szűkös anyagi keretek miatt inkább csak felvillantjuk ezt a lehetőséget is, de azt gondolom, hogy ha valóban egy jelentős, szakmailag erős Nemzetiségi Színházi Kollokviumot akarunk, akkor érdemes megfontolni annak a lehetőségét is, hogy továbblépve, valóban nemcsak romániai szinten, hanem a Kárpát-medence, de akár Európa irányába, tehát a teljes Európa irányában nyitott nemzetiségi színházi találkozót kell csinálnunk. Ahova befér egy litván színház is, egy katalán színház is vagy bármely más európai nemzeti kisebbség színháza, amely figyelemre méltó előadást produkál, s bemutathatja azt itt, Erdélyben,

Gyergyószentmiklóson, mindannyiunk okulására.

► **Igen, hogy látható legyen, a nemzeti kisebbség nem jelent szellemi kisebbséget.**

– Erről van szó.

► **Nem azt mondom, hogy hiányolom, de ha már a hagyományokról beszélünk, akkor megemlíteném, hogy a kollokvium indulásakor meghívtak olyan román társulatot is, amelyik a romániai nemzeti kisebbségek**

Tehát el tudnám képzelni azt, hogy a mostani kollokviumok is hoznak ilyen előadásokat, már csak azért is, mert például ott van Thuróczy Katalin, akinek az ősbemutatói újabban rendre romániai színpadokon történek. Magyarországon elhanyagolják a szerzőt. Ti is tartottatok ősbemutatót vele, a Szandroszt például. Újabbán viszont moldvai színházak, az Odeon Színház, a Bukaresti Nemzeti Színház tartott darabjaival ősbemuta-

mindennap szakmai beszélgetéssel kezdődik az előző napon látott előadásokról, majd két szakmai workshop következik a kolozsvári és a marosvásárhelyi magyar, valamint a temesvári német színifőiskolások és a a figurás színészek számára. Közben sor kerül az említett könyvbemutatókra, majd délután öttől elkezdődik az első színházi előadás, és azt még követi két vagy három másik, előadás, illetve az esti koncert. Mít lehet még tenni ide? Aminek különösen örvendek, hogy a tizenegy hivatásos magyar kőszínház valamint a két német és a bukaresti zsidó színház előadásai mellé befértek az említett egyetemek színészeinek a vizsgaelőadásai, valamint a független társulatok produkciói, valamint egy olyan különleges helyzetű társulat előadása, mint a marosvásárhelyi akadémiai műhely. Tehát igazából azt mondom, hogyha valaki szakmai érdeklődő, kritikus, egyszerű átlagnéző idejön, meglekinti ezt a kollokviumot, akkor valóban átfogó képet kaphat a jelenlegi romániai nemzetiségi hivatásos színjátszásról. S itt tudatosan kerülöm is a kisebbségi kifejezést. 2001-ben, amikor a Figura Stúdió Színház a román kormány Etnikumközi Kapcsolatok Hivatalának a felkérésére és személyesen az ön javaslatára elvállalta a kollokvium újraindítását, hiszen az 1989-es fordulat után addig egyetlen egyszer tudták csak megtartani, 1992-ben Sepsiszentgyörgyön, utána meghalt, és az egyetlen színház, amelyik vállalta a kollokvium újraindítását, az akkori legkisebb társulat, a Figura Stúdió Színház volt. A rendezvény a Romániai Kisebbségi Színházak Kollokviuma névvel indult újra, akkor így talált támogatóra, most pedig visszatérünk az eredeti Nemzetiségi Színházi Kollokviumra, ez egy tágabb, befogadóbb, nyitottabb rendezvényt sejtet, és korrigál egy hibát. Mert a szakemberek többször is felvetették a kérdést, hogy színházi rendezvényről lévén szó: „Miért kisebbségi?” Az erdélyi magyar színházak ugyanis többszörösen bizonyították, hogy „egyetemesen nem kisebbségi színházak”, minőségileg semmiképpen sem, hiszen előadásaikkal rendszeresen jelen vannak a román, illetve a magyar országos fesztiválokon, és nemcsak jelen vannak, hanem díjakkal térnek haza.

► **Nagyon helyes, hogy visszatértek az eredeti el-**

nevezéshez, mert művészeti vonatkozásban valóban nincs kisebbség, az a politikára jellemző.

– Még azt szeretném elmondani, hogy a főiskolák, illetve a színművészeti egyetemek végzős diákjait igyekszünk meghívni, nekik terepet adunk arra, hogy bemutassák vizsgaelőadásait, és lehetővé tesszük számukra, hogy jelen legyenek a kollokvium egész időtartama alatt, így megmutatkozhatnak, és találkozhatnak a színházi vezetőkkel, mint egy állásbörzén. Ugyanakkor többnyire olyan workshopokat meg szervezünk, nemcsak a színészek számára is, amelyek hiánypótlóak, az egyetemi képzésben vagy nem kerül sor ilyesmire, vagy pedig kisebb mértékben foglalkozhatnak vele. Így, azt gondolom, a kollokvium hathatósan hozzájárulhat a fiatal színészgeneráció felkészítéséhez.

► **A kollokvium legutóbbi kiadásán a záróelőadás a sepsiszentgyörgyieké volt a Mizantróppal. Az volt a legfrissebb produkció, talán itt tartották az előbemutatót. Most is a sepsiszentgyörgyiek nagyon fontos friss bemutatója, a Bánk bán. 23-án vele nyitották az évadot. Tehát megjelenhetek volna vele a kollokviumon is. Mert a Bánk bánnal az a helyzet, hogy színházaink hosszú ideje nem játszották. Nem létezett a színpadon.**

– Természetesen szóba került a Bocsárdi Laci és a köztem való beszélgetésben, csak hogy a *Bánk bán*nak állítólag olyan hatalmas a díszlete, hogy nem biztos, hogy befér ide a gyergyószentmiklósi színpadra, de ezen felül más rizikófaktorok is voltak...

► **Nem volt kész az előadás. Egy hetet csúszott a bemutató.**

– ... és fennállt annak a veszélye, hogy még fog csúszni. Egyébként most is, a kollokvium idei kiadásán is legalább három színház nagyon-nagyon friss, alig pár napos vagy egyhetes bemutatóval jelentkezik. Pontosan a sepsiszentgyörgyiek Mrozek-előadása, amivel szerepelnek, szintén szeptemberben született. Vagy a Yorick Stúdió Székely Csaba *Bányavirág* című kortárs darabjával szerepel, aminek ugyancsak pár napja, szeptember 15-én volt a bemutatója. De a szebeni német társulat előadása, a *Puntilla úr és szolgálója*, Matti is nagyon friss...

irodalmából származó drámát játszott. Emlékszem, az 1980-as sepsiszentgyörgyi kollokviumon irtó nagy vita keletkezett a Bulandra Színháznak a Sütő-előadásáról. Taub János egy Sütő-darabot vitt színre a Bulandra Színházban, még Caramitru is szerepelt benne, és Sütő András fel volt habo-rodva, hogy a rendező nem kollaborált vele, hogy az az előadás nem talál az ő darabjával. Valójában egy szélesebb kör számára készült, tágabb, nagyobb rálátással született előadás volt. Hogy is mondjam, kivitte az előadást a fészekből, az erdélyi magyarság köréből, s az egyetemes emberit próbálta megszólaltatni a műből, amiért nem lett volna okunk rá haragudni. Sőt... Az Egy lócsiszár virágvasárnapjáról volt szó, nagyon izgalmas dolog volt.

Murvai László

Erdélyi magyar oktatás 2004-2011

1. Módszertani alapvetés

Tanulmányom két statisztikailag lezárt tanévet ölel fel: a 2004–2005-öst és az utolsó, a 2010–2011-est. Ezt a két tanévet vizsgáltam összehasonlító statisztikai szempontból. Azért választottam ezt az intervallumot, mert 2005-ben már elkészítettem egy tíz évet felölelő periódus elemzését (vesd össze: Beiskolázás az 1994–1995-ös és a 2004–2005-ös tanévben In: *Körkép a romániai magyar oktatásról*. Didaktikai és Pedagógiai Kiadó, Bukarest. 107–143). Ha esetleg valakinek kedve támad a kép további árnyalására, a megjelölt adatok felhasználásával könnyen megteheti.

A jelen tanulmányt előző fölmerésem folytatásának szántam. Fölvetődik a kérdés, hogy miért van szükség a mennyiségi mutatók fölterképezésére, elemzésére? A válasz egyszerű, mert nélkülük mindenféle és fajta oktatáspolitikai koncepció a levegőben lóg. A rendszer-változás után, sajnos, mármár közhellyé vált, hogy Romániában a népesség alakulása csökkenő tendenciát mutat. Ez nyilván a tanulók számának alakulására is hatással van. De vajon milyen arányban? Hogyan hat ez a tendencia a magyar vagy a magyarul tanuló arányára? Ezeknek vagy az ezekhez kapcsolódó kérdéseknek a pontos megválaszolása miatt érdekes egy-egy nagyobb periódus statisztikai szempontok szerint történő leírása. Most, amikor az új tanügyi törvény alkalmazásának időszakát éljük, ezeknek az elemzéseknek a fontossága még hangsúlyozottabb, mert egyre inkább új oktatási struktúrákban kell gondolkodnunk.

Szerkezeti szempontból a tanulmányom nyolc nagyobb fejezetből fog állni: (1) a módszertani alapvetésből, (2) az óvodai, (3) az elemi, (4) az V–VIII. osztályos, (5) a részösszefoglaló, (6) a líceumi oktatás, (7) a szakoktatási fejezetből, valamint (8) az összefoglalás és következtetések levonásából.

Az elemzés során a legbővebben a beiskolázás kérdéseit fogom fölvezetni, de természetesen utalni fogok az iskolahálózati, valamint a pedagógusellátottság kérdéseire is. Oktatásunk mennyiségi mutatóinak elemzése szempontjából a beiskolázást lehet a legfontosabban körülírni. Az iskolahálózat különben sem annyira releváns, hiszen egy bizonyos iskolába járhat kétszáz gyerek is, de beírhatnak kétezret is. Nálunk létezik egy szubjektív szempont, ami nem kedvez a

mennyiségi leírásnak, nevezetesen az, hogy a nyilvántartás szempontjai húsz éve örökösön változnak. Az 1/2011-es tanügyi törvény előírásai szerint jogi személyiséget csak azok az iskolák kaphatnak, amelyekbe legalább 300 gyerek jár. Kivételt ez alól csak azok a tanegységek jelentenek, amelyek valamelyik nyelvi kisebbség iskoláztatását látják el, és egyediek egy helységben. A jogi személyiséggel rendelkező vagy nem rendelkező iskolák még tovább fogják bonyolítani a nyilvántartást. A pedagógusok számbavétele is sok bonyodalommal jár, mert pl. egy olyan iskolának, amely I–XII. osztályokkal működik, elvileg, de gyakorlatilag is lehet olyan tanára, aki mind a három oktatási fokon tanít. A nyilvántartásba ez a tanár háromszor is szerepelhet, holott ő csak egy személy. Az állások és a fizikai személyek közötti eltérések is számottevőek, hiszen x tanárnak y iskolában lehet egy 18 órából álló normája, és még taníthat egy másik iskolában 6 órát. A nyilvántartásban ez legtöbbször úgy szerepel, mint egy katedra és két fizikai személy, esetünkben tanár.

Forrásunk az Országos Statisztikai Hivatal (Institutul Național de Statistică) vonatkozó adatbázisa, táblázataim összeállításában többnyire ezeket, valamint a megyei tanfelügyelőségek adatait használtam.

Az „erdélyi oktatás” terminológia esetünkben, valamint szélesebb értelemben, a bákói és a bukaresti magyar nyelvű oktatást is magában foglalja.

2. Az óvodai oktatás

A módszertani elemzésben fölvezetett nehézségek ellenére indítsuk az elemzést azzal, hogy a 2010–2011-es

tanévben Romániában 13 544 óvodát tartottunk nyilván. Ebből 1498 önálló tanítási egység volt, a többi pedig más jogi személyiségű iskola vagy óvoda keretében tagozatként működött. Magyar nyelven 1177 óvodában foglalkoztak a gyerekekkel. Azaz a magyar nyelvű óvodai hálózat az ország óvodáinak a 8,6%-a volt.

országból jöttek. Magyar nemzetiségű óvodást 43 978-at tartottunk számon, ami az ország óvodásainak 6,5%-a. Ebből 42 747-en jártak magyar óvodába (6,4%). Számokban kifejezve tehát 1231 magyar gyerek nem járt magyar nyelvű óvodába. A megyei szintre bontott országos adatok ezt a kérdést is tovább részletezik majd.

növekvő tendenciát mutat. Ez majdnem 2%.

A megyékre lebontott mennyiségi változásokat táblázatban rögzítettem (2-es számú táblázat):

Az adatok értékelése:

– a) A vizsgált megyék közül 10-ben nőtt az óvodások száma, míg 7-ben csökkent. Ez összesen 17, mert Bukarestet csak a magyar

3. Elemi oktatás

– a) A 2010–2011-es tanévben önálló I–IV. osztályos iskolát összesen 46-ot tartottunk számon. I–IV. osztályok még a (4096) I–VIII. osztályos iskolák keretében is működnek. A elemzett tanév elején az ország I–IV. osztályaiba összesen 828 853 tanulót írtak be (ami tartalmazza a speciális oktatásban részesült tanulókat is). Ezeket a gyerekeket közel 45 000 pedagógus tanította. Érdekes megjegyeznünk, hogy az elemi osztályokban tanító pedagógusok 99%-a szakképzett.

– b) A magyar elemi iskolák hálózatára vonatkozó adattal nem rendelkezünk. A magyarul tanuló elemisták száma 46 349. Őket 2437 pedagógus tanította.

Ha ezeket az adatokat megyékre bontjuk, és összehasonlítjuk a 2004–2005-ös adatokkal, az alábbi táblázatot állíthatjuk össze (3-as számú táblázat):

Megjegyzések a 3-as táblázathoz:

– a) Az országos összlétszám, a táblázat adatai szerint, hét év alatt 962 586-ról 828 853-ra esett vissza. Ez 133 733 elemistát jelent, ami 13,8%-os csökkenés. A majdnem 134 ezer gyerek, amennyivel az I–IV. osztályos beiskolázás zsugorodott, egy nagyobb város összlakosságának felel meg.

– b) A magyar mutató szintén csökkenő tendenciát jelez: 50 849-ről 46 349-re. Szám szerint 4500 a hiány. Ez 8,8%-os csökkenés. Valamivel több, mint az országos arány fele. Az viszont pozitív vonatkozás, hogy az utolsó statisztikailag lezárt esztendőben a magyarul tanuló elemisták többen voltak, mint a gimnáziumi társaik. Eddig ez az arány fordított volt, ami csökkenő tendenciát jelentett.

A mennyiségi mutatókat részletesen, megyékre bontva, a 4-es táblázatba foglaltam.

– a) A megyénkénti csökkenés mennyisége szerint három kategóriát észlelünk. Az első a 7000 és 4000 között mozog. Ide soroljuk Bákó (6975) és Hunyad megyét (4551). A második kategória határait 3999 és 2000 között vonhatjuk meg. Ide soroljuk a legtöbb magyar oktatást is működtető megyét: Maramaros (3931), Temes (3839), Arad (3088), Bihar (2870), Kolozs (2746), Fehér (2517), Szatmár (2443), Krassó-Szörény (2256), Maros (2099), Beszterce-Naszód (2095). A harmadik csoportba azokat a megyéket soroltuk, amelyekben 2000 és 493 között volt a csökkenési határ. Ide sorolható: Szeben (1904), Brassó (1803), Szilágy (1442), Hargita (1337).

1-es számú táblázat

Megye	2004–2005		2010–2011		Magyar nyelven	
	Összlétszám*	Magyar nyelven Szám	Összlétszám	Magyar nyelven Szám	%	%
0	1	2	3	4	5	6
Országosan	644911	41983	6,5	673736	42747	6,4
Arad	12771	837	6,5	14040	884	6,3
Bákó	24355	87	0,3	23164	82	0,3
Beszterce-Naszód	12064	532	4,4	11888	472	4,0
Bihar	19258	4315	22,4	21184	4018	19,0
Brassó	15388	828	5,3	18258	885	4,8
Fehér	12549	544	4,3	12197	438	4,0
Hargita	13452	11135	82,7	13782	11736	85,1
Hunyad	12955	271	2,1	12406	366	3,0
Kolozs	20270	2675	13,1	22321	2895	13,0
Kovácsna	8722	6328	72,5	9002	6468	71,9
Krassó-Szörény	9858	18	0,1	9545	13	0,1
Maros	20985	7789	37,1	22141	7982	36,0
Maramaros	17371	518	2,9	17080	429	2,5
Szatmár	13454	3385	25,1	13848	3484	25,1
Szeben	14594	172	1,1	15419	118	0,8
Szilágy	9728	1980	20,3	9175	1851	20,1
Temes	19460	529	2,7	20601	563	2,7
Bukarest	-	40	-	-	63	-

*Az országos szám minden táblázatban minden romániai megye adatait tartalmazza. Azokról a megyékről, amelyekben nincs magyar nyelvű oktatás, táblázatainkban lemondunk. Ezért a csillaggal jelzett szám nem rendelkezik statisztikai kulccsal.

Ezekből az óvodákból 61 rendelkezett önálló jogi személyiséggel, míg a többi tagozatos formában dolgozott.

Az ország óvodáiban 37 353 óvodai pedagógus dolgozott. Ezek 95,6%-ban szakképzettek. Magyar nyelven 2137 óvónő vezetett foglalkozásokat. A szakképzett óvónők aránya megfelel az országos mutatóknak.

Amint az a vonatkozó összehasonlító táblázatunkból is ki fog derülni, az óvodások száma összesen 673 736 volt. Ebből 454-en más

Ha ezeket az adatokat országos-, valamint megyei lebontásban összevetjük a 2004–2005-ös mutatókkal, az alábbi táblázatot állíthatjuk össze (1-es számú táblázat):

Elemizzük az 1-es számú táblázat adatait:

– a) Az országos, illetve a vizsgált megyei arányszámok enyhe emelkedő tendenciát mutatnak a hét esztendővel ezelőtti helyzethez képest. Az országos arányszám több mint 4%-kal magasabb, mint 2004-ben.

– b) A magyar óvodába járó gyerekek aránya szintén

óvodások szempontjából vizsgáltuk. Jelentősen növekedett az óvodás gyerekek száma Brassó (2870), Kolozs (2051), Maros (1156) és Temes (1141) megyében, míg Arad (1269) és Bákó (1191) megyében több mint ezerral csökkent. Érdekesebb lehetnek ezek az adatok az előkészítő osztályok hálózatának kialakításakor.

– b) A magyar óvodába járók száma szintén 10 megyében lett nagyobb, míg nyolcban kisebb. A gyerekek száma Hargita megyében emelkedett a legtöbbet (601), de jelentős növekedést mutat még Kolozs (220) és Maros megye (193). Meg kell említenünk azt is, hogy Bukarestben 23 gyerekkel jártak többen magyar óvodába, mint az első referenciális évben. Jelentősen csökkent viszont a létszám Bihar (297) és Szilágy megyében (129).

– Ahol a vizsgált időszakban kisebb vagy nagyobb lett a gyereklétszám, megyei, illetve magyar vonatkozásban, általában megegyeznek. Arad és Hunyad megyében viszont a megyei összlétszám csökkent, a magyar gyerekek száma ezzel ellentétben nőtt. Hunyad megyében a növekedés számottevő (95 gyerek), ami bizonyára azzal magyarázható, hogy létrejött Déván a bentlakással is rendelkező regionális oktatási központ.

2-es számú táblázat

Megye	2004–2011		2004–2011	
	Az óvodások összlétszáma*	Növekedés + Csökkenés -	A magyar óvodába járók száma**	Növekedés + Csökkenés -
0	1	2	3	4
Országosan	+28825	0	+764	0
Arad	0	-1269	+47	0
Bákó	0	-1191	0	-5
Beszterce-N.	0	-176	0	-60
Bihar	+1926	0	0	-297
Brassó	+2870	0	+57	0
Fehér	0	-352	0	-106
Hargita	+240	0	+601	0
Hunyad	0	-549	+95	0
Kolozs	+2051	0	+220	0
Kovácsna	+280	0	+140	0
Krassó-Sz.	+87	0	0	-5
Maros	+1156	0	+193	0
Maramaros	0	-291	0	-89
Szatmár	+394	0	+99	0
Szeben	+825	0	0	-54
Szilágy	0	-554	0	-129
Temes	+1141	0	+34	0
Bukarest	-	-	+23	0

**A 3-as és a 4-es számú oszlop közötti különbség 764, azaz ennyivel növekedett a magyar óvodába járók száma a vizsgált időszakban.

– a beiskolázás kérdéseiről

Kovászna volt az a megye, amelyben a legkevesebb tanulóval csökkent az elemisták száma a vizsgált periódusban (493).

– b) A magyarul tanuló elemisták száma három megyében növekedett: Temes megyében 195 tanulóval, Bákó megyében 133 tanulóval és Krassó-Szörényben 8 tanulóval. Ezer tanuló fölött csökkent a létszám Bihar megyében (1390). 1000 és 500 között Marost (771) és Hargitát (770) jegyeztük. A többi

es tanévre 4096 gimnáziumi tagozattal is működő iskolát jelölnek meg. Azt is a hivatalos adatokból tudjuk, hogy olyan iskola, amely csak V–VIII. osztállyal működött, csak 7 létezett az országban. Vagyis a tulajdonképpeni V–VIII. osztályos iskolák vagy I–VIII. osztállyal vagy I–XII. osztállyal együtt működtek. Bizonyára ezért is elég nehéz az iskolahálózat adatait mennyiségi szempontok szerint kezelni. A beírt tanulók száma a speciális ok-

ban magyarul 44 430 gyerek tanult, és azokat 3741 pedagógus oktatta. Ha az országos adatokat megyei bontásban és a 2004-2005-ös adatokkal egybevetve prezentáljuk, az alábbi, 5-ös számú, táblázatot állíthatjuk össze:

Megjegyzések a táblázat adataival kapcsolatosan:

– a) Az adatok azt mutatják, hogy az országos trendnek megfelelően, a megyei beiskolázási számok is csökkenő jellegűek. Csak a mennyiségi

enciális évre megháromszorozódott.

A két referenciális év között végbement mennyiségi változásokat a szemléletesség kedvéért ismét táblázatban rögzítettem. (6-os számú táblázat)

Megjegyzések a táblázat mutatóival kapcsolatosan:

– a) Az adatok azt mutatják, hogy az országos trendnek megfelelően, a megyei beiskolázási számok is csökkenő jellegűek. Csak a mennyiségi

(2186), Beszterce-Naszód (2135),

– 1999 és 0 között – Szilágy (1920), Hargita (1243), Kovászna (903)

– b) A magyar osztályokba járók esetében a számok a következőképpen alakulnak:

– Növekvő tendenciát mutat Temes (229) és Bákó (181) megye, valamint Bukarest (103) beiskolázása.

– Csökken a gimnáziumi tanulók száma 1000 tanuló fölött Bihar megyében (1191).

– Növekedtek az óvodai oktatásban: mind az országos, mind pedig a magyar nyelvű oktatás viszonylatában. Országosan 28 825 gyerek a növekedés, ami 4,4%. A magyar óvodákban is nőtt a gyerekek száma. Itt a növekedés 764 gyerekkel többet jelent, ami 1,8%. Ha megbízhatunk az adatokban, akkor 1989 óta először fordul elő, hogy egy többéves intervallumban az óvodai oktatásban a beiskolázási számaink növekednek.

3-as számú táblázat

Megye	2004–2005		2010–2011		Magyarul tanuló	
	Összlétszám*	Magyarul tanuló Szám	Összlétszám*	%	Szám	%
0	1	2	3	4	5	6
Országosan	962586	50849	5,2	828853	46349	5,5
Arad	20479	881	4,3	17391	739	4,2
Bákó	36445	87	0,2	29470	220	0,7
Beszterce-N.	15966	524	3,2	13871	375	2,7
Bihar	27752	6847	24,6	24882	5457	21,9
Brassó	23142	1009	4,3	21339	921	4,3
Fehér	16214	485	2,9	13697	419	3,0
Hargita	15001	12314	82,0	13664	11544	84,4
Hunyad	20660	325	1,5	16109	289	1,7
Kolozs	25275	2811	11,1	22529	2342	10,3
Kovászna	10504	7143	68,0	10011	6978	69,7
Krassó-Sz.	14388	9	0,06	12132	17	0,1
Maros	27156	9304	34,2	25057	8533	34,0
Máramaros	24199	697	2,8	20268	541	2,6
Szatmár	17881	5399	30,1	15438	5099	33,0
Szeben	19122	163	0,8	17218	114	0,6
Szilágy	11768	2378	20,2	10326	2100	20,3
Temes	27904	420	1,5	24065	615	2,5
Bukarest	-	53	-	-	46	-

5-ös számú táblázat

Megye	2004–2005		2010–2011		Magyarul tanuló	
	Összlétszám*	Magyarul tanuló Szám	Összlétszám*	%	Szám	%
0	1	2	3	4	5	6
Országosan	1012601	49396	4,87	862588	44430	5,15
Arad	20743	809	3,9	18136	713	3,9
Bákó	37968	70	0,1	31088	251	0,8
Beszterce-N.	16533	467	2,8	14398	410	2,8
Bihar	28395	6368	22,4	25373	5177	20,4
Brassó	25694	1163	4,5	19833	840	4,2
Fehér	17581	467	2,6	14968	398	2,6
Hargita	14902	12140	81,4	13659	11460	83,9
Hunyad	23386	318	1,3	18919	237	1,2
Kolozs	28429	3351	11,7	22971	2436	10,6
Kovászna	10142	6993	68,9	9239	6486	70,2
Krassó-Sz.	15525	-	-	12678	-	-
Maros	25713	8492	33,0	23527	7836	33,3
Máramaros	26404	621	2,3	21711	572	2,6
Szatmár	19462	5218	26,8	15626	4630	29,6
Szeben	20197	110	0,5	16927	94	0,5
Szilágy	12345	2434	19,7	10425	2183	20,9
Temes	30694	337	1,09	25109	566	2,2
Bukarest	-	38	-	-	141	-

4-es számú táblázat

Megye	2004–2011		2004–2011	
	Országos összlétszám*	Növekedés + Csökkenés -	Magyarul tanuló létszáma**	Növekedés + Csökkenés -
0	1	2	4	5
Országosan	0	-133733	0	-4500
Arad	0	-3088	0	-142
Bákó	0	-6975	+133	0
Beszterce-N.	0	-2095	0	-149
Bihar	0	-2870	0	-1390
Brassó	0	-1803	0	-88
Fehér	0	-2517	0	-66
Hargita	0	-1337	0	-770
Hunyad	0	-4551	0	-36
Kolozs	0	-2746	0	-469
Kovászna	0	-493	0	-165
Krassó-Sz.	0	-2256	+8	0
Maros	0	-2099	0	-771
Máramaros	0	-3931	0	-156
Szatmár	0	-2443	0	-300
Szeben	0	-1904	0	-49
Szilágy	0	-1442	0	-278
Temes	0	-3839	+195	0
Bukarest	-	-	0	-7

**A 3-as és a 4-es oszlop közötti különbség adja ki a 4500 tanulót, amennyivel a két referenciális év között a magyarul tanuló elemisták száma csökkent.

6-os számú táblázat

Megye	2004–2011		2004–2011	
	Országos összlétszám*	Növekedés + Csökkenés -	A magyarul tanuló létszáma**	Növekedés + Csökkenés -
0	1	2	3	4
Országosan	0	-150013	0	-4966
Arad	0	-2607	0	-96
Bákó	0	-6880	+181	0
Beszterce-N.	0	-2135	0	-57
Bihar	0	-3022	0	-1191
Brassó	0	-5861	0	-323
Fehér	0	-2613	0	-69
Hargita	0	-1243	0	-680
Hunyad	0	-4467	0	-81
Kolozs	0	-5458	0	-915
Kovászna	0	-903	0	-507
Krassó-Sz.	0	-2847	-	-
Maros	0	-2186	0	656
Máramaros	0	-4693	0	-49
Szatmár	0	-3836	0	-588
Szeben	0	-3270	0	-16
Szilágy	0	-1920	0	-251
Temes	0	-5585	+229	0
Bukarest	-	38	+103	-

**A 3-as és a 4-es oszlop közötti különbség adja ki azt a 4966-os hiányt, amennyivel a két referenciális év között a magyarul tanuló V–VIII. osztályosok létszáma csökkent.

megyében a csökkenés 500 és 7 között volt a következő sorrendben: Kolozs (469), Szatmár (300), Szilágy (278), Kovászna (165), Máramaros (156), Beszterce-Naszód (149), Arad (142), Brassó (88), Fehér (66), Szeben (49), Hunyad (36), Bukarest (7).

4. Gimnáziumi oktatás (V–VIII. osztály)

A hivatalos statisztikai adatok (INS) a 2010–2011-

ben magyarul 44 430 gyerek tanult, és azokat 3741 pedagógus oktatta. Ha az országos adatokat megyei bontásban és a 2004-2005-ös adatokkal egybevetve prezentáljuk, az alábbi, 5-ös számú, táblázatot állíthatjuk össze:

Megjegyzések a táblázat adataival kapcsolatosan:

– a) Az adatok azt mutatják, hogy az országos trendnek megfelelően, a megyei beiskolázási számok is csökkenő jellegűek. Csak a mennyiségi

enciális évre megháromszorozódott.

A két referenciális év között végbement mennyiségi változásokat a szemléletesség kedvéért ismét táblázatban rögzítettem. (6-os számú táblázat)

Megjegyzések a táblázat mutatóival kapcsolatosan:

– 1999 és 0 között – Szilágy (1920), Hargita (1243), Kovászna (903)

– b) A magyar osztályokba járók esetében a számok a következőképpen alakulnak:

– Növekvő tendenciát mutat Temes (229) és Bákó (181) megye, valamint Bukarest (103) beiskolázása.

– Csökken a gimnáziumi tanulók száma 1000 tanuló fölött Bihar megyében (1191).

5. Részösszefoglalás

A vizsgált időszakban (2004-2011) a beiskolázási számok a következőképp alakultak:

– De optimisták vagyunk.

Recenzió

Kisebbségi könyvismertető

A. Gergely András

Az „új könyvek”, „friss szerzemények” könyvespolcán a legutóbb érkezett művek is több időt kívánnának, mint amennyi dukál. Olyik nem is tegnapi, hanem szinte múlt déjű opusz, egymás mellé kíváncziasuk csupán a recenzens ördögi trükkje által hiteles (valamelyest). De talán megbocsátásra érdemes, ha a könyvek lajstroma nem a kiadói idő, hanem az olvasói találkozás keretében illeszkedik... Így is több hely, s még több idő kellene, hogy méltó gazdagsága mindegyik műnek úgy bonthatkazzon ki az értékelő sorokban, szinte ne is kelljen már végigolvasni őket. De hát ez (köztünk szólva is) lehetetlen, sőt hamis játék lenne, hisz a „méltó” kultúrák közti jelentéstér nem is mindig mutatkozik azon frissiben, csupán az idő öblében és lassú mozgásának folyamatában. A kapkodós recenzió, avagy a pusztá címlajstrom helyett inkább a műveket egyberendező kontextus kapjon helyet, a részletek folyamata, harmóniája és konfliktusai, ez most itt a cél. A kultúrák közti áthallások, kölcsönhatások vonzák talán szűkebbre a kört, ide illő művekkel, alkotókkal, továbbgondolandó hatásokkal. Kisebbségkutatás, kulturális sajátosság, értelmezések és megértések, újraolvasatok és kontextusok tehát a hívószavak, melyek az alábbi válogatást eredményezték. A kapkodó szemlért megbocsátást remélve – merthogy csak töredék tanítások surranhatnak át a közvetítő szándékán is, miképp a művek mélyebb tartományaiban nemegyszer...

Alapítók, közdők, vitatkozók

Mindjárt az első opusz is durva kontrasztot tükröz a kultúrák közti (avagy inkább a rokon kultúrák, szomszédos világok közti) milióból. Címe: *Fehér könyv az erdélyi magyar felsőoktatás kálváriájáról...* (Balázs Sándor és mtsai szerk., Kolozsvár, 2009, 204 oldal). Méltatlan kontraszt, hogy a durva tetteket, bornírt döntéseket, megfontolatlan kivagyiságokat és strukturális gyalázatot a színek pompázatos világáért felelős „fehér” szóval szokás illetni. E rejtjelezett üzenet dokumentumokat, kiadatlan, átbeszélt, sérelmesnek tekinthető otrombaságokat tartalmaz – kisebbségi környezetben. Közrebocsátója a Bolyai Egyetem Barátainak Egyesülete, mely testület a magyar universitas ügyét veszi szemügyre az európai univerzumban, az impériumváltások során, az egyetemépítési kísérletek és kudarcok historikumát végigkövetve. A szer-

kesztőbizottság (Balázs Sándor, Bodó Barna, Csetri Elek, Gaál György, Kónya-Hamar Sándor, Somai József) egyfajta mai és történeti értelemben fontossá vált (vagy csak jelen volt) multikulturalitás értékelve alapján ad képet az 1581-ben Báthory István idején alapított első magyar egyetemről, a Mária Terézia által ismét Kolozsvárra telepített karokról, melyek 1872-ben mint újfent megnyitott állami magyar egyetem intézményei karoltak össze, hogy a Ferenc József alatt megizmosodott intézményt azután a román hatóságok 1919-ben ismét bezárhassák. A háborús idők még olykor kedveztek is, 1946-ban például őrizni is kellett a látszatot, hogy a magyarok egyetemmel bírnak kisebbségi jogaik méltánylása ürügyén, de legott felszámolták a látszatokat 1956-ban, mihelyt az „eseményekkel” szolidaris diákság és tanári kar a „nacionalizmus veszélyét” rejthette magában. A pártállami időkben „népi kezdeményezésre” hallgatva megszüntetett intézmény egy minisztériumi rendelet alapján egyesítésre került, s ha utóbb majd '89-ben úgy hihette az erdélyi magyarság, hogy a rendszerváltó demokrácia engedi kiteljesedni az önállóságot, tévedett: a kétezres években talpra állott Kezdeményező Bizottság ismét megkapta a vádat, hogy a kétnyelvű feliratokkal többségellenes lázításba és illegális kalandorságba fog. A kronológia, a dokumentummelléletek, a historikus szigorúsággal követett interpretáció egésze azt sugallja: az egyetem mint intézmény eredendően az ókori szellemi kincsek összegyűjtésének, rendszerezésének és értelmezésének iskolája volt a 10. században (studium generale néven), s az európai felfogásban az emberi értelemben vetett hit, a megismerő nyitottság és az értelmes gondolkodás rangja eleve hozzátartozott az intézményes tudásátadáshoz. Párizs vagy Bologna, a platóni akadémia vagy épp az erdélyi tudásátadás műhelyei nemcsak universitasok voltak, hanem a tanár és tanítvány protestáns eszmeiségét követő kultuszhelyek, a közös munkára épülő tudás topológiai esélyei. Ehhez már a teológiai és morális fenség többleteként járult a bizánci túltengést ellenpon- tozó európai szellem követése, az etnikai közösségek harmóniájára törekvés, a nyelvek búvkörét átölelő tudás és gyakorlat. A kötet egyes írásainak (összesen tíz- nek) aprólékos ismertetése egy kisebb tanulmány vagy kiadósabb feljegyzés volna, ezt szívesen hagyom az Olvasóra. Amit a kötet egésze üzen 240 oldalon: a társada-

lom relatív teljességének viszonylag komplex értelmezésére és megértésére elszánt törekvés kitartó volta. Ezt tanulhatjuk az alapítóktól, a küzdőktől, a vitatkozóktól, kármentőktől, kálváriajáróktól, az erdélyi magyar felsőoktatás egész történetéből, példázataiból... Talán nem is először, de (sajnos, vélhetően) nem is utoljára.

Súlyos vétek

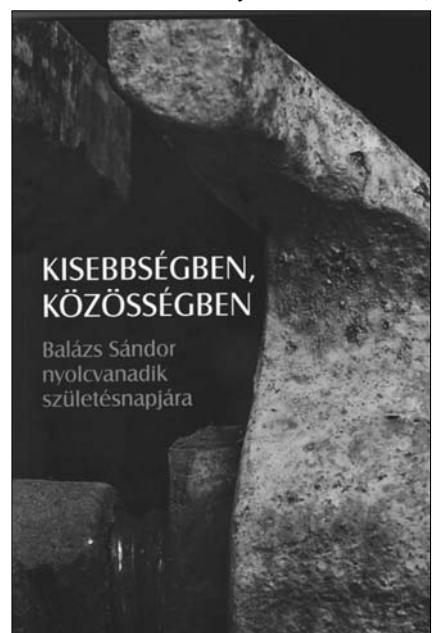
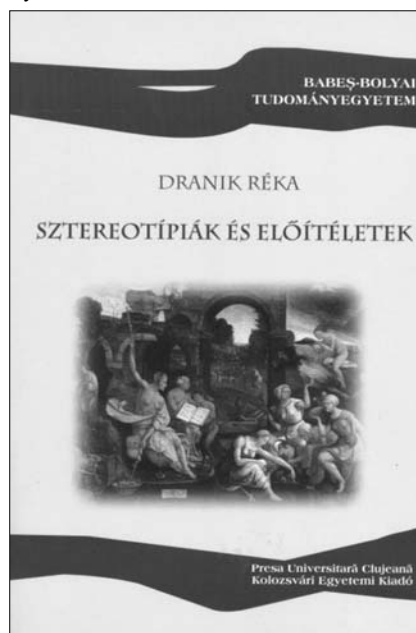
Tudás és társadalom elméleti viszonyrendszere, a megfigyelés, megértés, élmény szemantikai probléma-tára ugyanakkor jól láthatóan nemcsak az erdélyi világot vagy a tudástermelő intézmény szekuláris világát jellemzi, de a tudni-nem-érdemes dolgok és a tudottan is kétélyekkel körülvethető értelmezések harmóniájának európai vagy még egyetemesebb létfelfogásait szintűgy. Ugyanez igényt, mintát angolszáz, de elsősorban német és angol típusú kisebbségkutatást adja a megannyi össze-nem-hasonlítható

tológusok, történészek és nemzetközi jogászok szinte egybehangozóan úgy értelmeznek, mint Európa felkészületlenségét az újonnan csatlakozó országok kisebbségi közösségeinek befogadására. Csupán néhány névvel jelvezve a tematikákat: Bodó Barna nemcsak kutatói és tudományos sorsával, de a Babeş-Bolyai Egyetem historikumával is illusztrálja, milyen befogadáshiány ül még mindig a magyar népességen Kolozsváron...; Vizi Balázs a regionális és etnikai kisebbségi mozgalmak európai állapotával igazolja a felmerülő kételyeket, Christoph Pan a minoritások uniós játszmáinak esélytelenségeiről értekezik, Vasile Docea egyenesen a történeti értelmezések tűzébe engedi a kisebbségtematikákat, Binder Mátyas hasonló alapon történeti, de a magyarországi cigányságkutatásban már empirikus élmény révén igazolja a képességihiányt, mely a magyar társadalom befogadáshiányos felfogását jellemzi, Nádor Orsolya az egy-, két- és

között, hanem nemzeti, nemzetközi, interkulturális és multinacionális dimenziók között hat, az értelmezés, belátás, elfogadás, kritika és interpretáció annyiféle, ahány európai nézőpontot csak felvesz a gondolkodó egyed. Súlyos vétek, paratlan kontraszt lenne arra tenni a hangsúlyt, mennyire interdiszciplináris ma már minden belátás, s mennyire nem „valakinek” van „igaza” vagy tévedése... – hanem éppen ellenkezőleg: minél kevésbé komplex egy etnikumközi vagy kultúrák közötti kölcsönhatás-elemzés, annál kevésbé érvényes bárminő megállapítás róluk mint öntörvényű elemekről. De hisz ezt voltaképpen tudjuk is, csak éppen a megjelenésmódok és mutatkozások sokszínűsége vakít el néha, midőn a komplexitást hangsúlyozva látszólag feledjük az egyedit, vagy fordítva, méltán sokra tartva a másságot, a hasonlóság érdeme halványodik el pillantásunk előtt.

Hasonló kétes komplexitással üzen a Balázs Sándor

években megkomponáló Balázs Sándor filozófiai, történeti, szociológiai, demográfiai, jogi, pszichológiai alappozással él, s az üdvözlő írók is ezekről a tudásterületekről hoznak megvilágosító fényeket. A romániai tudományosságban kivételes fontosságú iskolát nyitó Dimitrie Gusti szellemét idéző és munkásságát tolmácsoló Balázs Sándor a tisztelgők körétől nem ok nélkül kap filozófiai realitásfogalmokról, angolszász kisebbségfelfogásokról, jogi autonómiákról, iskolai motivációról, multikulturális egyetemépítésről, a román demokrácia rendszerváltás-kori jellemzéséről, nemzetdefiniációkról, politikai aktivizmusról, geopolitikai szinergiáról, nemzeti kisebbségvédelmi gyakorlatról, kétnyelvűségről, uniós jogrendről szóló tanulmányokat... – mindezek éppen a multikulturális kisebbségi létformák, alapjogok és létvalóságok felől nézve taglalják azt az állapotot, amelyben a klasszikus erdélyi kérdés: „lehet,

módszerrel és szemléletmóddal tárgyalt konferencia-kötet, melyet a kolozsvári Sapientia adott ki 2008. márciusi tudományos találkozásának anyagából. Ez a nemzeteket és kisebbségeket határokon belül, határokon alatt és határokon fölött is szemügyre vevő szövegválogatás a kisebbségiséget mint uniós kihívásnak és ugyancsak uniós újításnak is szerepet adó tüneteményt járja körül. A Bodó Barna és Tonk Márton szerkesztette kötet (*Nations and National Minorities in the European Union*. Sapientia – Hungarian University of Transylvania, Cluj-Napoca, 2009, 263 oldal); nyelvek, identitások, kistáji és interetnikus kapcsolatok, kultúrák közötti játszmák megannyi verzióját vonultatja föl tizenhét szerzői-előadói anyagban, s ha szabad az interkulturális sugallatokra hallgatni, röviden úgy fogalmaznám: uniós félszékkel találja azt, amit a kutatók széles köre, diákok és egyetemi oktatók, cigánykutatók és erdélyi poli-

többnyelvűség esélyeit latol- gatja az uniós dilemmák kö- zepette, Egyed Péter számá- ra a liberális jogszemlélet és a kisebbségpolitika sutasága nyújt kritikai felszínt, Szoták Szilvia pedig egy ma- gyar-osztrák kiserégió ha- tárdiskurzusaiával illusztrálja a közeledés és távolságtartás esélyeit. A könyv német és angol nyelvű írásai (román összefoglalókkal) éppen a kisebbségi tudásterületek kö- zelségét és egyben távolságtartási stratégiáit jelzik, nemcsak egymástól, hanem az uniós egységességi játszmák árnyékában is... Olvasata(i) ma már nemcsak a határain- kon túli szférákban, hanem a hazai tudományelméleti és interdiszciplináris közegben is kötelező lenne, ha komo- lyan tudnánk venni a korszakos kihívásait mindezen tár- sadalmi tételeknek és játsz- máknak. Szinte kézenfekvő, hangsúlyozást sem igénylő, hogy itt a kultúrák közötti kontextus nemcsak határok között, etnikai kontaktuszó- náknak között, korok és körök

nyolcvanadik születésnapjá- ra szerkesztett kötet is, amely Bodó Barna, Bakk Miklós és Veress Károly szerkesztők jóvoltából *Kisebbségben, közösségben* címmel (Politeia Egyesület – Bolyai Társaság – Communitas Alapítvány, Kolozsvár, 2008, 400 oldal) jelöli az illú- ziók, nosztalgikus elvágyó- dások és misztikus megvál- tások képzeletvilágán túli cselekvő közösséget, mely- nek a létige, a hogyanlét módja, a kitartó feladatvállá- lás tisztessége adja ellen- pontját azok számára, akik nem kilépni próbálnak az al- kalmazkodás kényszereiből, hanem együtt létezni azok- kal. A tizenhét szerző fölso- rolása nem adott lehetőség itt, a tárgyalt tematikák sok- színűsége pedig az ünnepe- ltránti elkötelezett kapcsola- tot, szellemi örökségvállá- lást, mintakövetést tükrözi, ezekből néhányat földidézni viszont mind gyakrabban fi- gyelembe venni volna érde- mes: az „identitástudatunk zavarait” már a nyolcvanas

vagy nem lehet” megmara- dásra törekedni, nem csupán megerősítő választ nyer, de a nemzetközi (térbeli) és törté- neti (időbeli) harmóniakere- sés példái révén olyan vissza- igazolást is, melynek épp az ünnepe- ltránti életművében gyö- kereznek sorskérdései.

S nem azért, mert akár a román tudományosság, akár az interkulturális párhuzam- ok oly kézenfekvővé teszik (ezért is!), de szinte kézre jön az a kötet, amelyet a 2007- ben rendezett *Valorile multi- culturalitătii* című konferen- cia anyagából állított össze Brassai László és Victor Sibianu, azonos kötetcímmel, a multikulturalitás érté- keit követve és felmutatva (Alteris – Státusz Kiadó, Arcus-Csíkszereda, 2007, 400 oldal). A konferencia- előadásokat tartalmazó ki- advány az uniós befogadás határpontját tekintve oly ka- pacitásokkal, készségekkel, nyitottságokkal és zárva- nyokkal foglalkozik, melyek az interetnikus disputákban (Miklósné Zakar Andrea),

a kultúrák közti térben

helyi nyelvjátszmákban (Bodó Barna), szabályozott tudástörténeti terekben (Dorel Marc, Ioan Popa, Rákóczi Zsuzsa, Diana Dumitru), területi identitásokban (Bugovics Zoltán, Minorics Tünde, Ionan Marian Țiplic, Simon Zoltán, Mazzag Éva, Lavinia Bârlogeanu), és etnikai vagy vallási mezőben (Grosz Irma Emese, Csomortáni Erika, Oláh József, Florentina Harbo, Szász Antónia) keletkeznek. A szövegválogatás nem óhajt politikai konfrontáció eszközévé válni, de kölcsönös tanulsággá igen, miként is beszélhetők el a politikai, érzelmi, származási és műveltségi közösségek konfliktusai a történeti történelem múltjában vagy jelenében. Éppen a multikulturalitás mint érték, a többretegű identitás mint helyzet, a többnyelvűség mint állapot és esély a meggyőző ezekben a dolgozatokban, melyek egyébiránt egy kivételesen tudományáhitatos kis kollektíva apró szentélyében (Arcusban) zajló nemzetközi konferencia előadásai voltak, a hazai (és talán nemzetközi) tudományos közéletben rendkívül ritka gesztussal, mindjárt a regisztrációnál kézbe kapott kötetként, s kiegészítve egy másikkal (ALTERIS – Asociația Multiculturală, Anuar, vol. I.), mely hasonlóképp a meghívott előadók írásából vett mustrával nyitott azonnal nemzeti és tudásterületi, nyelvi és kultúrák közti kölcsönhatások felé. Az árkosi konferencián lezajló milió-építés, műhelyszervezés, értelmezési konstrukcióformálás talán rögtön a konferencia közegében még nem annyira, de hosszabb távú hatásában a mélyebb átlátás, az európai párhuzamokra és nemzet-vagy közösség-építési stratégiákra vonzotta a figyelmet, magyar és román cigánykutatás, szubkulturális politikai mozgalmak, kisebbségi kommunikációk, együttélési és határformálási tétek ismertetése révén.

Kisebbség, ha relatív többség lesz, vagy ha környezetében a veszteségtudat egyéb külső okok miatt eluralkodik, és helyzetét a mindenkor mennyiségi/demográfiai kontraszt formálja, mindig és mindenhol szükségképpen kell tapasztalnia hajlamok megnyilvánulását a sztereotipizálásban és előítélet-formálásban. A megoldásokról, mintákról és példázatokról számos klaszszikus mű forog közkezen, de bizonyonnyal méltó jelentősége van (vagy lehet) a kortárs fel-fogásokból, jelenkori interpretációkból származó áttekintéseknek is. Ezek egyikeként hiánypótló szerepet kap az a kötet, melyet Dranik Réka formált *Sztereotípiák és előítéletek* címen a Kolozsvári Egyetemi Kiadónál (BBTE,

Kolozsvár, 2008, 177 oldal), hogy tankönyvvé válva a megismerés, a belátás, a reprezentációk, a sztereotípiák és előítéletkutatás története, módszertana, valamint több mint száz évre visszatekintő példatára segítségével a kortárs gondolkodási sémák felé vezesse az érdeklődőt. A cigány, zsidó, magyar, szőke nő és boszorkány-sztereotípiák jókora gyűjteménye a kötet mintegy harmadát adja, megannyi illusztrációval, szövegidézetekkel, hogy az elméleti eligazító és a kutatómódszertani zárófejezet közötti összefüggések harmonikussá válhassanak. A szerző érzékenysége oktatási gyakorlatra vall, vagyis arra a rutinra, amely a környező világban elfoglalt hely, a megszerzett ismeretek és az egyén, illetve csoport viszonyrendszerében kialakult megerősödött eligazodáskészség alapján határozza meg az előítéletek életvezetési értékékké váló funkcióit: ennek alapján megkülönböztet perceptív (megismerési) besorolást, önmeghatározási motiváltságot, a különbözőség előnyéből fakadó és a csoport-hovatartozási gyakorlat szerinti, illetve ideológikus-érdekvényesítési dominanciát, melyeket ha nem is felment, de árnyaltan helyére tesz és elősegíti a sztereotípiák nem sztereotipikus belátásának megoldásait.

Átmeneti ritusállapot

A tudni érdemes tudások közé tartozik ugyanakkor egy terület, amely éppúgy, mint a „nép művelésének” egyik technológiája, s épp az utóbbi időkben sokkal sikeresebb is, mint a tudományos felöltözködés igénye és értékrendje, vagyis a vásárlás és a korszakunkra jellemző új „aranyláz” legmértvadóbb formája: a fogyasztói magatartás. A versengés, a bőség, a marketing uralma, a társadalmi együttműködési és kizárás formák új hatásmechanizmusai ma már vitathatatlanul teszik, hogy a zsákmányolók egyik, a termelők másik, a kisajátítók harmadik és az újrakészítés új korszakaira jellemző tovább, jóval „betegesebb” életvilágok ezen felüli sajátos keretéről van szó, mely éppúgy összefügg kultúrák közti kapcsolatokkal, hardverrel és szoftverrel, mint életvezetési értékek válságával, kapcsolathányokkal és kiszolgáltatottságokkal. Magát a konzumálás jelenséget nemcsak érzékeljük, de a mindennapi lét szinte minden alakzatában és minden jelenlétében jelen van maga a fogyasztás, tekintve a sajtót, reklámokat, utcai figyelemfelkeltést, promóciós kínálatot, on-line keresgélést és informális gazdaságot egyaránt sorra vevő rendszerben. A tünemény nemcsak

megismerésre, de kulturális értelmezésre szorul (tegyük hozzá, a tudományos elemzést régóta – mondjuk nem tekintve messzebb, mint Simmelig vagy Weberig, Marxig vagy Veblenig – egyformán izgatva), s épp ezért tanításra, megértésre is érdekesíthető. E célra készült az az egyetemi jegyzet (Gagy József: *Fogyasztói magatartás*. Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Scientia kiadó, Kolozsvár, 2009, 192 oldal), melynek a szerző által adott horizontja nem „a szervezetek világának” makrogazdasági, bankpolitikai vagy tőkekonverzációs szintje definiálható, hanem épp ellenkezőleg, a szerző antropológiai alapállásából fakadó természetes meghatározottsággal: az emberi dimenziók általi behatároltsággal. A kötet három nagyobb fejezetének (fogyasztás fogalma, elvek és tartalmak; társadalom mint kooperáció és dominancia terepe; mai feltételek, fogyasztási gyakorlatok rendszere) szinte mindegyikét a kulturális antropológia fókuszpontjai között hangsúlyos termelés, felhalmozás, csere, többlet koncepciójára, a Polányi-féle „nagy átalakulás” és archaikus gazdasági-elosztási viszonyok forradalmi átalakulására vezető át/vissza/tova. Az emberi tevékenységek praktikus és szimbolikus formái, a társadalmi kommunikáció sodrában zajló elosztási és részesedési viszonylatok, valamint a ragadozói létre kárhóztató modern árucikk-birtoklási lázak fajtái és értékelve ilyen olyan jól tagolt rendszerben mutatkoznak a kötetben, hogy az vaskos nagy műveket pótol – bár ez nem célja, sőt, ezek felé csak terelgetni próbál. A „nagy értékváltás” időszakának, századunk elejének alapmozgásait rögzítő zárófejezetében ezt a társadalmilag szervezett átmeneti ritusállapotot, a szolgáltatások és fogyasztási felelősségtudatok nagy komplexitásdilemmáit, valamint a mindennapi életet átszövő kiszolgáltatódás feszültségeit feloldani képes emberi reflexiót akként értékel, mint (talán egyetlen, csekélyke esélylél kecsegtető) mérlegelési feltételt, amely az elemzés biztosítékát még nyújtani tudja. E belátások nélkül a tömegtermelésbe sodródó és java produktumát a szolgáltatások végtelen cserehálózatával helyettesítő korszakos kultúra szomorú végőráit lehet csupán nekrológba foglalni. Ha még lesz ki megírja, hiszen az már nem piaci termék, s lesz ki elolvassa vagy átérzeze, hisz erre mind kevesebb az esély...

Brassai példája

Hasonlóképp merész, a szerző-gyűjtő-harácsoló-

fogyasztó lények természetrajzával kapcsolatos kérdésfelvetéssel él Brassai László is, aki *Válasz a kockázati társadalomra: az élet értelmességébe vetett hit* című kötetében (T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2010, 176 oldal) az önazonosság-építés és értelemkeresés alternatíváit veszi sorra rövid eligazító elemzésében. Az „élhető élet” perspektíváját a rizikó-központú gondolkodás helyett az erőforrás-alapú válaszokban és reflexekben nevezi meg, a véldőhatások társadalmi tereit és az élményhatásokra pozitív válaszokat adni képes „elköteleződő személyek” biztató életmintáit véve alapul. A relatíve vékonyka kötet (170 oldal) utolsó harminc oldala a felhasznált szakirodalom jegyzéke, ami nem a tájékoztatás sepsiszentgyörgyi bizonytalankodását mutatja, hanem épp a magatartástudományok ropant széles viselkedési és értelmezési horizontjának átfogási kísérletét, a lehetséges válaszok keresésének végtelen tartományából kimetszett kört, amely attrakcióra sokszor éppen az erdélyi tudományosság volt képes impozáns példáival az elmúlt néhány évszázadban is. Brassai a perszonális és közösségi fejlődésfogalmak áramából indul ki, s a huszadik századi pszichológiai paradigmaváltás kérdésén kérdezőkorszakos gondjait, vagy a lehetségesen idősebbnek tekinthető válaszokig ívelő problematikát abba a bizalmat sugárzó tartományba kalauzol, amelyben a bontakozó lélek és a társas térben eligazodóra képtelenné vált ember talán még meglelheti minimális kapcsolódóit. Persze – s ez a kötet fő vállalása – ehhez éppen azoknak kéne az élet értelmességébe vetett hitet úgymond „kézbe adnia”, akik sokszor maguk sem birtokolják, nem látják át vagy nem kezelik reflexíven a kor kulturális és pszichés sodrásainak gondjait.

Kisebbségek-e a fogyasztók, sztereotípiagyártók, kultúrák közti határokon mozgók, európai sodrásokba kerültek, egyetemfenntartó vehemenciák, avagy a mindenkori többséggel interakcióban álló, féltételeiket etnicitásuk vagy hozott és gyarapított kultúrájukban védeni próbálók? Nem többségek-e épp ebben a kulturális interakcióvilágban? Nem a többségben lévőkhöz hasonlóan óvják, tartósióják-e a maguk túlélési esélyeit, s viszik tovább örökségeiket...? A válasz sosem egyértelmű – közelítésmódotól, belátásoktól függ. Mert valahol, valamiben, valakikkel szemben, valamikor mindenki kisebbségi. Minden többség is kisebbségek-ből áll. Amíg áll...

„Zsidók”, „Cigányok” és a Román Akadémia

Radu Ioanid

A Román Akadémia – „a szellemiség szimbóluma, az általánosan elismert fórum, az alaputatások helye” – által kiadott mű, *A román nyelv értelmező szótárának* (a DEX-nek) a 2009-es kiadása leszögezi, hogy a *jidan* kifejezés hímnemű főnév, amelynek első jelentése zsidó, bizalmas szóhasználatban. Megtudhatjuk azt is, hogy a bizalmas szóhasználatban kifejezés olyan szót jelöl, amelyet „az egyszerű, igénytelen köznapi beszédben használnak”...„egymáshoz közelálló, baráti körben”... Ugyancsak a DEX-ből tudhatjuk meg, azt is, hogy a *figan* szó harmadik jelentése: „olyan jelző, amellyel rossz viselkedésű személyeket illetnek”. Ez a két botrányos értelmezés magától értetődő tiltakozást váltott ki az Antiszemitizmust Figyelő és Elítélő Központ, valamint a román jogait védő szervezetek részéről, s e tiltakozásokat jogosnak minősítette a Diszkriminációelleni Országos Tanács, a román kormány keretében működő intézmény, amely figyeli és bünteti a diszkriminációnak az ország területén történő megnyilvánulásait.

Radu Ioanid

A zsidóellenességnek és a rasszizmusnak ezek a Román Akadémia égisze alatt történt kifejezései megérdemelnek néhány megjegyzést. Egyes újságírók kétkezesen agyafúrtsággal bejelentették: egyesek azt szeretnék, ha mindkét szót törölnék a román nyelv szókincséből, holott a tiltakozók mindössze azt kérték, hogy jelöljék meg félreérthetetlenül e szavak pejoratív jelentését, illetve „határozzák meg azt”. Az Akadémia jeles tagjai viszont hangot adtak a gyanúnak, miszerint vannak, akik cenzúrázni akarják a román szókincset. Marius Sala akadémikus amikor a *jidan* kifejezéssel kapcsolatos tiltakozást átvette, kijelentette: „... megvitatjuk. De nem lehet törölni egy szót a román nyelvből”. Eugen Simion akadémikus pedig a *figan* megnevezéssel kapcsolatban közölte: „hogyha mi kivesszük a *figan* szót a szótárból, valamennyi jelentésével együtt, attól az nem törődik ki a szóhasználatból.” Az akadémikus úr szerint a megoldás: a magatartás megváltoztatása.

A DEX 1998-as kiadása,

akárcsak az 1975-ös a *jidan* szót és minden származékát népies és pejoratív kifejezésnek minősíti, hogy aztán a 2009-es kiadás e két minősítést a bizalmas szóhasználat cserélje ki.

Victor Klemperer az LTI-ről (a Harmadik Birodalom Nyelvérol) szóló tanulmányában kifinomult, de „a totalitarizmus mérgező elemétől” átitatott szóhasználatról ír. Most pedig kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a Román Akadémia elfogadta a szélsőséges szóhasználatának mérgező elemeit, amelyeket a szótár szerkesztői előnyben részesítettek egyes régebbi és helytálló jelentésmeghatározásokkal szemben.

A *jidan* szó törvényesítése azáltal, hogy azt kifejezetten a zsidó (az evreu) szinonimájává változtatják, az antiszemita cselekedet. És ugyancsak súlyos diszkriminatív tett az amúgy is pejoratív jelentésű *figan* kifejezést „rossz viselkedésű személyek” minősítő jelzőjévé tenni. „Az ország legmagasabb tudományos fóruma” íme, ráduplázott a monumentális balfogásra – arra, hogy N. C. Paulescut, a legvadabb antiszemita doktrinért post mortem a Román Akadémia

tagjainak sorába választotta.

A Román Akadémia részéről az Antiszemitizmust Figyelő és Elítélő Központnak adott válasz, amelyet Marius Sala akadémikus írt alá, leszögezi: „sajnos, a DEX legutóbbi kiadásának szerkesztése során tévedésből a történelmi tekintetben helyes jelentést, a népies és pejoratívát kicserélték a bizalmas szóhasználatra. A továbbiakban az Akadémia égisze alatt működő Nyelvézeti Intézet által megjelentett valamennyi szótárba, illetve azok új kiadásaiba olyan szómagyarzatokat vezetünk be, amelyek nem adnak lehetőséget diszkriminatív értelmezésre, s amelyek egyértelműen megjelölik azt, hogy pejoratív jelentés, nem ajánlott.”

Értékelésre méltó gyors és objektív válasz. Most már csak az van hátra, hogy lásuk: a Román Akadémia különféle szótárai a jövőben valóban kijavítják-e az elkövetett hibát.

A cikk írója magánemberként vetette papírra a fentieket, s nem azoknak a szervezeteknek a nevében, amelyekhez tartozik.

Könyvek kisebbségekről – kisebbségeknek

Kötő József: *Színjászó személyek Erdélyben 1919–1940.* Polis Kiadó. Kolozsvár, 2009.

Sebestyén Rita

A tizennegyedik

BOOKART

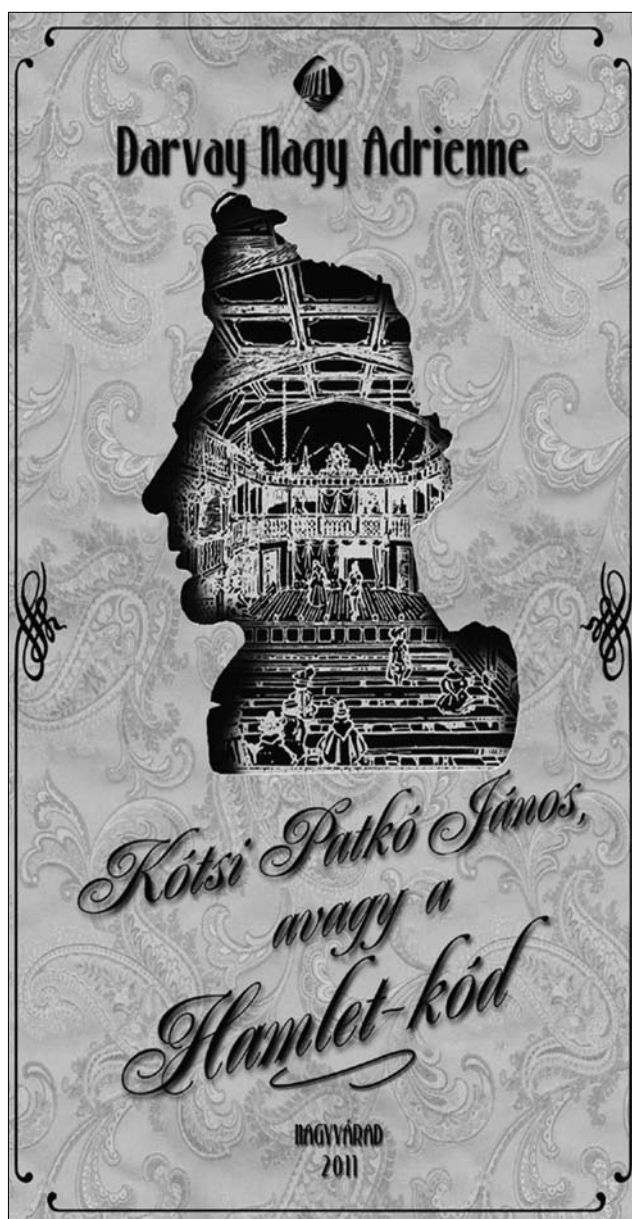
Sebestyén Rita: *A tizennegyedik.* Bookart Kiadó. Csíkszereda, 2010.

Kótsi Patkó János, avagy a Hamlet-kód

Darvay Nagy Adrienne

Ha kedvük van egy időutazáshoz, tartsanak velünk a felvilágosodás korába. A Theatron – Varázshegy-gyel együtt az első magyar Hamlet, Kótsi Patkó János (1763–1842) nyomába eredünk. Felkeresünk kortársakat, színész kollégákat, írókat, patrónusokat, akkori és kicsit későbbi krónikásokat, a nem ismert tartományba távozott szakértőket. Azután belenézünk a Kazinczy Ferenc fordításában játszott *Hamlet* második előadásába Kolozsváron, a Pataki Sámuel új főtéri házában lévő teátrumban, miközben nagy vonalakban megismerkedünk azzal, hogy a 18. századvég különböző nemzetei hogyan játszották a *Hamlet*-et. S nem utolsósorban: elutazunk Váradra, mert másodsor ott találkozunk az erdélyi sztárral, akit az egyetemes színjátszás és a színészi mesterség titkairól faggatnak. Közben megfejtjük a „Hamlet-kód”-ot, és még számos meglepetés kerül napvilágra a 18–19. század fordulóján.

Darvay Nagy Adrienne „oknyomozó riport”-ja egyúttal ősbemutató: az újságírást a színháztörténeti rekonstrukcióval ötvöző, vadonatúj módszerrel megírt könyv, amelyet dr. Kerényi Ferenc emlékének ajánl a szerző és a kiadó.

Újabb segítség az iskolai közvetítőknek

Eckstein Fülöp

A roma közösségekkel dolgozó közvetítő feladata nemcsak a kapcsolat létesítése és fenntartása az iskola és a közösség, a kormányzati és civil szervezetek között, hanem az is, hogy a közösség tagjait az óvodába/iskolába „csalogassa”, továbbá támogassa őket az iskolai és magánéletben, hogy képesek és motiváltak legyenek a rendszeres iskolalátogatásra, ne szakítsák meg a tanulmányaikat. Tudva, hogy egy tanulni vágyó roma egyén gyakran szegénységgel és diszkriminációval néz szembe, megértjük hogy nem kis kihívást vállal, aki ezt a szakmát választja. E munka nehézségeinek leküzdéséhez nyújt segítséget *Az oktatásügyi közvetítő kézikönyve* c. mű.

A könyv szerzői: Gheorghe Sarău, a roma nyelv és irodalom tanára a Bukaresti Egyetemen, romaügyi tanácsadó az Oktatási Minisztériumban, számos roma nyelvű tankönyv és segéd-eszköz szerzője és Elena Radu oktatásügyi közvetítő. Ez a kézikönyv ezeröttszáz példányban jelent meg az Unicef támogatásával, és 172 oldalon széles körű eszköztárat nyújt a közvetítő számára. Bemutatásra kerülnek a romák oktatásában a rendszerváltás után elért eredmények, egy rövid tör-

téneti áttekintés, valamint az oktatás jogi kerete: törvények, kormányrendeletek. Ezek után az olvasó betekintést nyerhet a roma kultúrába, a romák szokásaikba, hagyományaikba, valamint abba, hogy a romák oktatása miben különbözik a „hagyományos” oktatástól, továbbá mire kell a közvetítőnek odafigyelnie, amikor roma közösségekkel foglalkozik.

A terjedelmes mellékletben több eszköz, módszer kerül bemutatásra, egyrészt munkahelyi megközelítésből (a közvetítő munkaköri leírá-

sa, gyakran használt kérdőívek, formanyomtatványok, etikett stb.), másrészt motivációs oldalról is (tanulmányos történetek különböző esetekről amelyekkel Elena Radu találkozott).

Azáltal, hogy a kézikönyv könnyen érthető stílusban íródott, és széles körű eszköztárat tartalmaz, elérte célját: a közvetítők számára szakmailag és emberileg is támaszt nyújt, de érdekes olvasmány annak is, aki többet szeretne tudni a romániai roma oktatásról, a roma kultúráról.